నానకు చరిత్ర

చిలకమర్తి లక్ష్మీనరసింహం

NANAK CHARITRA

BY

Ch[illegible]akamarti Lakshminarasim[illegible]am

AND

PUB[illegible]SHED BY

MATTAI S[illegible]BBAROW,

RA[illegible]HMUNDRY.

FIRST EDITION, 2000 COPIES.

SCAPE & COMPANY,

HIGH CLASS PRINTERS & [illegible] MAKERS ETC.

[illegible]

1921 [illegible] 109 [illegible] 0-12-0

నానకు చరిత్ర.

చిలకమర్తి లక్ష్మీనరిశింహం గారిచే
రచియింపబడి

రాజమండ్రివాస్తవ్యులగు
మట్టే సుబ్బారావు గారిచే
ప్రకటింపబడియె.

మొదటికూర్పు 2000 ప్రతులు.

కాకినాడ : స్కేప్ అండు కో., ముద్రాక్షరశాలన్ముద్రితము.
1920

 [వెల 0-10-0

పీఠిక

హిందూస్థానమున వాయువ్యదిగ్భాగమందు పూర్వము నుండియు సుప్రసిద్ధమగు పాంచాల మను దేశము గలదు. అది ప్రస్తుతము పంజాబుదేశమను పేర వ్యవహరింప బడచున్నది. ఆదేశమునందు లాహోరు ముఖ్యపట్టణము. ఆ నగరమునకు సమీపమున "టాల్వెండి" యను పల్లె యొకటికలదు. నానకు "టాల్వెండి" గ్రామమందు క్రీ.శ. 1468 వ సంవత్సరమున జన్మించెను. నానకు సీకుమతమును స్థాపించిన మహాత్ముడు. జనులు సనాతనము లగు నుత్తమధర్మముల విడచి దురాచారములే సదాచారముగ భావించి భ్రష్టులగుచుండ జూచి జాలినొంది కేవల లోకోపకార పరాయణుడై నానకు పరమార్థ మెఱుగక గతాను గతిగముగ నథోగతిపాలగుచుండిన తోడిజనుల నుద్ధరించుటకు మంచిదారింజూపిన మహానుభావు డగుటచే నాతనిచరిత్రము నెల్లవారు జదువదగినదని వ్రాయబూనితిని.

ఇట్లు,
గ్రంథకర్త.

నానకు చరిత్ర.

ప్రథమాధ్యాయము.

నానకు క్షత్రియ వంశస్థుఁడు. తండ్రిపేరు కాళుఁడు. తల్లి పేరు త్రిప్తాదేవి. కాళుఁడు టాలువెండి గ్రామమునకు మునసబగుటచేత మిక్కిలి పలుకుబడి గలిగి లోకవ్యవహార వేదికయై మితవ్యయముచేత ధనముకూడబెట్టి వడ్డివ్యాపారము చేయుచు గౌరవముగ గాలక్షేపము చేయుచుండెను; కాని వాని నోరు మంచిదికాదు హృదయకఠినము. జనులతోఁ గలసి మెలసి యుండుట కిష్టములేనివాఁడు. ఆశగలవాఁడు అందుచేత గ్రామవాసులు వానికిఁజంకి పైకి వానియెడ మిత్రభావముఁ జూపినను మనసులలో వానిని ద్వేషించిరి. వానిభార్య త్రిప్తాదేవి గుణములలో మగనిం బోలక భిన్నశీలము గలదై నోటిమంచితనము సాధుస్వభావము గలిగి గ్రామవాసులచే గౌరవింపబడుచు వచ్చెను. మగఁడు ధూర్తవర్తనుఁడై చీటికిమాటికి మహాకోపపరవశుఁడై తన్ను సిలుగులఁబెట్టుచు వచ్చినను త్రిప్తా దేవి యోరిమిఁగలిగి మగనిమాట జవదాటక వానియెడ గడుభక్తిగలిగి యుండెను. తండ్రియొక్క మనోదార్ఢ్యము తల్లి యొక్క సాధుశీలము గ్రహించి యాదంపతులకే నానకు జన్మించెను.

ఆతని జన్మదినము నిర్ణయించుటకుఁ దగిన యాధారములు కానరావు. కొందఱు వాని పుట్టినదినము కార్తికశుద్ధ పూర్ణిమ యనుచున్నారు. మఱికొందఱు వైశాఖశుద్ధ తదియ యనుచున్నారు. కార్తికశుద్ధపూర్ణిమనాడు నానకు జ్ఞాపకార్థము టాలువెండి గ్రామములోఁ బ్రతిసంవత్సరము తీర్థము జరుగుచుండుటచే వాని జన్మదినము కార్తిక పూర్ణిమయేకాని వైశాఖశుద్ధతదియ కాదని నిశ్చయింపవలసియున్నది. ఆరాత్రి నిశీధసమయమున స్వధర్మభ్రష్టులగు హిందువులను మంచిదారినిం ద్రిప్పదలంచిన యామహాత్ముం డవతరించెను.

మనదేశమున గొప్పవారి పుట్టుకలు సామాన్యమనుష్యుల జన్మములకంటె విలక్షణముగ వర్ణింపఁబడుచుండును. రామ, కృష్ణాది మహాత్ములు జన్మించినప్పుడు మహాద్భుతము లనేకములు జరిగినట్లు మనవారు పురాణములలో వర్ణించి యుండుటచే నిటీవలివారును మహాపురుషుల జన్మ కాలమునందు వింతలు పొడకట్టినట్లు వ్రాయఁదొడంగిరి. నానకు చరిత్రము వ్రాసినవారు గూడ నీవృద్ధాచారము నతిక్రమింపక వాని జన్మము లోకసామాన్యముగ వ్రాసిరి. నానకు పుట్టినతోడనే సగము నవ్వుచు సగము మాటలాడుచున్న మనుష్యుని కంఠధ్వని గలుగునట్లేడ్చెనని మంత్రసాని చెప్పెనఁట. అందలి సత్యమేమనగా నానకు తన తండ్రి పుట్టినట్లుఁ దాత పుట్టినట్లుఁ దక్కినమానవులందఱుం బుట్టినట్లు బుట్టియుండును. అందఱు శిశువు లేడ్చినట్లే యేడ్చియుండును. కాని యతని చరిత్రము వ్రాసినవారు వాని గొప్పతన మంతయు జూచిన పిదప నతడా కాలమున లోకైక పూజ్యుఁడైన పిదప వ్రాసియుందురు. కావున నంతటి మహానుభావుడు తక్కిన పామర మానవులవలె బుట్టియుండఁ డని నమ్మి మూర్ఖజనములు చెప్పుకొను మహాద్భుతములు కొన్ని వాని యవతార ఘట్టమునందుఁ జేర్చి యుందురు. అట్లె కాకున్న

ప్రకృతిధర్మములు భేదమునందవలసియుండు. అద్భుతములు మహిమలు మొదలగునవి మూర్ఖుల మనస్సులలో నుద్భవించునుగాని నిజముగ జరుగవు.

ఒకనిపుట్టుకలో ఘనత యుండదు. ఒకనిపుట్టుకలో నైచ్యముండదు. ఎవఁడును జన్మించినతోడనే మాటలాడఁడు. తరువాత నెంత గొప్పవాఁడైనను మనుష్యుఁడు పుట్టినప్పుడందఱి వలెనె యాకలి దప్పిక నిద్ర మొదలగు లక్షణములు గలిగి యుండును. ఇట్లనుటచేత కొందఱు మనుష్యుల యం దద్భుత శక్తిలేదని నేననుట లేదు. మనుష్యుని బుద్ధి వికసించిన పిదప వాని విద్యంబట్టియు జ్ఞానముంబట్టియు నొక్కొక్కని కసాధారణ ప్రజ్ఞ గలుగుచుండును. ఒక్కొక్కనికి విస్తారము విద్యలేకపో యినను దైవభక్తి భూతదయ జితేంద్రియత్వము బాల్యమునం దంకురించి నానాట నభివృద్ధి జెందును. ఇట్టి సత్పురుషులే పరోపకార పరాయణులై జీవితమంతయు పరమార్థమునకు ధారపోయుదురు. ఈనానకు పుట్టినప్పు డద్భుతములతో బుట్టకున్నను యుక్త వయస్కు డైన పిదప భక్తాగ్రగణ్యుడయ్యె.

హిందువులలో బుత్రసంతానముగలుగుట పరమానందహేతువు. అదివఱకు పుత్రసంతానము లేని పురుషునకు గుమారుడు గలిగినప్పు డాకుటుంబమునకు బొడము నానందము నెవడు వర్ణింపగలడు! పున్నమినాటిరాత్రి బుత్రుడుకలుగుటయు మరనా డుదయమున గాళునిగృహము మహానందనిలయమైయుండెను. కాళున కదివఱకొక కూతురుండెను. ఎంద రాడుబిడ్డలున్నను హిందువులలో మగబిడ్డలులేని మనుష్యుడు కేవలము మందభాగ్యుడుగ నెంచబడుటచే గాళుడు పుత్రోత్పత్తియైనతోడనే తాను ధన్యుడనయితినని తలంచి సంతోషపరవశుడై తక్షణము పురోహితుంబిలిపించి బాలుని భవిష్యద్దశను గూర్చిమున్నె యెఱుంగవలయునని జాతకము వ్రాయుమని కోరెను. ఇట్లు పురోహితుం బిలిపించి జాతకము వ్రాయుమనుటలో గుమారుని జాతక మఖండైశ్వర్యవంతముగ నుండుననియె తండ్రి యభిప్రాయము. జ్యోతిష్కుడును బరేంగితజ్ఞానము కలవాడు కావున దండ్రియను కొన్నట్లు కుమారుడఖం డైశ్వర్యవంతుడగుననియు గ్రహములన్నియు నుచ్ఛస్థానమునయున్నవనియు జెప్పి యంతతో బోక బాలునకు స్వేతచ్ఛత్రాధిపత్యము గూడ గలుగునని వక్కాణించి తదనుకూలముగ జాతకమువ్రాయ తండ్రి యదిచూచి మేరమీరిన సంతోషమునందెను. పురోహితుడు జాతకము నందు బూర్వోదాహృతములగు విషయములకు దోడుగ నానకు గొప్పయవతార పురుషుడనియు వానింబోలినవారు మున్నెవ్వరులేరనియు వానిని హిందువులు మహమ్మదీయులు సమానముగ గౌరవింతురనియు బంచభూతములు వానికి లోబడియుండుననియు నతడు పరమేశ్వరారాధనమునందు నిరతుడైయుండుననియు గూడ వ్రాసెనట. ఈవిషయములు పురోహితుడు మొట్టమొదట జాతకమునందు వ్రాయుటయబద్ధము. నానకు మతసంస్కర్తయై లోకఖ్యాతుడైన పిదప వానిభక్తులు మొదలగువారు కల్పించుట నిజము. జాతకము లెట్టివో జాతకములువ్రాయు జ్యోతిష్కులెట్టివారో వారిమాట లెంతవఱకు బ్రమాణములో మనదేశస్థులు చక్కగా నెఱుగుదురు. గావున నిచ్చటవిస్తరించి వ్రాయనక్కరలేదు.

కాళుడు పురిటిదినములు గతించిన వెనుక గుమారునకు జాతకకర్మములుచేసి నానకని నామకరణముచేసెను. కాళుడు ప్రథమసంతానమైన యాడుబిడ్డకు నదివఱకె నానకియని పేరుపెట్టుటచే నామెపేరే కొడుకునకుగూడ బెట్టదలచి యట్లుచేసెను. నానకు దృఢశరీరుఁడై దినదినప్రవర్థమానుడయ్యెను. ఈతని శైశవమునుగూర్చి చరిత్రకారులెవ్వరును దగినట్లు వ్రాయలేనందున వానిచిన్ననాటి లక్షణము లిట్టివనినిర్ణయింప మనశక్యముగాదు. అతఁడు బాల్యమున దోడిబాలురతోడను బాలకులతోడను గలసి మెలసి యాటపాటలలో మెలంగక తరుచుగ నితరులతో మాటాలాడ నొల్లకయుండు వాడని కొందఱువ్రాసిరి.

ఏడవసంవత్సరమందు దండ్రి వానికక్షరాభ్యాసముచేసి గురువునకు బహుమానములిచ్చి విద్యాభ్యాసము చేయింపుమని కొడుకు నప్పగించెను. హిందీభాషను వ్రాయుటచదువుట వర్తకుల కుపయోగించు లెక్కలువేయుట మాత్రమే యాగ్రామ పాఠశాలలో జెప్పునట్టి విద్యలు. బడిపంతులువాని కక్షరాభ్యాసముం జేసి తన చెప్పగల విద్యలు గరపుటకు బాలకుని బడికిం దోడ్కొనిపోయెను. నానకు బడికిబోయి మొదటినాడు నెమ్మదిగ నుండెను; కాని రెండవనా డతఁడు చదువుకొనక యూరక గూర్చుండ గురువు వానిం గసిరి బెదరించెను. బెదరించుటయు శిష్యుడు గురువుపై దిరుగబడి గురువును ధిక్కరించి నాకు చెప్పుటకు నీకేమి చదువు వచ్చునని వాని నడిగెనఁట. శిష్యుని ప్రశ్నమువిని గురువు తెల్లబోయి తాను సకలశాస్త్రములు నేర్చినట్లు ప్రత్యుత్తర

మిచ్చెను. ఆ మాటలు విని నానకు లౌకికవిద్య నిరుపయోగక మగుటయే గాక హానికరమనియు దాని నభ్యసించినవారు సంసారపాశములం దగుల్కొని యెన్నటికిం బయల్పడఁజాలరనియు మనుష్యులు శ్రద్ధతో నేర్చికొనవలసిన విద్య వేరొకటి యున్నదనియు సత్యమును గ్రహించుట భగవంతునియెడ భక్తిగలిగియుండుట భగవన్నామము కీర్తనముసేయుట మొదలగునవియే నిజమైన విద్యలనియు నవియే యుభయలోక తారకములనియు గురువునకు బదులు చెప్పెనఁట. అప్పలుకులు పలికి యంతట నూరకుండక నానకు భక్తితత్వముం దెలుపు శ్లోకము నొక దానిని జదివెనఁట. ఆశ్లోకార్థమిది.

"నీ లోకానురాగము సిరాజేసి నీబుద్ధిఫలకము కాగితము జేసి నీమనస్సు వ్రాతగాడుగ జేసి పరమేశ్వరుని గూర్చి వ్రాయుము. వ్రాసి వానియందు దృష్టినిలుపుము. ఏమివ్రాయవలయునని తలంచుచున్నాడవు. భగవన్నామము వ్రాయుము. భగవత్కీర్తనలు వ్రాయుము. భగవంతుఁ డాద్యంతశూన్యుఁడన్న మాట వ్రాయుము. మిత్రుడా! ఇట్టి వ్రాత నేర్చుకొంటివేని దేవుని యెదుటకు నీవు బోయి యాలోకమున నీవు నడచిన నడతకు సరిగ లెక్క చెప్పవలసివచ్చినప్పుడు తప్పక యావ్రాత నీపక్షము బూని కళంకరహితమై నిన్ను రక్షించును."

ఏడుపదుల యేండ్ల వయసుగల వృద్ధుని నోటనుండి వెడలవలసిన యాభక్తిరస ప్రథాన వచనములు విని గురువు వాని యసాధారణశక్తి కచ్చెరువడి తన మనంబున నప్పుడప్పుడు పొడమి తనకు దుస్సాధ్యములయిన వేదాంతవిషయిక సందేహముల దీర్చుకొనుట కదియే సమయమని యాబాలు ననేక ప్రశ్నము లడిగెనట. అడిగినతోడనే నానకు వాని కన్నిటి కవలీలగ దగునుత్తరము లిచ్చెనట. ఆయుత్తరములు సహేతుకములుగ నున్నట్టు తోచుటయు గురువు బాలుడని యెంచక భయభక్తులు మెఱయ శిష్యునిపాదములకు నమస్కరించి యతడు సామాన్యుడు గాడనియు నవతారపురుషు డనియు శ్లాఘించెనట. ప్రపంచమందు మహాద్భుతమగు బుద్ధివికాసముగల బాలురు లేరని చెప్పజాలము గాని యేడేండ్ల యీడు గల బాలకు డట్టి పరమార్థబోధకములగు పలుకులు పలికెననుట విశ్వసనీయము కాదు.

అతడు పుట్టిపెరిగిన కుటుంబము నిరంతరము వేదాంత చర్చలలో గృషిచేయుచుండిన పక్షమున బాలకున కా సంబంధములైన మాటలు కొన్నిపట్టుబడి యుండునని మన మూహింపవచ్చును. అట్టిదేదియు నిచ్చట గానరాదు లేక సహజముగ మహాబుద్ధిమంతుండగు బాలుడు గొప్పవిద్వాంసులయు విరాగులయు సహవాసము జేయుచుండిన పక్షమున నీవిధములగు పలుకులు గాకపోయినను జ్ఞానగర్భితములగు కొన్ని పలుకులు పలికినాడని మనము నమ్మవచ్చును, అది యేదియు నానకు విషయమున గానరాదు. తల్లిదండ్రులకు వేదాంత కృషి లేదు. విరాగులతో సహవాసమున్నట్లు గనబడదు. మంచివిద్యావ్యాసంగ మదివఱకే యుండవచ్చుననుకొన్న బడికిపోయిన మరునాడే యీచిత్రకథ జరిగెనని చెప్పుచున్నారు. కావున నేవిధమున జూచినను మన మా కథ నమ్మదగినదిగ లేదు. దాని యాథార్థ్య మేమైయుండునన నానకు నోటనుండి యాపలుకులు బడికిపోయిన మరునాడే రాకపోయినను యుక్తవయస్కుడై జ్ఞానవంతుడై మతసంస్కర్తయైన పిదప వానినోటనుండి యావాగ్రత్నములు వెడలియుండవచ్చును. చరిత్రకారులు వానికి మహిమ లారూపింపందలచి పెద్దనాటి మాటలు పిన్ననాటికి మార్చి యుండవచ్చును.

అది యటుండ నీ సంభాషణములు జరిగిన పిదప నానకు మఱియెన్నడు బడికి పోయియుండలేదనియు వానిచదువు రెన్నాళ్ళతో ముగిసెననియు చరిత్రకారులు చెప్పుచున్నారు. ఇదియును వాని శిష్యులు వానియందలి భక్తివిశేషముచేత దక్కిన ప్రాకృత పురుషులవలె నతడు చిరకాలము విద్య నేర్చికొనలేదని లోకమునకు దెల్పదలచి యట్లు వ్రాసియుందురేగాని యది నిజము కాదు. ఏలనన నెట్టికుశాగ్రబుద్ధికైన జదువుకొనకయే విద్య రాదు. అభ్యసించునప్పుడు విద్య సూక్ష్మముగ గ్రహించునట్టి మనీష యుండిన నుండవచ్చు. చదువక పండితుడైన వాడెవ్వడును లేడు. మఱియు నానకు హిం దీభాషం జక్కగం జదువను వ్రాయను నేర్చినట్లును లెక్కల వ్రాయుటలో బ్రోడయైనట్లు గొంతకాల ముద్యోగములు చేసినట్లును మనకు బెక్కుదృష్టాంతములు గలవు. అక్షరాభ్యాసమైన మరునాడే చదువు ముగించిన కుఱ్ఱవాని కంతటి ప్రజ్ఞగలుగుట యసంభవము గావున నతని చదువు రెన్నాళ్ల చదువుగాక రెండేండ్లచదువో, అంతకంటె కొంచముతక్కువ కాలపు చదువో యైయుండవచ్చునని మన మూహింప వలసి

యుండును. ఎట్లయిన నానకు విద్యావిషయమున విస్తారము శ్రద్ధ జూపినట్లు గానబడదు. కుమారునకు జదువుమీద నెక్కుడు తమకము లేదనియో నేర్చినవిద్య సగౌరవముగ దేహయాత్ర గడపుటకు జాలుననియో యెందుచేతనో తండ్రి యచిరకాలమునే కొడుకుం జదువమానిపించెను. అట్లు పాఠశాల విడుచునప్పటికి నానకు తొమ్మిదియేండ్ల ప్రాయము వాడు.

చదువు మానిపించిన వెంటనే కాళుడు కుమారు నేదైన వ్యాపారమునం బ్రవేశపెట్టవలయుననని నిశ్చయించుకొనెను. అది మొదలు తండ్రికి గొడుకునకు నెడతెగని వైరుధ్యమే సంభవించెను. నానకు ప్రత్యక్షముగ దండ్రిజెప్పిన పనిజేయ నిష్టము లేనట్లు గనబడకపోయినను దన కైహిక వ్యాపారములయం దెంతమాత్ర మిష్టము లేదని చేష్టలచేత జెప్పకయే చెప్పుచు వచ్చెను. విద్యాభ్యాసము ముగిసినతోడనే కాళుడు కుమారుని బనిలో మప్పదలచి వాని బసులకాపరి తనమున నియోగించెను. నియోగించుటయు నానకు వల్లెయని యాపని జేయ సమ్మతించెను. కాని యల్పకాలములోనే తన కుమారుడు పసుల కాచుటకు బనికిరాడని కాళుడు గ్రహించెను. ఏలయన నానకు పరమదయాళువగుటచే నోరులేని జంతువులను బలవంతముగ నిర్బంధించి యొక్కచో నిల్పుట కూడదని తలంచి పసుల నదలింపక యవియిచ్చవచ్చిన తెఱంగున విహరించుచుండ జూచుచు నూరకుండును. లేగ దూడ తల్లిపాలు కుడుపదలచెనా దాని తల్లిపాలది ఏల కుడువగూడదని తక్షణమె యాదూడను పాలు గుడుపనిచ్చును. ఆకుమడియైనను సరియే పండిన చేనైనను సరియే యావు మేయదలచెనా, పాప మది యిచ్చవచ్చినట్లేల కసవు తినగూడదని తక్షణమే దానిని మేయ విడుచును.

పరమేశ్వరుడు మనుష్యులను దదితర జంతువులను సమానముగ సృష్టించినను మనుష్యుడు లేనిపోని యధికారములబూని యతిక్రూరుడై నోరులేని యాజంతువులను దన యిచ్చవచ్చిన తెఱంగున బాధలుపెట్టి మంచిపదార్థములెల్ల దానే యనుభవించుచు నెల్ల సౌఖ్యముల దానే పొందుచు నుండుట యేటిన్యాయమనియు మనుష్యులలో తల్లులు పాలిచ్చి తమ బిడ్డల బోషించి యెంతో గారామునం బెంచుకొనుచుండ పసువు తమ యిచ్చవచ్చినప్పుడు తమ పొదుగుపాలను తమ దూడల కిచ్చుకొనుట కేల స్వాతంత్ర్యముండగూడదనియు మనసున సందేహములు పుట్టి వానిని బాధింపదొడగెను. ఏసందేహములు దోచిననేమి ఏయాలోచనలుతట్టిననేమి మొత్తముమీద కొడుకుచేసినపనులు తండ్రికి గిట్టవయ్యె. నానకు పసులకాపరియైయున్న కాలమున రెండు చిత్రకథలు జరిగినవట. నానకు పేరెత్తినవారందఱు తామునమ్మిన నమ్మకున్న నీయద్భుతకథలు రెండు జెప్పుకొనకమానరు. అందుమొదటి కథ యిది. నానకు మండు వేసగి నొకనాడు పగలు రెండుజాములవేళ నీచెవిగాడు పాచెవికి గొట్టుచున్నప్పు డూరబైట బసుల కాచుచుండి కునికిపాట్లురాగా నిద్దురనాపజాలక యొక చెట్టుక్రింద బండుకొనియెనట. సూర్యుడు పశ్చమమునకుబోవుచున్నకొలది చెట్లనీడలు మునుపున్న తావునుండక మారుచుండుట సహజముకదా! ప్రకృతిధర్మ మట్లున్నను నాడది యేమిచిత్రమోకాని నానకు పండుకొన్న చెట్టునీడ సూర్యగతింబట్టి మార్పు జెందక యున్నతావునేయుండి యాబాలున కెండతగులకుండ గాపాడుచుండెనట.

రెండవకథ యీవిధముగనున్నది. గ్రీష్మకాలమున మఱియొకదినమున నతడు పసులగాచుచు నిద్రాభరము నాపలేక మట్టమధ్యాహ్నము మరియొకతావున నెండలో బండుకొని గాఢనిద్ర జెందెనట. అప్పుడొక నల్లత్రాచు తనపడగ బాలునితలమీద విప్పి వానికెండ సోకకుండ సంరక్షణముచేయు చుండెనట. ఆసమయముననే టాలువెండి గ్రామనివాసి రా యబులారు గుఱ్ఱమెక్కి యెటునుండియో స్వగ్రామమునకు బోవుచు నానకు పండుకొనియున్న స్థలము సమీపమునుండి చనుచు నామహాద్భుతమును జూచి విస్మితుడై రెప్పవాల్పక బాలుని వానింగాచు సర్పమును జూచుచు గుఱ్ఱము నాపెను. కొంతదవ్వుననున్న పరిజను లంతలో వానింగలుసుకొనుటయు రాయబులారు వానింజూచి “యాబాలుడు మృతినొందెనా” యని యడిగెను. మృతినొందలేదని వారు బ్రత్యుత్తరము చెప్పుటయు రాయబులారు కడునచ్చెరువడి పామును వెడలగొట్టుమని వారి కానతీయ వారుమిక్కిలి మెలుకవతో బాలున కపాయము గలుగకుండ సర్పమును బెదరించి యవ్వలకుదోలి బాలునిడాసి యతడు తా మెఱిగినవాడేయగుట వానిం తమయజమానునకుదెల్పిరి. రాయబులారు వెంటనే గుఱ్ఱముడిగి బాలుని ముద్దుపెట్టుకొని యతనెవ్వడో యవతారపురుషుడని నమ్మి గ్రామమునకుబోయి తనచూచినదంతయు

బూసగ్రుచ్చినట్లు కాళునితో జెప్పి బాలకుడు సామాన్య మనుష్యుడు గాడు. కావునవానియెడల నెక్కుడు దయజూపుమని బ్రతిమాలి యింటికిబోయెను. ఇట్లు రెండుమూడు సంవత్సరములు కాళుడు కుమారుని గోపాలకవృత్తియందు నిలిపి దానికతడు తగడని గ్రహించి కొడుకు చాకచక్యమునుజూపి పాటుపడదగినదియు బడిన పాటునకు లాభము గలిగించునదియు నగు వృత్తిం బ్రవేశ పెట్టదలచి యొకపొలము వానికిచ్చి యందు వ్య వసాయము చేయుమని వానిని నియోగించెను. అదనునందే పొలముదున్నుట విత్తనములనాటుట మున్నగుపనులు జరిగెను. పక్షిదొంగల బారినుండియు పందులు మొదలగు జంతువులబారినుండియు జేను కాపాడుట నానకు పనియైయుండెను.

అతడును దనపొలమున వ్యర్థముగ గూర్చుండక పలు మారిట్టటుదిరుగుచు గేకలువేయుచు జప్పటులజరచుచు చేను కాచుచున్నట్లె యగుపడెను. కాని యొకనాడైన నతడు చేతులార వడిసేలత్రిప్పి యెఱుగడు మీదుమిక్కిలి ప్రక్కపొలములయందలి కాపుల పసువులు తనచేల బడినప్పుడు వానిం బారదోలుట తనకెంతో కష్టముగనుండెను. ఒక్కొక్కనాడతడు దయారసముచేత నొడలు మంచి మృగములు పక్షులు యధేచ్ఛముగ బండిన చేను మేయుచుండ గన్నులప్పగించి చూచుచు నూరకుండువాడు. కాళుని మనసెప్పుడును గుమారునిదెసయనుమానాస్పదమైయుండుటచే నొకనాడతడు పొలమునకుంబోయి చేను దెసజూచి యది పాడుగానుండుట గ్రహించి మితిమీరిన కోపమునంది యాబాలకుని మిక్కిలి తూలనాడి దానం దనివినొందక నింటికిబోయి తనయుండు మహైశ్వర్యవంతు డగునని జాతకమువ్రాసిన పురోహితునిమీదబడివానినెంతయు నిందించెను.

ఆపురోహితుడును శాంతముదాల్చి కాళుని కోపకారణమెఱిగి తనపలుకు లసత్యములు కావనియు నానకు సర్వ లోకపూజ్యు డగుననియు లక్షలకొలది జనులకతడు మహోపకారము చేయగలవా డగుననియు రాజాధిరాజులైన వాని గీచినగీటు దాటక వినయమున మెలంగుదురనియు జెప్పి వాని ననునయించి పంపెనట. నానకుయొక్క చరిత్రకారులు జ్యోతిశ్శాస్త్రమునందు నమ్మికగలవారగుటచే బై పలుకులు పురోహితుడు చెప్పినను చెప్పకున్నను వానినోట బెట్టియుందురు. ఇక్కడికి నానకు పసులకాపరి తనమున కేగాక వ్యవసాయము చేయుటకుగూడ దగనివాడని తండ్రి విస్పష్టముగ గ్రహించి వాని నేవృత్తియందు బ్రవేశపెట్టి బాగుచేయనగునోయని కొంతకాలము విచారించి యేపనియందు నియోగింపకుండ నూరకయే గొన్నిసంవత్సరము లుంచినపక్షమున బాలుండు బాగుపడవచ్చునని వాని నైదుసంవత్సరములవఱకు యధేచ్ఛముగ సంచరింపుమని చెప్పెను.

శ్రీ

నానకు చరిత్ర.

ద్వితీయాధ్యాయము.

విద్యాబుద్ధులు నేర్చుకొనవలసిన కాలమున జనకుడు కుమారుని మనసువచ్చినట్లు దిరుగుమని చెప్పుట యసంభవమేయైనను గాళుడు పుత్రుని నతనముచేత విసిగి యట్లు చేసెనేగాని బిడ్డను బాగుచేయవలయునను తలంపు లేక కాదు. కాళుడు పండ్రెండవ యేట నానకును స్వేచ్ఛావిహారమునకై విడిసి దృఢ మనోబలము గలవాడగుటచేత నైదేండ్లలోపున మరలనెన్నడు వానిపురోవృద్ధివిషయమై వానితో ముచ్చటింపక యైదేండ్లు గడచినపిదప ననగా నానకునకు బదునేడేండ్లు వయస్సు వచ్చినపుడు బుద్ధియేమైన మరలినదేమో చూడవలయునని కొడుకునొకసారి పిలిచి తాను మరణము నొందకమునుపే నేదైననొక మంచివృత్తి నేర్చుకొనుట మంచిదనియు దనమరణానంతరమున మొగమైన జూచువారుండరనియు వ్యవహారము నేర్చుకొనవలసిన యదను దాటినచో మరల గూడిరాదనియు నయమున భయమున జెప్పి కొడుకును బుజ్జగించెను. చిన్నతనమునుండియు గాళుడు వ్యవహారమే చేయుటచే నదియే యుత్తమమైన వృత్తియనియు నదిలేనిచో గొడుకు బ్రతుకలేడనియు గాళుని యభిప్రాయము గావున నతడంత నొక్కిచెప్పెను. కొడుకు తండ్రిపలుకులు తలవంచుకొనివిని మిక్కిలి వినయముతో వెనుక చేసినదంతయు క్షమింప వలయునని యడిగి చేయుమన్న వ్యాపారము తప్పక చేయునట్లొడంబడెను. కుమారునియందేదో మంచి మార్పు కలిగిన దని తండ్రి సంతసించి యాపదును చెడకుండ వానిం దగినపనిలో నియోగింపవలయునని వానిచేతి కిరువది రూపాయలిచ్చి చుట్టుప్రక్క పల్లియలకుంబోయి సరకులుకొని తీసికొనిరమ్మనియు లాభమున కమ్ముమనియు జెప్పి యాచిన్నవ్యాపారములో జాగ్రత్తగా నడచుకొని ధనము మంచివినియోగము చేసినపక్షమున ముందుముందు వాణిజ్యము నిమిత్త మెక్కువధన మిచ్చునట్లు వాగ్దానముచేసి యాసపెట్టెను. అప్పలుకులు విని నానకు "యాధనము మంచివినియోగమే చేసెద" నని నుడివిబయలుదేరి పోయెను. కాళుడు కొడుకునందు పూణన్ విశ్వాసములేనివాడై యెందుకైనను మంచిదని బలుడను నొక కాపువానిని జతయిచ్చి తనకుమారుడు సొమ్ము పాడుచేయకుండ జూడుమని వానితో నొక్కిచెప్పి సొమ్ము కుమారుని చేతికివ్వక బలుని బొడ్డుకొంగున గట్టిగ మూటగట్టి పంపెను. కాళుడెంత జాగ్రత్తపడినను దైవనిణన్యము వేరుగనుండె ను. నానకు తండ్రికడ సెలవుగైకొని బయలుదేరినదిమొదలు "ఈదినము మంచి వినియోగమే చేసెద" నన్న మాటలకు తండ్రికిదోచిన యర్థముకంటె విపరీతార్థము తోచనారంభించెను. ఇందుకు కారణము తండ్రి యభిప్రాయము తెలియకపోవుటకాదు. బయలు దేరిన తోడనే వానిమనస్సు సత్కార్యములమీదికి బోయి శరీరమును బరవశముచేయ నతడు తనతండ్రి యేమిచేసిననుసరే యత డిచ్చినసొమ్ముతో బియ్యము పప్పు మొదలగు సరకులుకొని మారుబేరమున కమ్ముటకంటె యాధనము భగవద్విషయమున వినియోగించుట యుత్తమమని భావించెను.

తండ్రి చెప్పినవిధమున జేయనొడంబడి మరల వాని యాజ్ఞకు విరుద్ధముగా వర్తించుట మంచిదికాదని నానకుకొంతసేపు విచారించెను; కాని వానిహృదయ మెన్నివిధముల మరల్చినను మరలదయ్యె. అతడట్లు ధర్మకార్యస్థిత మనస్కుడై చనుచుండ మధ్యమార్గమున నొక

సన్యాసులగుంపు వాని కగపడెను. ఆవిరాగు లదివఱకు కొన్నిదినములనుండి యాహారము లేక మలమల మాడుచుండిరని విని నానకు మిక్కిలిజాలినొంది బలునివద్దనుండి బలవంతముగాసొమ్ముపుచ్చుకొని యాగుంపు పెద్దచేతికిచ్చెను. ఆవృద్ధసన్యాసియు దన కా సొమ్మక్కరలేదనియు దినుటకు పదార్థము లుపయోగించును గాని రూకలుపయోగింప వనియు జెప్పి యాదానమును నిరాకరిం ప బరమదయాళువగునానకు పరుగుపరుగున దాపుననున్న పల్లెకుబోయి గోధుమపిండి చక్కెర పప్పుమొదలగు సరకుల గొనితెచ్చి వానికి సమర్పించెను. సన్యాసులు వానింబరిగ్రహించి విందారగించిరి. నానకు వృద్ధసన్యాసితో జాలసేపు వేదాంత చర్చజేసి వారచ్చోటు విడిచినపిదప మెల్లమెల్లన యింటికి బయలుదేరెను. కాని వానియడుగులు మునుపటియట్లు సాగవయ్యె. తనతండ్రి యెట్టివాడో తనకుమూడ దలచిన యాపదయెట్టిదో యెఱుంగుటచే నతడు బెంగగొ దారిలో నడుమనడుమ “అయ్యో నేనేలపరవశుడనై పోతినోయి” యని బలునితో పలుక బలుడును “వద్దని నేనుమొత్తుకొనలేదటోయి నీవు విన లేదు కాని” యని బదులు చెప్పుచు వచ్చెను.

అటుమాటలాడుచు నిరువురు గ్రామసమీపమునకు జేరి నానకు తండ్రికి జడిసి యింటికిబోవక యూరుబయట చెట్లలో దాగికొనెను. బలుడు స్వగృహమునకు బోయెను. కాలుడు రావలసినవేళకు గుమారుడు రాలేదని వగచుచు బలుడువచ్చినట్లు విని విసవిస వానియింటికిబోయి యాత్రముతో దనకుమారుని వార్త యడుగ వాడు జరిగిన వృత్తాంతమంతయు బూసగ్రుచ్చినట్లు జెప్పెను. అదివిని కాలుడు రౌద్రాకారముంబూని ధనముపోయినందుకు నేరమంతయు వానిమీదమోపెను. బలుడు జంకక “నేవద్దని నుడివిన నీకొడుకే పాడుచేసె” నని బింకముతో బ్రత్యుత్తరము జెప్ప, కొడుకు జూపుమని జెబ్బపట్టుకొని వానిని లాగికొనిపోయి చెట్లచాటుననుండి కొడుకు నీవలకీడ్చి తిట్లవానవానిమీదజిత్తజలుగ గురిపించెను. తండ్రి యెన్నివధముల దూషించినను నానకు తలవంచుకొని ప్రత్యుత్తరము జెప్పక యూరకుండెను. కుమారుడు పుట్టినదిమొదలు వానినెన్నివిధములనో బాగుచేసి తనవృత్తియందు ప్రవేశపెట్టి ధనమార్జింప జేయవలయునని యూటలూరి కాలుడు పుత్రుని యప్రయోజగత్వముజూచి నిర్విణ్ణుడై యాసలన్నియు నడుగంట వాడెందుకు పనికిరాడని చచ్చిననుసరే బ్రతికినను సరే వానిజోలికి బోగూడదని నిశ్చయించుకొనియె.

తండ్రికోపము వడగండ్ల వానవలె మొట్టమొదట విజృభించెనేగాని తరువాత నంత మిక్కుటముగా నుండదగదని నానకు గ్రహించి యాదినము మొదలుకొని తండ్రి చూచుచుండగనే సాధువులతో సన్యాసులతో సహవాసము చేసి మాటలాడజొచ్చె వారిద్దరొక యింటనున్నను దండ్రికొడుకులా గుండక యొండొరుల మెఱుగనివారివలె నుండిరి. కాలునకు గుమారునివలన గలిగినష్ట పరాభవములను నానకునకు గలిగిన యవస్థయు నిరుగుపొరుగు వారందరువిని విచారించిరి. రాయబులారు మరునాడుదయమున కాలునిదనయింటికి రావించి నానకునెడ నతడు చూపినకాఠిన్యమునకు దనకు చాల విచారముగా నున్నదనియు వానింబాధపెట్టవద్దని తానొకసారి వెనుక కోరినను దనమాటయైన లక్ష్యముసేయకపోవుట యనుచితమనియు గలిగిననష్టము దానిచ్చుకొన గోరుచున్నవాడనియు జెప్పి యిరువది రూకలు దెచ్చి కాలునిచేతిలో బెట్టెను. కాలుడు మిక్కిలి సిగ్గుపడి తనకాసొమ్మక్కరలేదని చాలసేపు నిరాకరించెను కాని వానిప్రార్థనమీద నెట్టకేలకు స్వీకరించెను. కుమారుడు పాడుచేసినసొమ్ము కాలుడు రాయబులారువద్ద పుచ్చుకొన్నాడనివిని లోకులు కాకులు పొడిచినట్టు పొడిచి యాత్మగౌరవము జంపుకొని ధనమే పావనముగా నెంచుకొన్నందుకు వానిని మిక్కిలి నిందించిరి. ఆనిందలుపడలేక కాలుడు సొమ్ముతీసికొనిపోయి మరల రాయబులారునకీయబోవ నతడు పుచ్చుకొనక వానివద్దనే యుంచుమని బ్రతిమాలి వెండియు నిట్లనియె “నీకుమారుడు నీయింట బొత్తుగా సుఖపడుట లేదు. వానిని వేరొకచోట బసచేయింప వలయునని నేదలంచుచున్నాను. నేనుతురక నైపోతినిగాని లేనిచో వానిని మాయింటనే పరమానందముతో నుంచుకొందునుగదా; జాతిమతభేతములచేత నట్టిప్రాప్తి నాకులేదు” అని వానితో బలికి యది మొదలు రాయబులారు నానకునందు మిక్కిలి భక్తి ప్రేమలు గలవాడై వానికి సుఖమిచ్చు బస నేర్పరుపవలయునని దలపోయుచుండెను.

అట్లుండ నొకనాడు సుల్తాను పురవాసియగు జయరాముడను క్షత్రియుడొకడు పంజాబుదేశ పరిపాలకుడగు దౌలతుఖాను లోడీపనుపున పంటల యంచనా వేసికొనుటకు తాల్వొండీ

గ్రామమునకుంబోయెను. అతని కప్పటికి వివాహముకాలేదు. ఆరాజకుమారు డొక్కనాడు కాలుని కుమాతెన్యగు నానకినిజూచి యామె చక్కదనము నచ్చుటయు నాకన్నియను దనకిమ్మని తండ్రినడిగెను. అతనికోరిక కనుగుణముగ రాయబులారుగూడ జయరాముని సద్గుణముల నుగ్గడింప గాలుడు సంబంధ మంగీకరించి ముందుగప్రధానముచేసి యల్పకాలములోనే కూతును జయరామునకిచ్చి వివాహముచేసెను. వివాహానంతరమున బెండ్లికూతురు పెండ్లికుమారునితో గృహప్రవేశమునకు బోన గాలుడు నానకును వానివెంట సుల్తానుపురమునకంపెను. నానకుతండ్రిమాట జవదాటక నచ్చటికి తిన్నగాబోయి చెలియలను మరల దోడ్కొనివచ్చెను. మరుసటిసంవత్సరము వైశాఖమాసమున జయరాము డత్తవారి యింటికి రాగా రాయబులారు వానిం బిలిచి నానకునుకు బొత్తిగా సుఖములేదనియు దండ్రి మిక్కిలి కఠినుడగుటచేత స్వగృహమున నున్నంతకాలము కష్టమే ప్రాపించుననియు దోబుట్టువు దగ్గరనున్న పక్షమున నతనికి సుఖము కలుగుననియు జెప్పెను. జయరాముడందుకు సమ్మతించి వానిని వెంటగొనిపోవుదునని ప్రత్యుత్తరమీయ రాయబులారు “తొందరపడవద్దు ఇదిసమయముగాదు. సమయమువచ్చినప్పుడు నేనే పంపెద” నని యప్పటికి నివారించెను. అనంతరము జయరాముడు భార్యాసమేతుడై స్వగ్రామమునకు బోయెను. పిమ్మట కొన్ని మాసములుగడువ నొకనా డుదయమున స్నానముచేసి చెంబుచేతపట్టుకొని యింటికిబోవుచుండ దారిలో నొకసాధువు కనబడెను. కనబడినతోడనే యతడు వానికడకుబోయి చాలసేపు వానితో వేదాంతచర్చచేసి చెంబును వ్రేలనున్న యుంగరమును వానికిచ్చి గృహమునకుబోయెను. కాళుడు వానినిజూడగానే యావస్తువు లేవియని యడిగెను. నానకు వానిమాటలు కేయుత్తరమును జెప్పక తలవంచి నిలిచియుండెను. అప్పుడు కాళుడు దుర్భర కోపావేశమున వానిం బలుతెఱంగులదిట్టి యిట్లనియె. “నీవు నాకెందుకు బనికిరావు. నాగృహము తక్షణము విడిచి నీయిచ్చవచ్చినకడకుబోయి యన్నము సంపాదించుకొని బ్రతుకుము నేను నీవిషయమున నన్నియాసలు విడుచుకొన్నాను.”

అహహా! కాళుడు బిత్తలుకతో నేబాలుని బరమ మూర్ఖునిగా భావించి నిందించెనో, యాబాలుని లోకులు సర్వజ్ఞునిగ భావింతురని యించుకేనియు నెఱుంగడుకదా! అతడెవ్వని తనగృహమం దుండనీయక వెడలనడపెనో యాబాలుని ముందుముందు రాజాధిరాజులు సింహాసనంబులు దిగివచ్చి ప్రణతులై నిజాంత:పురమునకు రమ్మని ప్రార్థింతురనిస్వప్నమందైన నెఱుగడుకదా! అట్లెఱుగక యింటనుండి కాళుడు కొడుకునుదోలుటయే లోకమునకు మేలయ్యె; రాయబులారు నానకును దండ్రి యింటనుండి లేచిపొమ్మనవిని కా ళునిబిలిచి “నీకు నీకొడుకునకు నింకపడదు. పడనప్పుడు మీ యిరువురు బగవారివలె నొండొరులవిడువ దగదు. కావుననానకును మంచిమాటలుచెప్పి జయరామునికడకు పంపుము నీకోరికప్రకారము నీయింటనుండక పోవుటయు వీలున్నపక్షమున బాగుపడుటయు సంభవించు”నని హితోపదేశము చేసెను. కాళు డాయుపదేశమువిని యదిలెస్సగానున్నదని కనిపెట్టికొడుకుమీద నెంతకోపము వచ్చినను గడుపుతీపిచేత సంబంధము బొత్తుగావదలుకొనుట కిష్టములేక జయరామునివద్ద నున్నపక్షమున నెప్పటికైన నానకు బుద్ధితెచ్చుకొని బాగుపడితనవద్దకు వచ్చుట కవకాశముండునని తలంచి యప్ప బావల వద్దకు బొమ్మని పుత్రునికానతిచ్చెను. రాయబులారు నానకును మిక్కిలి గౌరవింపవలసినదనియు వానికి జూపిన యాదరము తనకు జూపిన యాదరముగ నెంచుకొందుననియు జయరామున కొకజాబువ్రాసి నానకు చేతికిచ్చెను. ఆజాబుపుచ్చుకొని నానకు విషాదపూరిత మనస్కుడై సుల్తానుపురమునకు బోయెను. ఎంతవారికైన దలిదండ్రులను జన్మస్థానమును విడుచుట కష్టముగదా? జయరాముండు లోకముతోడి పాటువాడు కాడు గావున వానికివిథమగు జా బవసరమేలేదు. జయరామునికంటెను వానిభార్య నానకి సద్గుణముల దొంతి యగుటచేతను నామె కున్నంత సోదరప్రేమ సాధారణముగ లోకమునందెవరికి నుండక పోవుట చేతను నానకు యిలువెడలినతోడనే సుఖపడు కాలమువచ్చినదని మనమునమ్మవచ్చును. బలుడును కాపుకుట్టివాడు మొదటినుండియు నానకు బరమభక్తుడు అందుచేత వాడయాచితముగ దలితండ్రులను గృహమును విడిచి నానకు వెంటబోయెను. పోయి యొక్కనాడైన సుఖింపక గురువుతో గలిసి యెన్నో యిడుమలబడెను.

ఇల్లువిడిచి యైదుదినములు పయనముచేసి నానకు సుల్తానుపురము చేరెను. అక్కయు బావయు వానిని కడుబరమానందమునొంది మిక్కిలి గౌరవించి జయరాముడు మరది జూచి నీవునీయిచ్చవచ్చినట్లు భగవద్ధ్యానముచేసికొనుచు గూర్చుండ వచ్చు, నీజోలికెవ్వరు రారని

స్పష్టముగ జెప్పెను. అంతటి యాదరము జూపినందుకు నానకు తనయప్ప బావలకు గృతజ్ఞుడై వందనములుచేసి చిరకాలము మీకు వేను భారముగానుండ”నని తనయాత్మగౌరవము వెల్లడియగునట్లు బలికెను. తనయునికి బావకు భారముగానుండునని తలంచి నానకావిధముగా బలుక లేదు. చెడిచెల్లిలింటికి బోవుటకన్న స్నేహితునియింటికి బోవుట మంచిదను సామెతను బట్టిపాటు పడక సోమరియై యక్కసొమ్ముందని యాత్మగౌరవముం జంపుకొనుట యనార్యకృత్యమని యెఱింగి యాతడిట్లు పలికెను. ఆయూరు జేరినదిమొదలు నాన కేదో యుద్యోగము సంపాదించుకొని సొంతపాటువలన బొట్టిపోసుకొని తన సేవకుడగు బలుని బోషింపవలయునని నిశ్చయించుకొనెను నానకు పని లో బ్రవేశించుట విజయరాముని కంతగానిష్టము లేకపోయినను దోబుట్టువు సొమ్ముతినుట నానకున కిష్టములేదని గ్రహించి యట్టియాత్మగౌరవముండుట మంచిదే యని భావించుటచేతను నానకున కెదురాడుట కిష్టము లేపోవుట చేతను మరది యిట్టిప్రకారము పోవదలచి యతడు పనికొఱకు బ్రయత్నించెను. అప్పుడే దౌలతఖానులోడీ పెట్టించిన ధాన్యపుగొట్టుమీద గుమస్తా కావలసివచ్చెను.

ఆపనిలో బ్రవేశించుటకు నానకు సమ్మతించెను. అంతకు మునుపు నానకు మందకొడిగ గూర్చుండి యెవ్వరితో మాటలాడక నెల్లప్పుడు పరధ్యానముగ నుండుచువచ్చినందున నుద్యోగములో బ్రవేశించిన తోడనే కొంతమాంద్యము వదలుననియు కొడుకు వ్యాపారములో బ్రవేశించినాడని విని కాలుడు పరమానంద మొంది తనయెడం గృతజ్ఞుడగుననియు దలంచి జయరాముండు మరది సంకల్పమును గొనియాడి యవాతన్ భార్యకెఱిగించెను. నానకి తమ్ముని వాతన్ పతి ముఖమునవిని బాలు డంత యాకస్మికముగ నెట్లుమారిపోవునని విచారించి సోదరీగృహమునుండి కాలము బుచ్చుట కిష్టములేక సోదరుడట్లు తలంచెనేగాని స్థిరబుద్ధిగలిగి యామాటకు నిలువంబడి యుండడని భర్తతో జెప్పి యంతట నిలువక తమ్మునిం బిలిచి “మాకు నీవుభారమగా నుండవు మాకు గావలసిన పదార్థము లన్నియు నున్నవి గా వున మనమా నిమిత్తము నీవీ పనిలో బ్రవేశింప నక్కరలే” దని స్పష్టముగ జెప్పెను. ఎంత చెప్పినను నానకు తన యుద్యమమును విడువనందున నానకి వాని యుద్యమమున కొప్పుకొనియె పిమ్మట సతీపతులిరువురు జేరి గుదికట్టువంటి సంసారబంధమును నానకు మెడకు తగిలించినచో నతడత్యాసక్తుడుగాక యుండునని వాని కచిరకాలమున వివాహముచేయ నిశ్చయించిరి. కొడుకుద్యోగములో జేసినవాతన్ కాలుడు విని వణన్నాతీతమైన యానందము నొంది కొడుకింక బాగుపడి తీరుననియు ముందెంతవాడో యగుననియు నూటలూర జొచ్చెను.

నానకు విక్రమార్క శకము 1544 వ సం.రం మాఖ శుద్ధాష్టమినాడు సుల్తాను పురముజేరి కొన్ని దినములలోనే యుద్యోగమున బ్రవేశించెను. దౌలతుఖానులోడీ క్రొత్త గుమస్తాచేతికి ధాన్యపు కొట్టు స్థాపించునిమిత్తము మొదట వేయి రూపాయలిచ్చెను. నానకుయొక్క పూర్వచరిత్ర మెఱిగినవారు వాని స్వభావమున కంత విరుద్ధమైనపనిలో నెట్లు ప్రవేశింపగలిగెనో యని యచ్చెరువడ జొచ్చిరి. మాయామర్మము లెఱుగని బలుడును నానకు లౌకిక వ్యవహారము లందు బ్రవేశించుచున్నవాడు గావున తన సాయ మంతటి నుండి యక్కరలేదనుకొని స్వగ్రామమునకు బోవుటకు దనకు సెలవిమ్మని నానకునడిగెను. నానకు వాని వెంగలితనము నకు జిరునవ్వు నవ్వి యిట్లనియె. “ఓయీ! మోసపోకుము. నే నెట్లు కాదలచినవాడనో యట్లయితీరుదును దానికి నాకు నడుమ నేదియు నడ్డము రాజాలదు. ప్రస్తుతము కాలక్షేపము నిమిత్తము కొన్నినాళ్లీపని జేయబూనితినేకాని యిదినా పరమార్థము కాదు. సమయము వచ్చినప్పుడు మనమిద్దఱము గలిసియే పోవుదుము. గావున నీవు నావద్దనేయుండుము.” అప్పలుకులు వినినతోడనే బలుని సందియములు తొలంగెను. తొలంగకపోయినను నానకుమీద వానికి మిక్కుటమగు ప్రేమ యుండుటచేత నతని కోరికప్రకారము వాడచ్చట నుండవలసినవాడే.

నానకు వ్యాపారము రెండునెలలు చేయునప్పటికి గుమారు నొక్కసారి యుద్యోగము చేయుచుండ జూడవలయునని యుబలాటపడి కాళుడు స్వగ్రామమున ముండ్లమీద నుండినట్లుండి యేమియుం దోచక సుల్తానుపురమునకు బోయెను. పోయి కొట్టుమీద కుదురుగా గూర్చుండి వ్యాపారము చేయుచున్న కొడుకుంజూచి పట్టజాలని సంతోష మొంది వ్యవహారమెట్లు జరుపుచున్నాడో తెలియగోరి కొడుకువ్రాసినలెక్కలు పరీక్షించెను. పరీక్షింపగా వచ్చినలాభములో నొక గవ్వయైన నిలువయున్నట్లు వానికి గనబడలేదు. అయినను కాళుడు కొడుకు నేమియుననక

కాలక్రమమున నవియు జక్కబడునని తలంచి ప్రస్తుతము కొడుకు కొట్టుమీదకు వే ళకువచ్చి వ్యాపారముచేసి వేళ కింటికి బోవుచున్నా డదియే చాలునని సంతోషించెను.

నానకీ జయరాములు నానకునకు వివాహము జేయ గృతనిశ్చయులైన ట్లిదివఱకే చెప్పియున్నారముకదా? జయరాముం డాసంకల్పము నెరవేరువఱకు సరిగ గుడవక నిద్రింపక చుట్టుప్రక్కల గ్రామములకు దడిమన్ను పొడిమన్నగు నట్లు దిరిగి ప్రయత్నించెను. అట్లు ప్రయత్నించుచుండ నొక గ్రామమున మూళుడను నొక క్షత్రియునివద్ద సంప్రాప్త యవ్వనయై వివాహయోగ్యయగు కన్య యొకతె యున్నదని వానికిం దెలిసెను. అల్లుడామాట మామకు నెఱిగింప కాళుడు మూళునితో వియ్యమందుట కియ్యకొని ప్రధానము చేసికొని రమ్మని జయరామునితో జెప్పెను. ప్రధానము యధావిధిగా జరిగెను. వివాహ ముహూతన్ము నిశ్చయింప బడెను. కాళుడు పెండ్లిపనులను జేయింప స్వగ్రామమునకు బోయెను. ప్రధానమైన యొక మాసమునకు జయరాముని వద్దకు కొందఱుపోయి నానకుధాన్యపుకొట్టు సంబంధమగు లాభమును మూలధనమును సాధువులకు సన్యాసులకు నిచ్చవచ్చినట్లు దోచిపెట్టి పాడుచేయుచున్నాడనియు దానివలన బావమరదుల కిద్దరకు నపాయము వాటిల్లుననియు జెప్పిరి. ఆమాటలు విని జయరాముడు తన ప్రాణముమీదికి వచ్చునని భయపడి కర్తవ్యమేమని భార్యనడుగ నామెమగని తెఱ గున భీతిల్లక తన తమ్ముడు లోకవ్యవహారము మెఱుగనివాడు కాడనియు నత డెంతధర్మాత్ముడైనను నీతిసంపన్ను డగుటచే నితరుల ధనము చేతికివచ్చినట్లు వమ్ముచేయడనియు దృఢముగ జెప్పి వానివెరపు తీర్చుటకు దమ్ముని బిలువనంపి క్షేమమడిగి యిష్టాగోష్ఠి కొంతసేపు నడపెను. అదియే మంచిసమయమని జయరాముడు వినయముతోడను శాంతముతోడను మరదిం బలుకరించి యంగడి వ్యవహార మేరీతిం జరుగుచున్నది లాభనష్టము లెట్లున్నవని యడిగెను. నానకు బావనోటనుండి యప్పలుకులు వెడలినతోడనే కంఠస్వరమునుబట్టియు ముఖలక్షణమునుబట్టియు వానికి దనమీద నేదో యనుమానము కలిగినదని గ్రహించి తన్నొక రనుమానించుట కిష్టపడక తన నిరుపరాధత్వమును వెల్లడిచేసికొనదలచి తక్షణము లెక్కలు పరిక్షచేయుమని బావను కోరెను. నానకియు వాని మాటనే యనుసరించుటచే జయరాముడు వాని లెక్కలు శోధించెను. ఏమి చెప్పుదును లెక్కలుచూడగా పెట్టుబడిసొమ్ము దౌలతుఖానుగారి లాభము నిలువయుండుటయేగాక నానకునకు మూడువందల యిరువది రూపాయలు రావలసియుండెను. అది చూచి యక్కయు బావయు మిక్కిలి యానందము నొందిరి. కాని తన మరియాదయు దన న్యాయబుద్ధియు బాటింపక నిష్కారణముగ వారు తనమీదననుమానము నొందినందుకు నానకు మిక్కిలి నొచ్చుకొని మన:ఖేదమునొంది వ్యాపారము మాని పోవలయునని తలంచెను. కానీ సోదరీభావుకలు చాల బలవంతము చేయుటచేతను వారి మాట గౌరవింపవలయునని బలుడు ప్రార్థించుటచేతను నిలువవలసి వచ్చెను. దౌలతుఖాను వాని సత్యసంధతకు మెచ్చి పెట్టుబడినిమిత్తము రెండువేల రూపాయల నిచ్చెను. కొట్టు క్రమక్రమముగ వృద్ధిపొందెను. నెలనెలకు రాబడి హెచ్చెను. ఈవృద్ధికి నానకుమిక్కిలి సంతోషింప జొచ్చెను. కాని యాసంతోషము ధనలాభము వచ్చుచున్నదని కాదు. మరేమనిన సత్పురుషులకు సాధువులకు సన్యాసులకు దీనులకు దైవభక్తులకు సహాయముచేసి తన జన్మముసఫలము చేసికొనవచ్చునని యత డాయుద్యోగమునం దంతకాలముండెను. నానకుయొక్క యాత్మజలమందుండియు జలసంపర్కము లేని తామరపూవువంటిది గదా!

శ్రీ

నానకు చరిత్ర.

తృతీయాధ్యాయము.

నానకునకు నానాటికి వ్యవహారములో లాభమధికముగ వచ్చెను వచ్చిన లాభమంతయు నతడు మునుపటికకంటె నెక్కుడుగ దైవభక్తులకు దీనులకు దానము చేయదొడగెను. అందుచేత గ్రామములోని జనులందఱు వానివతన్నముంగూర్చి తమలో దారు చెప్పుకొన నారంభించిరి. కొందఱతని యౌదార్యమును మెచ్చుకొనిరి. మఱికొందఱతని వితరణమునకు విపరీతార్ధములను గల్పించి నిందింపసాగిరి. లోకులు పరమార్ధము నరయక వినినదంతయు నమ్మువారగుటచే నానకు యజమానుని ధనమంతయు యధేచ్ఛముగ వమ్ముసేయున్నాడని యభిప్రాయపడిరి. యజమానుని ధనమే యిచ్చవచ్చినట్లు వ్యయము సేయక పోయిన పక్షమున నిద్దఱు మనుష్యులకు గావలసిన కర్చులే గాక సన్యాసులకు బిచ్చగాండ్రకు దోచి పెట్టుటకు వీని కెక్కడినుండిసొమ్మువచ్చినదని లోకులు పలుక జొచ్చిరి. ఆవిషయమున లోకులు నిశ్చయముగా దురభిప్రాయ పడిరి. ఏలయన నానకునకు వాని శిష్యుడగు బలునకు గావలసినభోజనపదార్ధముల నిమిత్తమగు వ్యయము మిక్కిలి స్వల్పము. నానకువేదాంతియగుటచే గేవల ముదరపోషణమే ప్రధాన కార్యముగ జేసికొనక యేదితినినను దినము వెళ్ళిపోవునని సామాన్యులు భక్షించు వస్తువులనే యుపయోగించుచు వచ్చెను. గంజి యన్నమెంతో వానికి బంచభక్ష్యపర మాన్నములు నంతె. మధురాహారములు గ్రహించి తన పొట్టనింపి కండలు పెంచుటకంటె సొమ్ముమితముగా వాడుకొని మిగిలినసొమ్ము సద్వినియోగముం జేయుట యిహపర సాధనమని యతండు నమ్మి జాగ్రతతో నుండెను. అట్టి మహానుభావులు తిండిపోతులుగా నుండరుగదా. అతడు చేయు దానములు మెరమెచ్చుల దానములుగాక యపాత్రదానములుగాక పేదలకు భగవగ్భక్తులకు నీయబడిన సత్పాత్ర దానము లయ్యెను. గ్రామవాసులలో ననేకులు నానకుచేయు వ్యయములగూర్చి యత్యద్భుతముగా జెప్పుకొనుచుండుట విని జయరాముడు లోకులమాటలే నిశ్చయములైనపక్షమున నవాబు నానకును దండించుటయే గాక తనకుగూడ మహాపకారముచేయునని భయపడి మరది నడుగుట కిష్టములేక సందేహించుచుండెను. నానకును లోకుల గోలవిని బావమనస్సు సంశయాకలితమైనదని తెలిసికొని తనచరిత్రము నిర్దుష్టమని వెల్లడిచేయుటకును, నిందారోపకులకు బుద్ధిచెప్పుటకును, బా వనుబిలిచి మునుపటియట్లె తనలెక్కల బరీక్షింపుమని కోరెను. జయరాముడు తనమనస్సులో ననుమానముగా నున్నట్లు నానకునకు దెలియుట కిష్టములేని వాడయి యంగడిలో నేదోలోపమున్నదని మాత్రము మనస్సులో నభిప్రాయపడి లెక్కలు పరీక్షించుమని కోరినమాత్రముననే యందుకీయకొని నానకును నవాబువద్దకు తీసుకొనిపోయి యాతని దరిశనముచేసి లెక్కలు పరీక్షింపుమని కోరెను. నవాబు వానిమాటలువిని నానకును తనయెదుటికి పిలిచి పేరేమనియడిగి పేరు తెలిసికొన్నపిదప జయరామునివంక తిరిగి వీనికి వివాహమయినదాయని యడిగెను. వివాహము కాలేదని జయరాముడు ప్రత్యుత్తరము జెప్ప విని నవాబు “అదిగో అదేకారణము వివాహము కాకపోవుటచేతనే యతడు మాసొమ్మిట్లు పాడుచేయుచున్నాడు. నీవు నాస్వభావ మెఱుగుదువుగదా. లెక్కలు సరిగా నుండనిపక్షమున మీగతి యేమగునో చూచుకొనం” డని కఠినోక్తులు పలికెను. నానకు వానికఠోరభాషణము లాలకించి

యించుకేని వెఱపునొందక "లెక్కలు చూపినపిదప మీయిష్టము వచ్చినట్లు చేయవచ్చును లెం"డని నిలన్క్ష్యముగ బదులుచెప్పెను. తనయంతవాని యెదుట నానకు నిర్భయముగా నిలన్క్ష్యముగా నిశ్చలముగా నట్లు ప్రత్యుత్తరము చెప్పుటచేత నవాబునకు మితిమీరిన కోపమువచ్చెను. ఆకోపముపైకి స్ఫుటముగాక ముందే జయరాముడు వానిముఖలక్షణములు గనిపెట్టి మిక్కిలి వినయముగా చేతు లుజోడించి నానకు గొప్పవారి దరిశనము లెన్నడు చేయని పల్లెటూరు వాడగుటచేత మర్యాదలు తెలియక యట్లు వచించెనేకాని యనుమానింప దలచుకొనలేదనియు దనయం దేదోషమును లేదని నమ్మి యంతవిస్పష్టముగా బలుక సాహసించెననియు బ్రధమ దోషమగుటచే క్షమియింపదగు" ననియు బలుతెఱంగుల ప్రార్థించెను.

ఆవేడికోలు విని దయాళునయి నవాబు తనకోటలో నున్న యదురావను మంచి లెక్కగానిని పిలిపించి యంగడి లెక్కలు శోధింపుమని యానతిచ్చెను. యదురావు మిక్కిలి జాగరూకతతో నైదుదినములు లెక్కలు పరీక్షించెను. నవాబుపెట్టిన పెట్టుబడియు దానిమీదవానికి రావలసిన లాభమునుగాక 321 రూపాయలు కొట్టులో నిలవయున్నట్టు లీపరీక్ష వలన దేలెను. నానకు తననిమిత్తము దానధర్మముల నిమిత్తము వ్యయముచేయగా నతనివంతు మిగిలినసొమ్మిది. అదిచూచి జయరాముడు మానప్రాణములు దక్కినవని మిక్కిలి సంతోషించి మరునాడు నవాబు దరిశనమునకు బోయెను. అదివఱకే యదురావువలన లెక్కల పరీక్షనుగూర్చి నవాబు వినియున్నందున జయరామునిజూచి యతడు "నీమరదిమీద నీవిధముగా వాడుకలు కలుగుటకు కారణమే"మని యడిగెను. అనవుడు జయరాముడిట్లనియె. "లోకములో నెంతమంచి వారికయినను శత్రువులుండక మానరుకదా. అట్లే మానాన కుమీద కూడగిట్టనివారు కొందఱున్నారు. ఇదియంతయు నామహాత్ముల సృష్టియేకాని మావాని లోపమేమియు లేదు" పరీక్షానంతరమున నవాబు నానకుమీద నెక్కువ విశ్వాసము గలవాడై మునుపిచ్చిన సొమ్మునకు దోడుగ పెట్టుబడి క్రింద మరిమూడువేల రూపాయల నిచ్చి వ్యాపారమునెక్కుడుగ సాగించమని చెప్పెను. నానకు నిర్దోషియని తెలిసినప్పుడు జయరాముడు వానిభార్యయు నొందిన యానంద మింతింతయని వర్ణింప నలవికాదు. ఆపరీక్షవలన నవాబునకు నానకుమీద నమ్మిక పొడముటయేగాక జయరామునిమీదకూడ నధిక గౌరవము గలిగెను. కుబుసమువిడచిన కోడెత్రాచుననుకొన్నది పూలదండయయినట్లు బావమరుదులనిద్దరిపయి నలిగి వారిం జెరుపదలచిన నవాబు పరమాప్తుడగుటచే నానకుమీద నిందలుమోపిన శత్రువులు సిగ్గుపడి నోళ్లు మూసికొనవలసిన వారైరి. నానకు మేలునే గోరునట్టి బరమమిత్రులు సంతోషపరవశులైరి. తనకుమారుడు బుద్ధిహీనుడనియు జిల్లిగవ్వయైన నార్జింపలేడనియు, గౌరమాలినవాడనియు దలంచి వాని నింటనుండి వెడలనడచిన కాళుడు పుత్రుని మిత వ్యయము నిర్దోషిత్వము నవాబునకు వానిపై దయగలుగుట మొదలగు వార్తలు విన్నప్పుడు పొందిన సంతోషమనుభవైక వేద్యమేగాని వర్ణన కసాధ్యము. మొదటి నుండియు నానకు మహాత్ముడగునని నమ్ముచుండిన రాయబులారు దానినివిని యెంతో సంతోషించెను. ఒకనాడు సాయంకాలము జయరాముడు భార్యయు నానకునుగూర్చి మాటలాడుకొను చుండునంతలో నతడేవచ్చివ్యాపారములో తనవంతువచ్చిన లాభపుసొమ్ము దెచ్చి దాచుడని వారిచేతికిచ్చెను. అక్కడకు దమ్మునిమీదననుమానమెన్నడును లేకపోయినను లోకులుచేసిన నిరాపనిందల కామెమన:ఖేదమునొంది పరీక్షానంతరమున నిష్కళంకుడైవచ్చినసోదరుని బహువిధముల గారవించెను.

నానకు గుణవంతుడై ధనసంపాదకు డగుటచేత స్వకుటుంబభారము వహింపగలడు గావున వానికి వివాహము శీఘ్రముగ జేయుట యుచితమని సోదరీ భావుకలు తొందర పడిరి. అదియునుగాక సంసార బంధమునందు వానిని బ్రవేశపెట్టినచో నతడందే తవుల్కొని యన్యవిషయమునుండి మనస్సు మరల్చి బాగుపడునని వారెంచి యీవఱకే వానికొక సంబంధము కుదిర్చిరని మనమెఱుగుదుముగదా. జయరాముడు నానకునకు బిల్ల నీయదలచిన మూళునిపేర ముహూర్త నిశ్చయము చేయుమని జాబులువ్రాసెనుగాని మూలుడు వివాహమునకు గావలసిన సంబారములు తనకు సమకూడలేదని కొంతయాలస్యము జేసి యెట్టకేలకు భాద్రపద బహుళ సప్తమిదినమున సుముహూర్తము నిశ్చయించి వివాహమునకుం దరలి రమ్మని వ్రాసెను. కాలుడు సకుటుంబ పరివారముగా సుల్తానుపురమునకు బోయి యటనుండి పెండ్లికొడు కును జయరాముడు మొదలగు చుట్టములను దోడుకొని తరలిపోయెను. వియ్యంకుడు వియ్యాలవారిని దనస్థితికి దగినట్లు గౌరవించెను. వివాహ మహోత్సవము మూడుదినములు జరిగెను. నాలవనాడు

కాలుడు పెండ్లికూతురును వెంటబెట్టుకొని సపరివారముగ బయలుదేరి సుఖముగ సుల్తానుపురము జేరెను.

పెండ్లికూతురుపేరు సల్లఖి. అత్తవారెందుచేతనొ తల్లి దండ్రులు పెట్టిన పేరంబిలువక చూనియని యామెను బిలుచుచువచ్చిరి. సుల్తానుపురమునకు వచ్చినపిదప కాలుడు కొడుకునుం గోడలిని స్వగ్రామమునకు దోడ్కొనిపోవదలచెను. తాల్వెండిగ్రామమునకు బోవుటకునానకున కిష్టము లేదు. ఆకారణముచేత జయరాముడు నానకియు దాని కంగీకరింపరైరి. కాని కొందఱు పెద్దలు నానకుయొక్క తల్లి వివాహమునకుం రానందున కొడుకుంగోడలు కాపురము చేయుచుండ నామెకన్నులు చల్లగ చూడగోరుననియు నొక్కనెలయైన నామెకడనుండుట యుచితమనియు నుపదేశించిరి. ఆయుపదేశముంబట్టియు దల్లిమీదగల గౌరవముంబట్టియు నానకు స్వగ్రామమునకు బోవ నిష్టపడి భార్యాసమేతుడై తండ్రితో గూడ జనియెను. అతడు వచ్చువఱకు నంగడిపని బలుడు చూచుట కొప్పుకొనెను. వివాహ దీక్షితుడై కళ్యాణవేషముతోనున్న కుమారుడు ధర్మపత్నీసమేతుడై తల్లిపాదములకు నమస్కరింప, త్రిప్తాదేవి కొడుకుం గోడలి గౌగిలించుకొని యానందబాష్పములని యెడి ముత్యాల సేసలు వారిపై చల్లెను. నానకు రాకవిని చుట్టములు నెచ్చెలులు పరిచితులు వానిం జూడవచ్చి యతడు మంచివృత్తిలో బ్రవేశించినందుకు ధనము సంపాదించుచున్నందుకు జాల సంతసించి కొనియాడిరి. కొడుకక్కడనున్న నెల దినములలో దండ్రి సహజముగ గఠినుడయ్యు మరల నేమి సాహసము పుట్టునో యను భయమున నేమియుననక నడుమనడుమ నెవరితోనో యన్నట్లు “ధనము సంపాదించుట మంచిది. ధనములేనివారి నెవరుజూడరు. దుస్సహవాసములుచేయగూడ”దనుచు నెమ్మదిగ గాలము వెళ్ళబుచ్చెను. ఆమాసము ముగిసినపిదప నానకు భార్యాసమేతుడై సుల్తానుపురమునకు బోయి యెప్పటియట్ల తనపనిలో బ్రవేశించెను. పుట్టినింటివారు చూనీదేవిని మరల స్వల్పకాలములోనే బంపుదుమని చెప్పితీసికొనిపోయిరి.

శ్రీ

నానకు చరిత్ర.

చతుర్థాధ్యాయము.

ఇరువది యేండ్లయిన నిండకముందే నానకు గృహస్థుడయి సంసారభారము వహించెను. కాని యాపెండ్లి వానిజీవనము సుఖాస్పదముగ జేయుటకు మారు దు:ఖభాజనముగ జేసెను. చూనీదేవి కోపశీల గర్వసమేత. ఒరులపై నధికారముచేయనిచ్చకలది. ఆమె జనకుండగు మూలుడు కాలుని యచ్చు. వాక్పారుష్యమునందు ధనాశయందు మన:కాఠిన్యము నందు వియ్యంకు లొండొరులకు దీసిపోరు. చూనీదేవితల్లి నానకు తల్లివంటిదిగాక భర్తగుణములకు వన్నె వెట్టుచు ననుకూల దాంపత్యమని లోకులు చెప్పుకొనునట్లు నడచెను.

అట్టి జననీ జనకుల కుద్భవించినందున చూనీదేవి తల్లిచాలు బిడ్డయు తండ్రిచాలు బిడ్డయు నయ్యెను. తల్లిదండ్రుల గుణములు ప్రతిబింబములట్లు బిడ్డలయందు గానబడుచుండును గదా. తల్లి మంచిదికానపుడు తండ్రి మంచివాడగుటయో తండ్రి యోగ్యుడు గానపుడు తల్లి యోగ్యురాలగుటయో తటస్థించునేని బిడ్డలొకవేళ సుగుణవంతులు కావచ్చును. భార్యాభర్తలిద్దఱు దుస్స్వభావులయినపుడు బిడ్డలు సాధుశీలురగుట యరిది. అయోగ్యులగు జననీజనకుల కుద్భవించినను బిడ్డలు జన్మించినది మొదలు సజ్జనులచే బెంపబడుదురేని వారికి సద్గుణము లలవడవచ్చును. అట్లుగాక యవివేకులగు మాతాపితలకు బుట్టి వారికడనేపెరిగిన బిడ్డలమాట వేరే చెప్పవలయునా! చూనీదేవి గయ్యాళితనమున దల్లిదండ్రులను బోలినందున బ్రతిదినము మగడు గృహమునకు వచ్చినప్పుడు పిల్లిమీదబెట్టి యెలుకమీదబెట్టి సణుగుచు నిదిలేదదిలేదని కేకలు వేయుచుండును. అంతతో బోక గృహకృత్యములకు గావలసిన సంబారములు సరిగ సమకూర్చుట లేదనియు సంపాదించిన ధనమంతయు బైరాగులకు బావాజీలకు బెట్టి సంసారము గుల్ల చేయుచున్నవాడనియు, నుదయాస్తమయయములు మగనిని సాదించు చుండును. సంపాదించిన ధనములో జిల్లిగవ్వయైన వెచ్చబెట్టక తనయిచ్చవచ్చినట్లు వ్యయముచేయుటకు దనయధీనము జేయుమని పోరుచుండును. తానెంత పోరువెట్టినను భర్త తనమాట రవ్వంతయు లక్ష్యము సేయనందున నామెతనపంతము నెగ్గించుకొనుటకు బలుమారు తల్లిదండ్రులకు దనకష్టములదీర్ప రమ్మనివర్తమాన మంపుచుండెను. పంపుటయేతడవుగ వానియత్తమామలిరువురు కూతురుమిక్కిలి కష్టపడుచున్నదనుకొని యల్లుని యింటికివచ్చి తమకూతు రష్టకష్టములు బడుచున్నదని కల్లిబొల్లి యేడ్పులేడ్చి "యె న్నడు బుద్ధితెచ్చుకొని బాగుపడుదువు నాయనా" యని యల్లునిమీదబడి రక్కసులవలె వానిని బాధించుచు వచ్చిరి. సహజముగ శాంతశీలుడయి వాక్పారుష్యమన్న మిక్కిలి యసహ్యపడుచు నిరంతరము మనశ్శాంతినే గోరు నానకు, ఆలిపోరునకు దోడుగ నత్తమామల పోరుగూడ సంభవించుటచే మనస్థిమితము లేనివాడయి చాల దు:ఖపడుచు వచ్చెను. ఒకప్పుడత్తమామల పోరుబడలేక మాయింట నన్నవస్త్రములకు లోపము లేదుకదాయని యడుగుచుండును. ఆపలుకుల కత్తమామలు మిక్కిలి కినిసి "అన్న వస్త్రములున్న చాలునా మఱేమియు నక్కఱలేదా! నగలుండవలె నాణెములుండవలె సంసారము చేయుచున్నపుడెన్నో యుండవలెను. కాలు నొచ్చిన చేయినొచ్చిన నింటగూర్చుని సుఖముగ తినుటకు గొంతసొమ్ము నిలువ యుండనక్కరలేదా! నీసొమ్ము దినుచున్న గోసాయిలు సన్యాసులు

నికాపత్సమయమున నక్కఱకువత్తురని తలంచుచున్నాడవు కాబోలు. పాపమేమియు నెఱుగని మాపిల్ల యట్టియాపత్సమయము వచ్చినచో నిష్కారణముగ గంగలో దిగవలయు" నని నిష్ఠురముగ బలుకుచు వచ్చిరి. కర్ణకఠోరములగు నప్పలుకులు వినినప్పుడు నానకు మనస్సు మిక్కిలి ఖేదమునొంది "మాయూరికి మాయత్తవారియూరికి నిప్పుడున్నదూరముకంటె బదిరెట్లుదూరముండిన బాగుండునుగదా దూరముండినపక్షమున వీరు తఱుచుగవచ్చి నన్ను బాధింప కుందురుగదా" యని తలంచుచుండును. అల్లునియూరికి మామయూరికి దూరముండుట మంచిదనయే కాబోలు శాస్త్రకారకులు సయితము "గృహస్థులు పుత్రికలను దూరప్రదేశములనుండు పడుచువారి కీయవలయు"నని శాసించిరి. నానకునకు గృహము సుఖప్రదమగుటకు మారుదుంఖబాజన మయినందున నత డింటనుండినప్పుడు ముండ్లకంపమీద నుండినట్లుండి మెదుకులు నోటవేసుకొని యావలకు బోవుచుండును. సోదరీ గృహమునకు బోవదలచిన వానియత్త యామెయింటికిగూడ బోయి యల్లునిమీద విధివిరామము లేక నేరములు చెప్పుచువచ్చెను. నానకి సాధుశీల యగుటచే దనసోదరుడు యోగ్యుడని యామె యెఱింగియుండియు నా గయ్యాళిగంప నోటికి వెరచి యేమియుననక యూరకుండును.

వేయిమంది పడుచు పడతులైనను నానకి యత్తగారి యెదుట నిలువలేరు. అట్టి యామెయెదుట పరమసాధ్వియగు నానకి నిలిచి యేమిప్రతిఘటింపగలదు. స్వగృహమునందుగాని సోదరీగృహమందుగాని యించుకేనియు మనశ్శాంతినొందుటకు వీలులేక నానకు దుకాణమే యిల్లుచేసికొని దినమునం దెనిమిది జాములలో జాలభాగ మక్కడనే గడుపుచు వచ్చెను. అతనికి బలుడు సహాయుడు బలున కతండు సహాయుడు. అతడొంటిగ గూర్చున్నప్పుడు మనసులో ననేకాలోచన లొకదానివెంబడి నొకటి తోచుచుండును. భార్యా దు:ఖ హేతువు సంసారము దు:ఖహేతువని పెద్దలు చెప్పెడుమాటలు వానికి జ్ఞప్తికిరాగా నతడు మాటిమాటికి మెడకు గుదికట్టయుగలిగి సంకిలియునగు నీవివాహమేల చేసికొంటినని విచారించుచు దృఢమైన యాబంధమును తెంపుటకు సమయమును నిరీక్షించుచుండెను. అట్లు నిరీక్షించుచుండగానే యనేక సంవత్సరములు గడచెను. అతనికప్పటి ముప్పదియాఱవయేడు. వివాహమై పదునాఱు సంవత్సరములాయెను. అతనికిద్దఱు కుమారులు జన్మించిరి. అతని ముప్పది రెండవయేట మొదటి కుమారుడు పుట్టెను. ఆకుమారునిపేరు శ్రీచంద్రుడు. మఱి నాలుగేండ్లకనగా ముప్పది యాఱవయేట రెండవకుమారుడుదయించెను. అతనిపేరు లక్ష్మీదాసు. అట్టియవస్థలలో నానకు జీవితమందు గొప్ప మార్పొకటిజరిగెను. ఆమార్పు వానిని సంపూర్ణముగ మార్చివేసెను. భార్యాబంధమే త్యజింప నలవిగానిది. అట్టియెడ సంతానముచేత మఱింత దృఢమైన యాబంధమును నానకు తృణప్రాయముగ ఛేదింపగలడని లోకులెవ్వఱు దలంపలేదు. వానిశత్రులు మిత్రులుగూడ నానకు సంసారబంధనం దగులుకొన్నాడు. వాని బ్రహ్మావిద్యయంతయు నడుగంటినదని బహిరంగముగ ననుకొనుచుండిరి. అట్టి సమయమున నానకు సర్వసంగ పరిత్యాగియై యెల్లవారల నద్భుత మొందజేసెను. రెండవ కుమారుడు పుట్టినయాఱు మాసములకు నానకొక నాడొకచోట నొంటిగ గూర్చుండి దీ ర్ఘాలోచనము చేయుచుండ వానివద్దకొక పకీరు వచ్చెను. ఇరువురు గొంతసేపు భగవద్విషయకమైన చర్చచేసిరి. ఆసంభాషణము ముగిసినవెనుక పకీరు నానకుతో నిట్లనియెనట. "నానకూ! నీవు చేయుచున్న పనియేమి? నీజీవితముయొక్క పరమార్థమిదియేనా? నీవు చేయవలసిన యుత్కృష్టకార్యమునకు నీవిప్పుడు గడుపుచున్న దేహయాత్ర యనుకూలమై యున్నదో లేదో చూచుకొనుచున్నావా?" ఆపలుకులు నానకు మనస్సుమీద నెంతో పనిజేసివానిని విరక్తిమాగన్మునకుం ద్రిప్పెను. త్రిప్పుటయు నతడు పకీరుతో నిట్లనియెనట. "భగవంతుడంతయు సరిగా వచ్చునట్లె నడపించును" ఆపలుకులు పలుకునప్పుడు నానకు మనసారా నేదోచేయుటకు గృతనిశ్చియుడైనట్లు కనబడెను. అదిగ్రహించి పకీరు సంతసించి తనదారిం బోయెను.

ఆపకీరుతో బ్రసంగముజరిగిన యెనిమిదిమాసముల కొకనాడు తెల్ల వారుజామున నానకు దాపుననున్న యేటి కెప్పటియట్ల స్నానమునకుబోయి తిరిగి గృహమునకురాక యదృశ్యుడయ్యెను. అతని యదృశ్యత యాలుబిడ్డలకు సోదరీ భావుకలకు జాల భయముగలిగింప వారు వానినిమిత్తము గ్రామము పొలిమేరలు వెదికించిరి. కాని యతండెందుం గానబడడయ్యె. ఆయనను గనిపెట్టి వానికి గిట్టనివారు నానకు నవాబుసొమ్ము హరించి యాపదవచ్చునను భయమున నెక్కడికో పారిపోయెననియు గడుసువాడగుటచేత నట్లుచేసెననియు నపవాదములు వేయజొచ్చిరి.

అట్లు పగతురు చెప్పుకొనుచుండ నేమికారణముననో మరల నానకు మూడవనాడు స్వగ్రామమునకు బోయెను. అతనింజూచి నిరాపనిందలు మోపిన కుత్సితస్వభావులు తమపలుకులు కల్లలయ్యెనని తలవంచుకొనిరి. నానకు చిన్న గోచిమాత్రము పెట్టుకొని దిగంబరుడట్లె యుండె స్వగృహమమునకుగాని సోదరీగృహంబునకుగాని యతడుపోవక యూరకనిందందు దిరుగజొచ్చె. గ్రామవాసులు వానియవస్థ గనుగొని "వానికిమతిలేదు పిచ్చియెత్తినదని కొందఱు దయ్యమేదోపట్టి యట్లు వేధించుచున్నదని కొందఱు బలుకజొచ్చిరి. నానకు హఠాత్తుగ నదృశ్యుడయ్యెనని విని నవాబు వానికి బూటకుడగు జయరామునింబిలుపించి లెక్కలు పరిక్షచేయింపుమని యానతిచ్చెను. జయరాముడు నానకును గూడ వెంటబెట్టుకొని నవాబువద్దకు బోయెను. లెక్కలు మూడవసారి పరీక్షింపబడెను. కాని కడచిన రెండుసార్లవలెనే నానకు నిర్దోషియని తేలుటయేగాక యతని వంతు రు 760 లు రావలసి యుండెను. పరీక్షానంతరము నవాబు నానకు న్యాయబుద్ధికి సంతోషించి మరల దనవద్ద నుండుమని యడిగెను. నానకు తనకుద్యోగమక్కరలేదని తనకు రావలసిన ధనము పేదలకు బంచిపెట్టమని చెప్పెను. నానకు చాలకాలము గృహస్థుడై భార్యతో గాపురముచేసి సంతానముంబడసి సంసారబంధములు మఱింత బిగిసినవెనుక వయసు కొంత ముదిరిన పిదప విరాగియై యాలు బిడ్డలవిడచి నిస్పృహుండై భగవధ్యాన పరాయణుడగుట జాలమంది కాశ్చర్యము కలిగించును. కాని యిందాశ్చర్య పడవలసిన దేమియులేదు. ఏలయన నానకుయొక్క గృహస్థాశ్రమము వాని నుత్తమగతి నొందించునట్లే యుండెను. కాని యధోగతికిం దెచ్చునట్టులేదు. అతడు ప్రతిదినము జామురాత్రియుండగా మేల్కొని స్నానముజేసి పరిశుద్ధదేహముతోడను పరిశుద్ధ మనస్సుతోడను భగవధ్యానము చేయుచుండును. భగవంతుడు దయామయుడు సత్యస్వరూపుడు పరిశుద్ధడు నగుటచేత వాని నిర్మలమనస్సుతో ధ్యానించి వారికందఱకు దయా సత్యాశౌచములు తమయంతటు తామేవచ్చి కరతలామలకములై యుండెను. వారు సంసారమునందుండియు సంసారమున కతీతులు. మనసు వారి యధీనమునం దుండుటచే నుండదలచిన నింత నుండుదురు. వెడలదలంచిన నిర్విచారముగ వెడలుదురు. అదియునుగాక న్యాయార్జితమగు సొంత ద్రవ్యము దినువారి మనస్సు నిర్మలమై పవిత్రమైయుండును. నానకు ధాన్యపుదుకాణమునం బ్రవేశించినదిమొదలు న్యాయాజిన్తము స్వాజిన్తమునగు ధనమే తినుచుండుటజేసి వానిచిత్తము నిష్కలుసుమైయుండె. మఱియు నతడు ద్రవ్యమును సంపా దించినప్పుడు భగవద్భక్తులకు స్వార్జితమున జాలభాగము దానము చేయుచువచ్చెను. దాతయెల్లప్పుడు భగవంతునకు సమీపవర్తియై యుండునుగదా! పూర్వోక్త విషయములంబట్టి నానకు సాంసారమం దున్నపుడె మోహపాశబద్ధుడు గాడనియు నిర్మలాంత:కరణముగలవాడనియు, బరమభక్తుడనియు, నిస్పృహగలవాడనియు మనము గ్రహింపవచ్చును. అట్టి గుణములుండుటచేతనే విరక్తిదోచినతోడనే యతడు సంసారము నవలీలగ విడువగలిగెను.

మూళుడు తనయల్లుడు విరాగియైపోయెనని విని తద్దయు విషాదమంది పిడుగడచిన వాని చందమున తొలు దొల్తనిశ్చేష్టుడయ్యెను. తెలివివచ్చినపిదప నతడు మహాకుపితుడై యల్లుండుదారపుత్రులను నిరాధారులజేసి సన్యసించుట దుష్కార్యమనియు సంసార నాశహేతువనియు నభిప్రాయపడి యల్లుడుద్యోగము సేయునపుడైన నించుకధనము నిలువచేయకపోవుటచేతను కూతుసంసారము బిడ్డలు పాపలు గలిగి పెద్దదగుటచేతను దానిపోషణ మేవిధంబున జరుగగలదని బెంగపెట్టుగొనియె. తనకున్న సొత్తులోనుండి కూతునకేదేని గొంత యియ్యవలయునన్న దనసంసారము దీనస్థితిలోనేయుండెను. నానకు మొదటినుండియు నెవ్వరితో మాటలాడక నొంటిగగూర్చుండి ప్రపంచముమీద నసహ్యపడునట్లు గానబడుచువచ్చెనుగాని యతడంతలో నంతపని చేయునని మామగారెన్నడు స్వప్నమందైన దలంపలేదు. తలచినకొలది కూతురు యొక్కయు మనుమలయొక్కయు నవస్థ విషాదము గలుగ జేయ మూళుడు తనమాట యల్లుడు వినడని యెఱింగి తనపురోహితుని గాంచి నానకు బుద్ధివైరాగ్యమునుండి మరల్చి సంసారమవంక ద్రిప్పుమని యాయననుబతిమాలి పంపెను. ఆపురోహితుడు వల్లెయని బయలుదేరి పోయి శ్మశానమునందు గూర్చుండి యీశ్వరధ్యానము చేయుచున్న నానకునుగాంచి యాలుబిడ్డలను మలమలమాడ్చి సన్యసించుట యనుచితమని యెన్నో తెఱంగుల వాని కుపదేశించెను. కాని వానిమనస్సు నిశ్చలమై యుండుటంజేసి పురోహితుడు వచ్చినదారినే స్వగ్రామమునకు జని యావృత్తాంతము మూళున కెఱింగించెను.

అల్లుడు మరల సంసారియగుట యసాధ్యమని గ్రహించి మూళుడు నానకునకు ధాన్యపుదుకాణములో రావలసిన యేడువందల యిరువది రూపాయలు వాని యాలుబిడ్డలకిచ్చి రక్షింపవలయునని నవాబునకు విజ్ఞాపనమంపెను. నవాబు నానకుదారపుత్రుల నిరాధారస్థితికి మిక్కిలి జాలినొందియు నానకుచేత పేదలనిమిత్తము దానమీయబడిన ధనము వాని సమ్మతిలేక యాలుబిడ్డల కిచ్చుట యధర్మమని భయపడి మూళుడు కోరినప్రకారము చేయుట కిష్టపడడయ్యె. అయినను నానకునకు మతిలేదని లోకులు చెప్పుకొనుట చేతను మతిలేనివాడు చేసిన దానధర్మములు పరిగ్రహింప దగినవి కావని తెలియుటచేతను నవాబు వానివంతుధనము దానముచేయక యాలు బిడ్డల కీయ బ్రయత్నించెను. నానకు నిరంతరము గీరీలదొడ్డిలో గూర్చుండి జపము సేయుచుండుటచే వానికేదేని యొక దయ్యముపట్టి యుండవచ్చునని కొందరు చెప్పిరి. తురకలకును దయ్యము లున్నవని నమ్మికగలదు. గావున నవాబు తన మతగురువు నొక్కనింబిలిచి మంత్రములు చదివియా దయ్యమును వదలించుమని వానితో జెప్పి నానకు నప్పగించెను. ఆగురువు నానకుకడకుం బోయి తనమంత్రము లన్నియు జదివెను. ఎన్ని మంత్రములు జదివిన నతడెప్పటి యట్లె యుండెను. తురక గురువు నానకుతో నించుకసేపు సంభాషించి వానికి దయ్యము పట్టలేదనియు మతి లేకపోలేదనియు గ్రహించి యామాట నవాబున కెఱిగించెను. పేదలకు బంచిపెట్టవలసిన సొమ్ము మఱియొకలాగున వినియోగించుట మహాపాపమని మహమ్మదీయ ధర్మశాస్త్రములలో నుండుటచే నవాబు పాపభీతినొంది యాధన మేవిధంబున వినియోగింప నగునని జయరామునిం బిలిపించి యాలోచనమడిగెను. జయరాముడెటుచెప్పిన నెటువచ్చునో యని యేయాలోచనముం జెప్పవెరచెను. ఏలయన నానకుయొక్క యాలుబిడ్డల యవస్థజూడధనము వారికప్పగించుటయే న్యాయమని తోచును నానకు మతిలేనివాడుకాడని తెలిసినప్పుడువానిచెప్పిన చొప్పున వానిసొమ్ముదానముచేయక పోవుట యనుచితమని తోచును. ఈరెండు ధర్మసందేహములు జయరాముని బాధించిన కతమున నతడు నానకునే పిలుపించి కర్తవ్యమునుగూర్చి యడుగమని నవాబునకు విన్నవించెను. నవాబువాని చెప్పినచొప్పున నానకును రమ్మని వతన్మాన మంపెను. నానకువానియాజ్ఞ నిరాకరించి రానందున నవాబు వానిని బలవంతముగ దనసన్నిధికి రావించి తనయాజ్ఞప్రకారము రాకుండుటకు గారణమేమని కోపముతో నడిగెను. నానకు వానికిట్లనియె. "నేను మీసేవచేయునప్పుడు మీయాజ్ఞమన్నించి ఇప్పుడు భగవంతునిసేవ చేయుటచే భగవంతుని యాజ్ఞనేమన్నించెద. అప్పలుకులు విని నవాబు "నీవు భగవద్భక్తుండ వయితివేని నేనును భగవద్భక్తుడనే. నేడు శుక్రవారము మసీదునకుబోయి మనమిద్దరము నమాజు చేయుదము ర" మ్మని పలికెను. భగవంతుడు సర్వవ్యాపకుడను నమ్మిక హృదయమున నుండుటచే నానకు మసీదునకు బోవ సమ్మతించె. సమ్మతించుటయు నవాబు కొలువులోనున్న గొప్పసరదారులను స్వమతగురువులను నానకును వెంటబెట్టుకొని వైభవముతో మసీదునకుబోయి ప్రార్థనల నారంభించెను. తురకలందరు దమయాచారప్రకారము ప్రార్థనసమయమున మోకాళ్ళమీదబడియుండ నానకు మాత్ర మట్లుచేయక కాలువంచక నిలచియుండెను. ప్రార్థనలు ముగిసినపిదప నవాబునిలిచియున్న నానకునుజూచి "ఓయి నీవు నాతోగలిసి ప్రాథిన్ంచుటకు వచ్చితివా? లేక నిలిచియుండుటకు వచ్చితివా?" యని యడిగెను. నవాబు ప్రశ్నమునకు నానకు క్రిందియుత్తరము జెప్పెను. "ప్రార్థనసమయమున మీరు గాంధారదేశమున గుఱ్ఱములను బేరము చేయుచుండిరి. అందుచేత నేను మీతో గలసి యెట్లుబ్రాథన్ననసేయగలను." అనవుడు నవాబుప్రక్కనున్న ఖాజీ నానకుతో నిట్లనియె. "నీవు నవాబుగారితో గలిసి ప్రార్థనము జేయలేనిపక్షమున నాతోగలసి యేలప్రార్థింపవైతివి" అప్పలుకులకు నాన కీవిధమున బదులుచెప్పెను. "మీ తక్కువ యేమున్నది. మీగుఱ్ఱపుపిల్ల మీదొడ్డిలోనున్న బోదెలో బడునేమోయను భయమున మీమనసు ప్రార్థనసమయమున మీ గుఱ్ఱపుపిల్ల వెనుకనే యుండెను. నేనుమీతోగలిసిన మాత్రమెట్లు ప్రాథిన్ంపగలను."

అతనిపలుకులు విని నవాబు వానిగురువు విస్మయమునొంది యొండొరుల మొగంబులు చూచుకొని యెట్టకేలకు తమమనస్సు లాసమయమున నిజముగా మసీదులో లేవనియొప్పుకొనిరట. అన్యుల మనోగతములగు నాలోచనలను విజ్ఞానవంతులు సులభముగ నెఱుంగ గలరని ప్రకృతి శాస్త్రజ్ఞులు చెప్పుచున్నారు. ఇది నిజమో యతిశయోక్తియో మనము చెప్పజాలము. అనంతరము నవాబు నానకును బిలిపించిన కార్యము మరువక ధనమెట్లు

వ్యయము సేయవలయునని వాని నడిగెను. ఎన్నివిధముల దరచి యడిగినను నానకు మొట్టమొదట దానున్నట్లు ధర్మమే చేయుమని నొక్కిచెప్పెను. నవాబు నానకు నడిగిన కార్యములేదని తెలిసికొని వానిం బంపివేసి యాధనము సగము నానకు మనోరథ ప్రకారము పేదలకు పంచిపెట్టి సగ మాలుబిడ్డల కిచ్చెను.

ఈనాటి హిందువులకు వలెనె యానాటి హిందువులకు గూడ జాతి మతవర్ణసంబంధములయిన పట్టుదలలు మిక్కుటముగనుండెను. మనదేశము నిప్పుడు క్రైస్తవులు పరిపాలించుచున్నట్టె యప్పుడు మహమ్మదీయులు పరిపాలించుచుండిరి. ప్రభువులు మహమ్మదీయ మతస్థులయినను దేశస్థులు హిందూమతమునే యవలంబించి విడువక యభిమానముగలవారై యుండిరి. తురకలు హిందువులు పలుమారుత్సవసమయములగలియుచు వచ్చిరిగాని కలిసి తినుట వియ్యమందుట మొదలగు వానిలో మాత్రము హిందువులు గలియరైరి. హిందువుడు, మసీదునకుబోయి తురకలంగలసి నమాజు చేయుట స్వమత మరియాదం దాటుటగా నానాటివారు భావించుచు వచ్చిరి. అట్టివాని నానాటివారు వెలివేసిరేగాని వర్ణములో నుంచరైరి. నానకు మహమ్మదీయులతో గలిసి మసీదులో బ్రార్థనచేసి స్వమతమరియాద నతిక్రమించెను. నవాబు ఖాజీవాని వెంటబెట్టుకొని పోవుటంజేసి నానకు స్వభావమెఱుగని వారందఱు దప్పక యతడు నవాబు ప్రేరణంబునం దురకలలో గలసెననియే జెప్పుకొనిరి. జయరాముడామాట విన్నప్పుడు చాల తొట్రుపడి యతిత్వరితమున నింటికిబోయి యావార్తన్ భార్యకెఱిగించెను. ఆమెతన సహజధైర్యమునుజూపి భర్తన్‌జెప్పినమాట సరిగా నమ్మలేదు. జయరాముడు తనమాట భార్యసరిగా నమ్మకపోవుటచే నిజస్థితి గనుగొని రమ్మని నాథుడను బ్రాహ్మణుని నానకువద్ద కంపెను. ఆబ్రాహ్మణుడు తక్షణమే బోయి యధార్థస్థితి దెలుసుకొని నానకు తురకలలో గలిసినమాట యబద్ధమనియు నానకు నవాబుమాటలోబడి యట్టిపనిచేయువాడు కాడనియు జెప్పెను. అదివిని జయరాముడు భార్యయు మిక్కిలి సంతసించిరి.

నానకు విరాగులలో గలిసినవార్త కాళునకు జాలకాలమునకుగాని తెలియదయ్యె. తాల్వెండి గ్రామమునకు సుల్తానుపురమునకు కొన్నివందలమైళ్ళ దూరమున్నందున నాదినములలో వర్తమానము దెలియుట చాలకష్టముగ నుండెను. పూర్వము పొరుగూరి వార్తలు దెలియవలెనన్న గృహస్థుడు పురోహితునో యింటి మంగలినో యింటి పాటకునో లేక బత్తెమిచ్చి ప్రత్యేకముగా నొక మనిషినో పంపవలయును. కుమారుని వార్త కాళున కెట్లెట్లో తెలిసెను. ఆవార్తన్ వినగానే కాళునిప్రాణములు నిలువునంబోయెనని చెప్పవచ్చును. త్రిస్తాదేవి దు:ఖ మింతింతయని వర్ణింప నలవిగాదు. ఆమెభర్త తన దు:ఖము గోపావేశముచేత నడుమనడుమ మరచుచువచ్చె. త్రిప్తాదేవి శాంతమున భూదేవియే కోపమెట్టిదో యెఱుగనిదిగావున నామె దు:ఖమున కూరటయే లేకపోయెను అయినను కుమారుని స్థితి యున్న దున్నట్లు తెలిసికొని రమ్మని గాళుడు మర్దనుడను గాయకుని సుల్తానుపురమున కంపెను. మార్గమున మర్దనున కెదురుపడిన మొదటిపురుషుడే యావార్తనిజమని పలికెను. అప్పటికిని మర్దనుని మనసు సందేహపరవశమగుటచే సుల్తానుపురమునకు వచ్చినతోడనే జయరాముడు వానిసందేహమును దీర్చెను. ఆదూత యంతతో దనివి నొందక నానకును స్వయముగా జూడవలయునని కోరి గోరీలదొడ్డికిబోయి యాతనిం గాంచి మరల గృహస్థాశ్రమస్వీకారము జేయుమని వాని కెన్నెన్నో యుపదేశముల జేసెను. ఈతడు తాల్వెండినుంచి వచ్చినప్పుడు తన వాక్చమత్కృతిచేత నానకు మనసు గరిగించి గృహస్థుంజేయ గలిగినట్లు కాళునితో బ్రజ్ఞలు పలికివచ్చె అందుచేత నతడు తన యావచ్ఛక్తి వినియోగించి నానకుం ద్రిప్పజొచ్చెను. అయ్యిరువుర కలయికచేత నానకు గృహస్థాశ్రమము స్వీకరించలేదు గాని నానకు చేసిన వేదాంతబోధలచేత మర్దనుడు సంసారముమీద విరక్తుడై తాల్వెండికి బోయి కాలునకు గుమారుని యవస్థయైనం జెప్ప దలపక నానకునకు శిష్యుడయ్యెను. ఊరక శిష్యుడైయుండక నానకు కంఠములో బ్రాణముండినంత కాలము పరమభక్తుడై తోడు నీడ యట్లు వానిని సేవించెను.

లోకము నుద్ధరింపదలచిన మహాత్ము లొక్కచోట నెప్పుడు నుండరు. తాము బుట్టిపెరిగినచోటులను వ్యవహారములు చేసినచోటుల మొదలే యుండరు. తమకు భగవంతు డిచ్చిన జ్ఞానము లోకమంతట వెల్లడిచేయుటయే వారి ముఖ్యోద్దేశము గావున మహాత్ములు నిరంతరము దేశాటనము చేయుచుందురు. నానకుగూడ జగదుపకార పారీణుడగుటచే మర్దనుడు తన శిష్యుడైన కొన్ని నాళ్ళకు సుల్తానుపురము విడిచి మఱియొకతావునకు బోవదలచెను. మర్దనుడు మంచిపాటకుడగుటచే నిరంతరము భగవన్నామ కీర్తనము గానరూపమున వానినోటనుండి

వినవచ్చునని నానకు తాంబురా కావలయునని కోరి యదికొనుటకైన దనవద్ద ధనము లేనందున దానికి వలయు ధనమిమ్మని సోదరివద్దకు వర్తమాన మంపెను. తమ్ముడట్టి కోరిక కోరుటయే చాలునని నానకిదేవి తక్షణమే వానికి గావలసిన ధనమిచ్చి సోదరు నొకసారి జూడగోరి యెటులైన వచ్చిచూచి పొమ్మని ప్రాథన్వపూర్వకముగా వర్తమాన మంపెను. నానకు తనయక్కమాట త్రోసివేయలేక యామె దర్శనమునకు బోయెను. నానకి తమ్ముని మిక్కిలి గారవించి భోజనముపెట్టి చాలసేపు వానితో సంభాషించెను. అక్కడ నుండగానే నానకు పూర్వపు చెలికాడగు బలుని జూడగోరెను. నానకి వెంటనే వానిని రావింప నతడు వానిం జూచి నీ వెట్లున్నావని యడిగెను. బలుడప్పలుకులు విని యజమానుడు తన్ను విడిచిపోయినది మొదలు తన కేమియు దోచక పిచ్చియెత్తినట్లున్నదనియు సెలవయ్యేనేని తాల్వెండికి బోయి వ్యవహారములం జక్క బెట్టుకొని మున్ను చేయదలంచిన పని జేయవచ్చుననియు బదులు చెప్పి నానకుచేసిన పని చాల మంచిదని పొగడి యతండు త్రొక్కినత్రోవ తప్పన్న వారిని నిరసించి తనకు నానకునందు బరమభక్తి గలిగింపుమని భగవంతుని బ్రార్థించెను. నానకు వాని భక్తికిమెచ్చి తాల్వెండికి బోవుటకు వానికి ననుజ్ఞ నిచ్చెను.

అనంతరము నానకు సోదరివద్ద సెలవు బుచ్చుకొని నిజనివాసమగు గోరీలదొడ్డికి బోయెను. మర్దనుడు తాంబూరా గొనుటకు బజారున కరిగెను. బజారులో నెక్కడవెదకిన నొక్క తాంబురా యైనం దొరకలేదు. దొరకకపోవుట యటుండగ వాని యుద్దేశమెఱిగిన పడుచువాండ్రందఱు వానిని జూచి యెగతాళి చేసిరి. మర్దనుడు బజారంతయు దిరిగి తిరిగి విసికి వేసారి నానకుకడకు బోయి తాంబురా దొరకకపోవుటయు దన్నెల్లవారు బరిహసించుటయు లోనగు వృత్తాంతమెఱింగించెను. నానకు వానిపలుకులు విని యిట్లని యూరడించె. "ప్రపంచమంతయు నజ్ఞానాంధకారమున మునిగి యున్నది. ఇప్పుడు లోకము మనల నిరసించినను ముందుముందు పశ్చాత్తాపముతోడను వినయముతోడను, మన మాటల నాకర్ణించును." ఈశ్వరునియందు గాటముగ మనస్సు నిలిపిన పరమ భాగవతోత్తముని మనోధైర్యమెట్లుండునో చూచితిరా? లోకము తనమాట నిరాకరింపక వినయముతో వినునుని వాని యంతరాత్మ విస్పష్టముగ వానికి జెప్పెను. భగవద్భక్తులకు సామాన్యమనుష్యులకు గల ముఖ్యభేద మిదియే. అనంతరము నానకు కొంచెము యోచించి సుల్తానుపురమునకు సమీపమందున్న యొక గ్రామములో నొక వతన్కుడు పెహురాయనువాడు తాంబురాలు చక్కగా చేయగలడనియు వాని కడకు బోయిన దొరకుననియు జెప్పి మర్దను నంపెను. మర్దనుడు బయలుదేరి నానాస్థలములు దిరిగి యామనుష్యుని నెలవుగానక మూడుదినములు తిరిగితిరిగి మిక్కిలి డస్సి యొక చెట్టుక్రింద గూర్చుండ వానివద్దకే పెహురా వచ్చి యొక తాంబురా యిచ్చెనట. మర్దనుడు దాని వెల యీయబోవ దాని నతడు పరిగ్రహింపక నానకుదరిశనము చేయింపుమని ప్రార్థించెను. మర్దనుడను వానిందోడ్కొని నానకునకు జూపి త దభీష్టముం దీర్చెను.

మర్దనుడు గానవిద్యలో నానాటివారి నందరిని మించెనని చెప్పుదురు. తాంబురా దెచ్చి సృతివేసి యతడు తుహినిరాకార్ తుహినిరాకార్ నానక్ బందా తేరా యను పల్లవిగల కృతి పాడెను. పాడినతోడనే నానకు భక్తిరసపరవశుడై యొడలెఱుంగక పడియెను. మర్దనునకు గానమునందధికప్రజ్ఞ మొదట లేదనియు నానకు వరప్రసాదమునకు నిమి సమున నట్టిప్రజ్ఞ వానికి గలిగినదనియు గొందఱునుచున్నారు. కొందరు మర్దనునకు సహజముగా గానమునం దధికప్రజ్ఞగలదని చెప్పుదురు. నానకు మైమరచిపడుట మర్దనునియొక్క గానప్రభావముచేత గాక వాని హృదయమున నున్న భక్తిరసముచేతనే యని కొందఱు పలుకుదురు. ఈమాటయే కొంతవఱకు నిజమని తోచుచున్నది. భక్తిరసములేని శుష్కహృదయుడు రాళ్ళ గరగించు పాటలు వినినను పరవశుడైమూర్ఛిల్లునా? సహజముగా హృదయము భక్తి పూరితమైనప్పుడు స్వల్పగానము సహితము వాని కుత్సాహము గలిగించును. అంతేకాని తాంబురా కొయ్యలు నోటిపాటలు భక్తిలేనివానికి భక్తి సృష్టింపలేవు.

నానకు రెండుదినములు మూర్ఛావస్థలోనుండి మూడవనాడు కన్ను దెరచి చూచెను. గురువునకు మెలకువ వచ్చినతోడనే మర్దనుండు స్వగ్రామమునకు బోవుటకు సెలవిమ్మనియడిగెను. నానకు కారణముం దెలియగోర మర్దనుడిట్లనియె. "మీరు మూర్ఛవోయి రెండేసి దినము లీ ప్రకారముగా నున్న పక్షమున నాపనియేమి కావలయును? ఆకలిచేత దాహముచేత నేను చచ్చిపోనా! కావున నన్ను బోనిండు." శిష్యుని బేలమాటలు విని గురు

విట్లనియె “నీయిష్టము వచ్చినట్లు చేయవచ్చును. నీవు స్వగ్రామమునకు బోయి సుఖించినను సంతోషమే నన్ను గనిపెట్టుకొనియున్నను సంతోషమే, ఉండదలతువేని యాకలిచేత దప్పికచేత బాధపడవలసి యుండును. నానకుతో నున్నవారికి నానకుతోపాటు కష్టములేగాని సుఖములు లభింపవు” మర్దనుడా పలుకులు విని యేమియుం బదులుచెప్పక యెటుచేయుటకుం దోచక సందిగ్ధ మనస్కుడై యుండెను. అంతలో మర్దనుడు తన తమ్ముని విడిచి పోవదలంచుకొన్నాడని విని నానకి విచారమొంది మర్దనుని బిలిపించి పోవదలచిన కారణమడిగి తమ్ముని విడిచి పోవలదనియు సుల్తానుపురములో నున్నంతకాలము తనయింటనే రెండుపూటలు భుజియింప వలసిన దనియు సోదరుడాయూరు విడిచిపోవునప్పుడు వానివెంట బోవలసినదని యీ ప్రయాణమున కగు కర్చులన్నియు తానే యిచ్చుకొనబూను ననియు జెప్పి యిప్పుడే రెండుబట్టలు నిరువది రూపాయలు వాని కిచ్చెను. అది పుచ్చుకొని మర్దనుడు వారు చెప్పినట్లె చేయుటకు వాగ్దానము చేసి మరల నానకు కడకుంబోయెను. మర్దనుడు కనబడకపోవుటచే నతడు స్వగ్రామమునకే బోయి యుండవచ్చునని నానకు తలంచి వానిం జూచినతోడనే మరల నేలవచ్చితివని యడిగెను. మర్దనుడు నానకీదేవి తన్ను బిలిపించి చెప్పినమాటలన్నియు వాని కెఱిగించెను. మర్దనుడు తన సోదరివద్దనుంచి వస్త్రములు గ్రహింపవచ్చునే కాని ధనము స్వీకరించుట యనుచితమని తలంచి నానకు వానివద్దనున్న ధనము దీసికొని సోదరివద్దకు బోయి యామెధనమామె కిచ్చెను. ఆమె దానిని బుచ్చుకొనుట కిష్టము లేనిదయ్యు దమ్ముడేమను కొనునోయను భయమున మరల గ్రహించి గృహస్థాశ్రమము స్వీకరించి తల్లి దండ్రులకు నాలు బిడ్డలకు దనకు బావకు నత్తవారికి నెప్పటియట్లు నేత్రానందము గలుగ జేయదగునని వానిని బ్రార్థించెను. ఎన్ని చెప్పినను నానకు తనత్రోవ విడువనందున నానకీదేవి తమ్మునిం జూచి “నాకు నిన్ను జూడవలయునని బుద్ధి పుట్టినప్పుడు నేను నీకు వర్తమాన మంపెదను. నీవు తక్షణము వచ్చి నన్నుజూచి పోవలయు” నని కోరెను. నానకు సోదరి కోరికను దప్పక తీర్చుట కొడంబడెను.

శ్రీ

నానకు చరిత్ర.

పంచమాధ్యాయము.

అనంతరము నానకు కొంతకాల మచ్చటనుండి సోదరివద్ద బావవద్ద సెలవుగైకొని లాహోరు మండలము నందలి యమ్నాబాదు పట్టణమునకు బయనమైపోయెను. సుల్తానుపురమునువిడిచిన యాగడియ మొదలుకొని యీకథానాయకుడు గురు నానకు నామముతో వ్యవహరింప బడుచువచ్చె. ఏలయన నాదినము ప్రారంభముగా నతడు తనకాలమున సంఘమునందు ప్రబలియుండిన దురాచారమును వెలిపుచ్చి ఖండించుటకును బ్రజల మనస్సులనుండి మూఢవిశ్వాసములను దొలగించుటకును సత్యమని తానునమ్మినమతము స్వేచ్ఛగా లోకులకు బోధించుటకును సంకల్పించెను. ఏమనుష్యుడు తన బోధనలవలన మానవకోటికి నీతి యాత్మజ్ఞానము మనోవికాసము గలిగించునో యతడే గురుశబ్దమున కర్హుడు. నానకు తనకు గలిగిన యాత్మజ్ఞానమును దోడిమానవులకు నెఱింగించుటకే గాక దైవధర్మములకు విరుద్ధములైన దురాచారము లను సంఘమునుండి దూరముగ దోలుటకు నిర్మూలించుటకు సమకట్టె గావున నీతడు గురుబిరుదము నందుటకుదగినవాడు. అందుచేత నాశబ్ద మతనియందు సార్థకమయ్యెను.

సుల్తానుపురమునుండి యమ్నాబాదుకు బోవుట కేడు దినములు పట్టెను. ఈపట్టణమునకు నానకు వచ్చుటకు గారణమేమన నచ్చట దైవభక్తుడు సత్ప్రవతన్కుడు నగు వడ్ల వాడొక డుండెను. ఆతని జూచుటయే యీగురుని యభిలాష. ఆవండ్రంగి పేరు లల్లో. నానకు తత్పురము బ్రవేశించి సరిగ ఆవడ్రంగియింటికి బోయెను. లల్లో నానకు మహాత్ముడని వినియుండెనేకాని యాతని దరిశన మదివఱకెన్నడు జేసియుండలేదు. తనగృహమున కనాహూతుడై యరుదెంచిన పురుషుడు నానకేయని తెలిసికొని యావడ్రంగి మహానందభరితుడై వానినెంతయు గౌరవించెను. అతడక్కడ కొన్నినాళ్లుండి తనమతము బోధింప నారంభింప నాపురజనులకు వానిమీద ననిష్టముపొడమెను. అనిష్టమేకాదు కేవల ద్వేషమే కలిగెను. అట్లుకలుగుట యాశ్చర్యముగాదు. ఏలయన నేమనుష్యుడైన మతవిషయమునగాని, సంఘవిషయమునగాని, జ్యోతిషాది శాస్త్రవిషయములగాని క్రొత్తసిద్ధాంతము బోధించినప్పుడును సిద్ధాంతము ప్రాతదైనను నూతనముగా నాచరణమునకు దెచ్చినప్పుడును లోకులు కాకులట్లు వానిం బొడిచి తల యెత్తుకొననీయక నిందించి బహిష్కరించి దండించి చేతనైనచో నిష్కారణముగ జంపివేయుదురు. ప్రపంచము యొక్క పూర్వచరిత్రం జదివినవారి కందఱకు నిది విదితమే. లోకులు క్రొత్తసిద్ధాంతములలో నున్న యోగు బాగుల నరయరు. దానివలన మానవకోటికి గల్గు లాభనష్టములను విచారింపరు. మునుపటి యాచారములకు విరుద్ధముగ బోధించినవాడు నీతిమంతుడైనను సరే విద్యాసముద్రుడైనను సరే జ్ఞానరాసియైననుసరే యదియెల్ల లెక్కసేయక వానినెల్ల సిలుగులం బెట్టుదురు. ఈమాటల యధార్థ్యముస్థిరపరచుట కుదాహరణములు వేనవేలున్నవి. ఎందరో పరమపవిత్రులు మలిన చరిత్రులచేత సంహరింపబడిరి. ఎందరోవిజ్ఞానవంతులు పరమమూర్ఖులచేత బాధింపబడిరి. ఎందరో శాస్త్రకారులు నిరక్షరకుక్షులచేత నిందింపబడిరి. అద్వైతమతోద్ధారకుండగు శ్రీ శంకరాచార్యుడు మళయాళ బ్రాహ్మణులచేత నెన్నియిడుమల బడెనో మనము వినియుందలేదా! ఆయనతల్లి

మృతినొందినప్పుడు కులబ్రాహ్మణులు శవదహనమునకు సహాయముచేయక మిన్నకుండ శంకరుడుగొడ్డలితో మాతృదేహమును ఖండఖండలుగాజేసి మోసికొనిపోవుటకువీలులేక తనదొడ్డిలోనేయగ్నిసంస్కారము చేసెనట. విశిష్టాద్వైత మతోద్ధారకుడగు రామానుజాచార్యుని చోళరాజు దేశమునుండి తరిమెనట. రామానుజు డారాజు చనిపోవువఱకు ననగా పండ్రెండు సంవత్సరములు తనమతము స్వదేశమున బోధింప వీలులేక విదే శముల గాలక్షేపము చేసెను. ఏసుక్రీస్తువంటి నీతివంతుని బరమభక్తుని సుగుణవంతుని వానిదేశీయులగు యూదులు నిర్హేతుకముగా గొరత వేయింపలేదే. మతముమాట యటుండనిండు ప్రకృతి శాస్త్రములలో గ్రొత్తసంగతులు కనిపెట్టిన వారికిగూడ నిట్టి యవస్థలే సంభవించినవికదా! “సూర్యుడు భూమిచుట్టు దిరుగుట లేదు. భూమియే సూర్యునిచుట్టు దిరుగుచున్న”దని కష్టపడి కనిపెట్టి యాసత్యము లోకమునకు వెల్లడించి నందుకేగదా బ్రూనోయను పశ్చిమఖండవాసుని వానిమతస్థులగు క్రైస్తవులు బ్రతికియుండగా వానిని నిప్పులలో బడవేసి చంపిరి. క్రొత్తదానిని లోకులు మొట్టమొదట నేవగించుట సహజము.

నానకు క్రొత్త సిద్ధాంతమేమియు జెప్పక పోయినను వానమతము పవిత్రమైన యార్యమతమైనను యానాటి దేశస్థుల యాచారమునకు విరుద్ధముగ నుండుటచే వానిని ప్రజలు ద్వేషించిరి. నానకు పరమశాంతుడైనను దత్పురజనులు వాని నెగతాళిచేసి చప్పటల జరచి యవమానించిరి. నానకునకు మర్దనునకు గూడ నక్కడనుండుట కిష్టము లేకపోయెను. గురుశిష్యులు తమతలంపు వడ్రంగి కెఱిగించిరి. అంత త్వరితముగ నేలబోవలసివచ్చెనని వడ్రంగి వారినడుగ నానకు, తనయునికి పురజనులకు బాధకరముగా నున్నందున వారికి మనోవ్యధ కలిగించుట కిష్టములేక తాను పోవలసివచ్చెనని ప్రత్యుత్తర మిచ్చి యాక్రిందివిధమున బలికెనట. “నే నూరకుంటినా నన్ను జ్ఞానములేని మొద్దందురు. మాటలాడితినా ప్రేలు చున్నాడందురు. కూర్చుంటినా యెవనికొఱకో యేడ్చినట్లే యున్నాడందురు. లేచిపోతినా నెత్తినిగుడ్డవేసికొని పోయినాడందురు. వినయము జూపితినా భయపడి లోబడినాడందురు. నీజనుల నెట్లుమెప్పింపవలయునో నే నెఱుగను. భగవంతుడే నన్నిహపరముల రక్షించుగాక.” “లోకోభిన్నరుచి:” యను సామెతనుబట్టి మనుష్యుల మనస్సులు పరిపరి విధములుగ నుండును. ఒకనికి మిక్కిలి బాగున్నది మఱియొకని కెంతో యోగుగా గానబడును. అందఱ మెప్పించుట మనుష్య మాత్రున కెవ్వనికిం దరముగాదు. కావున లోకోపకారపారీణుడగు మనుష్యుడు తనకు సత్యమనిదోచిన దానిని లోకుల నిందల కుడుగక స్తోత్రముల కుబ్బక దైవముఖము జూచి నిర్భయముగ జాటును. గురునానకు తనయూరు విడచిపోవుట కిష్టపడక లల్లో మాసముదినములు తనయింట నుండుమని వానిని బ్రార్థించెను. అతడు మిక్కిలి వినయముతో వేడుకొనుట చేతను మిక్కిలి భక్తిగలవాడగుటచేతను నానకు వాని కోరిక నెరవేర్ప నియ్యకొనెను. మర్దనుడు పురజనులుపెట్టు బాధలు పడలేకను క్రొత్తయూరులో మునుపటియట్లు ప్రొద్దుపోవక పోవుటచేతను స్వగ్రామము పోవదలచి యజమానుని సెలవడిగెను. తనకాతిథ్యమిచ్చిన గృహస్థుడు సామాన్యస్థితికల వాడైనందున నిరువుర కన్నమిడుట వానికి భారముగా నుండు నేమోయనియు, బోవదలచిన వాని నాప గూడదనియు నానకు మర్దనుని పోక కనుమతించి నెల దినములలో ననగా దానాపురము విడువకముందే రమ్మని చెప్పిపంపెను.

గురు నానకు తత్పురమున నున్నప్పుడు సంపన్నుడు పలుకుబడి కలవాడు కులమున క్షత్రియుడునగు మాలికు భాగోయనునతడు బ్రాహ్మణులకు సంతర్పణము జేసినాడు. నానకునుగూడ విందునకు బిలిచెను. ఏమి కారణముచేతనో నానకు విందునకు బోవలేదు. ఆసంపన్నుడది యనుమానముగా గ్రహించి నానకు దర్శనమునకుబోయి విందునకు రాకపోవుటచే దనకుగలిగిన యవమానమును మనస్తాపమును బిట్టుగజెప్పుకొనెను. అదివిని నానకు భాగోనుచూచి యంతటి స్వల్పవిషయమున కంతగా విచారింపవలసిన యావస్యకత లేదని చెప్పి వెనుక విందారగింపనందుకు దోషపరిహారార్థముగా నప్పుడతడిచ్చు వస్తువుల దినుటకు వాగ్దానముచేసి భక్ష్యముల దెమ్మని యడిగెను. భాగో సంతుష్టహృదయుడై తక్షణము కొన్నిభక్ష్యముల దెమ్మని సేవకున కాజ్ఞాపించెను. తోడనే మిగుల రుచ్యములగు పదార్థములు పళ్లెరములతో వచ్చెను. అవి ముట్టకమునుపే నానకు ప్రక్కనునిలిచియున్న పేదవడ్రంగినిజూచి మీయింటిపదార్థముల గూడ తీసుకుని రమ్మనియాజ్ఞాపించెను. అనవుడు లల్లో మహాప్రసాదమని తనయింటనున్న నిస్సారపదార్థములం గొన్నిటిని దెచ్చి గురు సమ్ముఖమునం బెట్టె. పెట్టుటయు

గురుపు రెండుపళ్లెరముల నుండి రెండువస్తువులు చెరియొక చేతం గ్రహించి వ్రేళ్ళతో నొక్కెనట. నొక్కినతోడనే భాగో తెచ్చిన పదార్థముల నుండి నెత్తురుబొట్లు పడెనట. లల్లో సమర్పించిన పదార్థములనుండి తెల్లని పాలు గారెనట. అట్లు కారుట యసంభవమగుటచే నీకథ విశ్వాసపాత్రముగాదు. కాకున్నను లోకులకీ కట్టుకథ కొంత నీతిని బోధింపకపోదు. ఇందు మనము నేర్చుకొనవలసిన నీతి యిది. సంపన్నులు వెండిగిన్నెలతోడను బసిడిపళ్లెరములతోడను దెచ్చియిచ్చు పంచభక్ష్యపరమాన్నంబులు వారి కష్టార్జితంబులు కావనియు, పొట్టగడువక దినమెల్ల జమటయూడ్చి పాటుపడు నిరుపేద లనేకుల బాధించి బలాత్కారముగాను మోసపుచ్చియు సంపన్నుల ధనము గ్రహించి విందుల తామారగించి యొరులకు మెప్పునకై పెట్టుదురనియు, పాలుమాలక యొరుల వంచింపక మేను దాచుకొనక పాటుపడిదారపుత్రుల నెట్టెటోబోషించుచు గౌరవముగ గాలక్షేపము చేయువాని గంజియన్నమే భాగ్యవంతుల పాయసాన్నములకంటె భక్ష్యములకంటె మహాత్ము లెక్కువ యాదరముతో నెక్కువరుచితో భూజింతురనియు మన మెఱుంగవలయు.

భాగోతెచ్చిన పదార్థములనుండి నానకు నెత్తురు పిండినమాట నిస్సంశయముగా నతిశయోక్తియైయుండును. గాని వాని తెచ్చిన యాహారమును దిన్నగ మెసవక వడ్రంగి యిడినకూడు నెక్కువయాదరించి సమగ్రముముగ భక్షించి యుండుననుట సత్యమని మనమూహింపవచ్చును. ఇంతియగాక గడుసుదనమెఱుంగని వెంగిలిజనులను దోచికొను భాగ్యవంతులగువారి యన్నముకంటె నీతి మంతులగు నిరుపేదల కూడు శ్లాఘ్యము గ్రాహ్యమునని నానకు మొగమోటమిలేక వానితోజెప్పియుండిన నుండవచ్చునని గూడ మనమూహింపవచ్చును. అయాదరణము నాధారము జేసికొని బుద్ధిమంతులీ కథను గల్పించి యుందురు. భాగ్యవంతుడై యెల్లవారలకు గౌరవనీయుడైనున్న భాగోకు నిరుపేదయు దక్కువ వర్ణము వాడునందు వడ్రంగియునగు లల్లో యెదుట జరిగిన యవమానము నతడు సాధారణముగ మరచిపోదగినదిగా గానబడదయ్యె. ఆక్రోధమతడు మనసులో నుంచుకొని నానకున కేదైన నపకారము జేయుటకు సమయము నిరీక్షించు చుండెను. రం ధ్రాన్వేషణము చేయువారికి సమయములు చిక్కకపోవునా శీఘ్రకాలములోనే యతని కొక యదునుదొరకెను. ఎమ్నాబాదు ఖిల్లాదారు (గవర్నరు) గానుండిన శేజిఖానున కొక్కడే పుత్రుడుండెను. అతడా దినములలో గొప్ప జాడ్యముచే బీడితుడైయుండె. శేజిఖాను గొప్పవా డగుటచే నతడు తన యధికారమునకు లోబడిన దేశములోనున్న గొప్పవైద్యుల నందఱ బిలిపించి కుమారునకు జికిత్సముల జేయించెను కాని యవి యన్నియు నిష్ఫలము లయ్యెను. భాగో శేజిఖానున కాప్తుడగుటచే ఖాను తనకుమారుని దేహస్థితి నాతనితో జెప్పుకొని శీఘ్రముగ నేదో చికిత్సజేయనిపక్షమున బుత్రుడు తనకు దక్కడని బిట్టువిచారించెను. భాగో వానివిలాపము విని మేటివైద్యుల చికిత్సలు నిష్ఫలములైనందున నటమీద జికిత్సల జేయింపక భగవద్భక్తుడై పరమపవిత్రుడై మహిమలు చేయగల యోగినెవ్వనినైన బిలిపించి మంత్రబలముచే రోగమును శరీరమునుండి నిర్మూలము చేయుట కర్తవ్యమని వాని కుపదేశించెను. ఆయాలోచనము మిక్కిలి బాగున్నదని ఖాను మెచ్చుకొని నిజముగా వాక్శుద్ధిగలవాడు మహిమగలవాడు నగుయోగిదొరకుట సులభసాధ్యము కాదని పలికెను. అనవుడు నగరనుందున్న బైరాగుల సన్యాసుల యోగులనందఱ బట్టి తెప్పించిన పక్షమున నందులో నెవ్వడైన నొక్క మహాత్ముడుండకపోడని భాగో ప్రత్యుత్తరమిచ్చెను. ఆయుపదేశము లెస్సగానున్నదని మెచ్చి ఖాను కానబడిన విరాగులనెల్ల బట్టుకొమని సేవకుల కానతిచ్చెను. అట్లుపట్టుపడిన వారిలో గురునానకుకూడ నొకడైయుండెను. రాజభటులు గురునానకును నిష్కారణముగ బట్టుకొని తీసుకొని పోవుచున్నందుకు లల్లో చాలవిచారించెను. గురునానకు తనకు శిష్యుండగు పేద వడ్రంగినూరడించి తనయాత్మబంధములో లేనంతకాలము శరీరము బంధింప బడినను బాధల నొందినను తనకుజిజ్ఞాసలేదని పలికి వానికి ధైర్యము చెప్పెను. మానవుడు తలంచున దొకటియు దైవము నిర్ణయించున దొకటియు నగుచుండునుగదా. శేజిఖాను తనయధికారబలమున భాగో చెప్పిన యాలోచనము ననుసరించి పట్టణమునంగల విరాగులనెల్ల బలవంతముగ బట్టి తెప్పించెనేకాని తనయభిప్రాయము వారికి సరిగ నెఱింగింపక మున్నె కుమారుని శరీరస్థితి వారికి దెలుపకమున్నె యంతలో మొగలాయీలు మహాసేనాసమేతులై జయభిలాషమై వచ్చుచుండురనియు వెంటనే తమకు లోబడని పట్టణంబుల భస్మపటలము చేయుచు మనుష్యుల మ్రందించుచుండిరనియు గుండెలవియు వార్తలు తెలిసెను. లోబడని పట్టణములు భస్మపటలము

లగుచున్న వనుటచేత లోబడినయూళ్ళు నిరపాయములై యున్నవని తలంపవలసినపని లేదు. నీతిమాలిన యాదండులోని సైనికులు లోబడిన యూళ్ళసైతము దోచుకొని స్త్రీల జెరబట్టియథేచ్ఛముగా మెలంగుచువచ్చిరి. ఎట్లయినను వారియధికార మొప్పుకొన్నగ్రామము లొప్పుకొనని గ్రామములకంటె నించుక సుఖతరములుగ నుండినవని చెప్పవచ్చును. ఆవార్తలు విని శేజిఖాను వానిచుట్టములు మిత్రులు తక్కిన పట్టణములకు బ్రాపించిన దురవస్థయే తమ పట్టణమునకుగూడ తప్పక పట్టునని మహాపదకు సంసిద్ధులైయుండిరి. అనుకున్నంతపని జరిగె. బేబరుయొక్క మొగలాయిసైనికులు కొలదికాలములోనే యమ్నాబాదునకుబోయి యనాగరికులు క్రూరులు నగుసైనికులు చేయదగిన దుండగములన్నియు జేసిరి. ఒక్క ద్రోపుడుకాదు. ఒకహింసకాదు. ఒక్కస్త్రీ మానహానిగాదు. అపుడుజరిగిన దౌర్జన్యములను గురునానకు స్వయముగ జూచియుండుటచేత నతడు స్వభాషలో నాపురజనుల దురవస్థ గొన్ని పద్యములలో వర్ణించెను. ఆపద్యముల తాత్పర్య మీక్రింద బొందుపరచెద. ఈ వాక్యములలో నత డంత:పుర స్త్రీల దురవస్థనే మిక్కిలి వర్ణించియున్నాడు.

"ఆహా యీస్త్రీలు మున్ను పువ్వులతో సుగంధతైలముతో నగలతో వారిశిరసుల నలంకరించుకొని యుండిరికదా. ఆయువతు లిప్పుడు శిరస్సులు ముండనముచేయించుకొని నోట మట్టిగొట్టుకొని పోవుచున్నారుగదా! తొల్లి యీ యంగనలు సుందరమందిరముల వసియించుచుండిరిగదా! నేడు వారిజయించిన వారియెదుట నిలువనైనదగరట. వందనముసర్వేశ్వరా వందనము. నీసంకల్ప మెవ్వడెఱుంగడుగదా! నీవేమి చేయదలంచెదవో నీవ యెరుంగుదువు. ఈపడంతులు వివాహకాలమున భర్తృపార్శ్వమున నెంతెంతశోభిల్లుచునుండిరోగదా! వివాహానంతరమున నీవెలదులు పల్లకులెక్కి భర్తృగృహములకు బోయినప్పు డెంతెంతవైభవముతో నుత్సవములు జరిగెనొకదా! చేతుల కంకణాలు ధగధగ మెరయ నీక్రొత్తపెండ్లికూతు లత్తవారి గుమ్మములముందు నిలిచినప్పుడు ముసలిముత్తయిదువులు పీడాపరిహారార్థ మెన్నిపారు లు దృష్టితీసిరోగదా! వారినోట మాట వచ్చెనా లెక్కలేని ధనము వారియధీనమయ్యెనుగదా! హంసతూలికాతల్పముల మీద హాయిగా బన్నుండుటయెగాని పనిచేసి యెఱుంగరుగదా. కావలసిన సమస్తమధురఫలములు వారికవలీలగ జేకురుచుండెడివి. ఆ యువిదలు శరీరములమీద ధరియించిన చీనీచీనాంబరములు మణిభూషణములు వెలలేనివిగదా! కటకటా ఇప్పుడు వారి చక్కదనమె వారికి శత్రువయ్యెను. వారివిభవమె విరోధియయ్యెను. దురాత్ములగు యధికారుల యాజ్ఞాప్రకారము సైనికులా స్త్రీలంజెరబెట్టిరి. దైవము తనకిచ్చువచ్చిననవారి నున్నతపదవికిం దెచ్చి కాపాడును. మనుష్యుండు తగుసమయమున భగవంతుని దలచుకొన్నయడల వారికపాయములేల వాటిల్లును. శత్రువులు దండువిడియకముందు ప్రభువులు భోగపరాయణులై దైవమును మఱచి నిశ్చింతతో నుందురు. ఇప్పు డేమి విచారించిన నేమిఫలము? బేబరు శాసనము చెల్లుచున్నది. సుకుమారవతులగు సుందరాంగులు సయితము పట్టెడన్నమునకు మొగము వాచియుండిరి. మసీదులలో నమాజుచేయవలసిన యవసరము దేవాలయములలో బూజలుచేయవలసిన యవసరము లేకపోయినది. హిందూసుందరులు మనసార మొగమున గుంకుమ బొట్టుబెట్టుకొనుటకైన వీలులేని కాలము వచ్చినది. మునుపు వీరెవ్వరు రామునిపేరైన స్మరియించి యెఱుగరు. ఇప్పుడు స్మరియింపదలచినను శ త్రువులు స్మరియింప నియ్యరు. కొందఱు చెల్లాచెదరైన తమ కుటుంబముల సేమము నరయుచున్నారు. కొందఱుచుట్టపక్కముల కుశలవార్తల నడుగుచున్నారు. కొందఱు తమ దుష్కర్మములఫల మనుభవింప గూర్చుండినట్లు నేలగూర్చుండి యేడ్చుచున్నారు. భగవంతు డేమిచేయ నిచ్చగించునో యదియే సంభవించును. మనుష్యుడు చిన్న "పురుగు."

అట్లు ప్రజల యవస్థనుగూర్చి కొన్నిపద్యములు చెప్పి నానకు పట్టణపరిపాలకుడగు శేజిఖానుని దుర్గతిని వర్ణించుచు మరికొన్నిపద్యములు రచించె. ప్రతిపద్యాంతమందు భగవంతుని మార్గము మనుష్యబుద్ధికి దుర్గమములనియు నతని శాసనము లవిలంఘనీయము లనియు నానకు నొక్కిచెప్పుచు వచ్చెను. ఆపద్యముల తాత్పర్య మీక్రింద వ్రాయుచున్నాడ. "ఒక కాలమందు శేజిఖాను వాని యంత:పురాంగనలు ననుభవించిన భోగ మింతింతయని చెప్పరాదు కదా! సేవకులు వారికనుసన్నలమెలంగి వారి నోటమాట జారినమాత్రమున నూడిగములు చేయుచువచ్చిరిగదా! కోరికలు కోరుటయె తడవుగా నవి నిఫలము లయ్యెనుగదా! అహోరాత్రము

లెడతెగని పండుగలై మహోత్సవములతో నిండియుండెనుగదా! ఆనందసముద్రమున దేలుట సౌఖ్యములనవ్వారిగా ననుభవించుట సేవకుల కాజ్ఞాపించుట యాటలాడుట యలంకారముల జేసికొనుట మున్నగుపనులకంటె నన్యమెఱుంగరుకదా! అవు ను శేజిఖాను వానివంటి యితరమనుష్యులు నిశ్చయముగా నట్లు గడపిన దినములు కొన్నియుండెను. అదృష్టము కలిసివచ్చినంతకాలము వారికట్లు జరిగెను. కటకటా వారిప్పు డెట్లున్నారు. శత్రుసైనికు లున్నసొమ్మెల్ల నొలుచుకొనిరి. ఈయా యవమాన మనక యెల్ల యవమానములు వారివంతయ్యె. వెనుక ననుభవించిన మహాభోగములకన్నిటికి బ్రాయశ్చిత్తమో యన్నట్లు కొందఱు మహాభారముగ నున్న సంకెళ్ళతో గాళ్ళు కదపలేక నేడో రేపో గతించిన తమ చెలికాండ్ర గలిసికొనుటకు సంసిద్ధులై చెరసాలలలో గుందుచున్నారు. భగవంతుడు న్యాయశీలుడు సర్వోన్నతుడు. అతనిశాసన ముల్లంఘించినవారు తప్పక నశింతురు. ఈనాటిప్రభువులగు పటానులు వానియాజ్ఞ దాటలేదా దానిఫల మనుభవించుట లేదా? ఘాతుకులగు మొగలాయి సైనికులకు బౌరుషహీనులయిన పటానుప్రభువులకు జరిగిన యాయుద్ధములో నిరహేతుకముగా జచ్చిన వేనవేలు పురుషులు స్త్రీలు బిడ్డలు మొదలగువారిపక్షము బూనుట కెవ్వరు లేకపోయిరి.

శ్రీ

నానకు చరిత్ర.

షష్ఠాధ్యాయము.

మర్దనుడు గురువును వీడ్కొని తాల్వెండీగ్రామమునకు బోయెను. ఆగ్రామవాసులు వానిరాకకు సంతసించి నానకునుగూర్చి మిక్కిలి యాత్రముతో నెన్నోప్రశ్న లడగజొచ్చిరి. మర్దనునకంటె ముందు పదునైదుదినముల క్రిందట బలుడు తాల్వెండికిబోయెను. నానకుతండ్రి యదివఱకే తన కుమారుడు సన్యాసులలో గలిసిపోయినాడని విని యామాట నిజమో యబద్ధమో కనుగొనుటకు బలునికడకుబోయెను. అది యదార్థమే యని బలుడు పలుకటయు భగ్నమనోరథుడగు కాళుడు కాళునికంటె నెక్కుడుగ ద్రిప్తాదేవియు మితిలేని నగపునొందిరి. కాళుడు పుత్రస్నేహము కతమున మనశ్శాంతి గోల్పోయి నిరపరాధుడగు నాకాపుకొడుకును జూచిన చోటనెల్ల దిట్టుచు దనకుమారునిపాలిటి దుష్టగ్రహమనియు దన కొంపదీసిన వాడనియు దు:ఖింపజొచ్చెను. కాళుడు, పుత్రుని దెస నాస విడిచియు మరల నతడు సంసారమును స్వీకరింపడని మనంబున నెఱింగియు నెవరిప్రోత్సాహముచేతనైన బలుడు విడిచిపోయినపిదప బుద్ధిమంతుడై సం సారమున వెండియు బ్రవేశించి యుండకూడదా యని కొంత లేనిపోని యాసపెట్టుకొని మర్దనుడు గ్రామమునకు రాగానే బలునికంటె వాడు బుద్ధిమంతుడని భావించి వాడు సుతుని విషయమున నేదైన మేలువాతన్ చెప్పునేమోయని భ్రమపడి వానినిం గలిసికొని నానకు వైరాగ్యమునుగూర్చి యనేకప్రశ్నము లడిగెను. తనయునిగూర్చి కాళుడు విన్నదంతయు యధార్థమని మర్దనుడు ప్రత్యుత్తరము చెప్పెను. అది విన్నతోడనే కాళునియొడలు జల్లుమనెను. మొగము తెల్లవారెను. మర్దనుడు కాళునిమాటలకు బదులుచెప్పునప్పుడు నిర్భయముగను జ్ఞానగర్భితముగను మాటలాడెను; మొదట కాళుడే తనయునివాతన్ యరసివచ్చుటకు మర్దనుని బుత్తెంచెనని చదువరు లెఱుంగుదురుగదా! మర్దనుడు తన యుదరపోషనార్థము గానవిద్య నేర్చుకొన్నవాడయ్యు గురునానకుతో గొన్నినాళ్లు సహవాసముచేయు నప్పటికి వానికిస్వలాభ పరాయణత యైహికవిషయాసక్తిదవ్వులయ్యెను. పారమార్థిక చింతప్రబలెను. తనవలెనే పుత్రుడు సంసారతంత్రములో దగుల్కొని నట్లు చేయవలయునని ప్రయత్నించుచున్న కాళునిచేష్టలయందతని కేవ గలిగెను. దయాళువు లోకబాంధవుడు నగు భగవంతుడు డొకడున్నవాడనియు వానిసేవయేమానవునకుప్రథమకృత్యమనియు నతడు తెలిసికొనెను. తెలిసికొని తన్ను పంపినయజమానికంటె మర్దనుడు జ్ఞానియయ్యె నానకుయొక్క ని శ్చలభక్తిని శాంతమును మనోధైర్యమును భూతదయను జూచినవారందరిదివఱ కెంతభక్తిహీనులైనను తప్పక భక్తితత్పరులగుదురు. అందుచేతనే మర్దనుడు స్వలాభాన్వేషిగాక నానకునకుశిష్యుడయ్యెను. పుత్రుడు చెడిపోయినాడని దు:ఖితుడైన కాళుని మర్దను డూరడించి గుణత్నాకరుడగు నట్టికుమారుడు గర్భమున జనించినందున దన్నుధనుడుగా భావించుకొనక విచారించుట యవివేకమనియు వానికుమారుడు లోకసామాన్యుడు కాడనియు శ్రీకృష్ణుని యవతారమనియు సూర్యచంద్రుల యంశమున బుట్టెననియు మఱియు బెక్కుభంగుల దన భక్తికొలది చెప్పి వాని వీడ్కొని మొదటినుండియు నానకునందు మంచియభిప్రాయము గలిగియుండిన రాయబులారు వద్దకుబోయి నానకు వృత్తాంతమంతయు వానికి కెఱిగించెను. రాయబులారు నానకువృత్తాంతమును కాళుడువిన్నట్లు వినక మున్ను తా ననుకొన్నదానికి నాడు విన్నదానికి సరిపోయెనని చాలసంతసించి తాల్వెండీ గ్రామమునకు గురునానకు నొకసారి బంపుమని మర్దనుని

వేడుకొని తనమాటలుగా వానికి విన్నవింపుమని కొన్నిపలుకులు చెప్పి పుచ్చెను. మర్దనుడు తనవెంట నీసారి బలుని దోడ్కొని పయనమై యమ్నాబాదునకు బోయెను.

పోయి "నానకును గాంచి యతడు రాయబులారుమాటలుగా నిట్లని విన్నవించెను" నేను చాలకాలమునుండి మహాత్ములగు మిమ్ము జూడగోరుచుంటిని. కాని వార్ధకము దేహ దౌర్బల్యము నారాక కాటంకములుగలిగించినవి. పయనమేడుదినములు పట్టుటచేతను బాధలు మిక్కిలిపడవలసివచ్చుటచేతను రాజాలనైతిని. కావున నాయెముకలుగోతిలో బడకమున్నె మీరే తాల్వెండిగ్రామ మొక్కసారి వచ్చి నాకు దరిశనమిచ్చి నన్ను ధన్యుని జేయవలయునని కోరుచున్నాను. "ఆసందేశము మిక్కిలి జాలిగొలుపునదై యుండుటచేతను తనమీద మొదటినుండియు నభిమానముగలిగి తనకెన్నో యుపకారములు చేసిన రాయబులారువద్దనుండి యాసందేశము వచ్చుటచేతను నానకు దానినిజులకనగ జూడలేకపోయెను. అందుచేత బలుడు మర్దనుడు జేరిన దినముననే నానకు లల్లోవద్ద సెలవుపుచ్చుకొని యమ్నాబాదు విడచి తాల్వెండికి బోవదలచెను.

తలచెనుగాని పయనము గావలసి వచ్చినప్పుడు వాని మనస్సు మిక్కిలి సందేహించెను. రాయబులారుమీది విశ్వాసముచేత ననుగ్రహముచేత స్వగ్రామ దర్శినము వానికిష్టమైనను వాని మనస్సునకు మిగుల బాధను కలిగించునట్టివియు మనోధైర్యమును సంపూణర్ముగా శోధింప గల్గినట్టివియునగు స్థితిగతు లక్కడ నున్నట్లు వానికి బొడగట్టెను. ఎవ్వని గూర్చి గురునానకప్పటికిని భయపడుచుండెనో యాకాళుడక్కడ నుండెను. దయామయస్వరూపిణియు గన్నతల్లియునగు త్రిప్తాదేవియు నక్కడనే యుండెను. కోపోద్దీపితుడగు తండ్రి కఠోరభాషణముల నత డొకవేళ సైరించి సరకుసేయ క మనోధైర్యమును జిక్కబట్టిన బట్టుగాక! మూతీర్భవించిన కృపారసమో యన్నట్లు మృదువులగు మాటలతో, జాలిగొల్పుచూపులతో బాష్పపూరితములైన కన్నులతో దరికిజేరి మీద చెయివైచి తల్లి బ్రతిమాలుకొన్నప్పు డెంతనిశ్చలహృదయముగల కొడుకైన బేలవడి లోబడకుండునా! సహజముగ మాతృభక్తి యతిశయముగా నున్న నానకువంటి గుణవంతుడు తల్లిమాటల కెదురాడగలడా? మాటకు మాట యుక్తికి యుక్తి చెప్పి యతడు తొక్కినమార్గము సరికాదని సహేతుకముగా నెవరైన వాదించినచో వారి నతడు వాదమున నోడింపగలడు. అట్లు చర్చలు పెంచక వాదములు సలుపక కన్నీళ్ళనే యుక్తులుచేసికొని దయనీయములగు మాటలనే యాయుధములుగ జేసికొని కొడుకులం గెలిచి వారిమనస్సులం ద్రిప్పదలచు తల్లులముందఱ పుత్రుల నీమములు నిలుచుట యరిది. ఇందుచేతనే పూర్వకాలమునందు గౌతమబుద్ధుడు మొదలగు మహాత్ములందఱు సన్యసించి యా యాశ్రమమునందు జాలకాలము స్థిరపడినపిదప తల్లిదండ్రులు మొదలగు చుట్టములం జూడబోయిరి. అవి యన్నియు నానకు చక్కగా నెఱిగినవాడు గావున తాల్వెండికి బోవుదునా మానుదు నా యని మొదట నించుక సంశయించియు జననీజనకుల బ్రార్థనలకు మనోవైకల్యము నొందక స్థిరముగా నిలిచినప్పుడే తన వైరాగ్యము వైరాగ్యమగుననియు గానిచో నది వ్యర్థమ నియు భావించి తప్పక యా యూరికి బోయి తన మనోధైర్యమును బరీక్షించుకొన దలచెను. అట్లు కృతనిశ్చయుడై యిరువురు శిష్యులచేత నను గమ్యమానుడై నానకు తాల్వెండికి బోయి గ్రామము బ్రవేశింపక యూరుబైట చెరువు వద్ద బస చేసెను.

అతని రాక గ్రామములో దెలిసినతోడనే గ్రామవాసులు స్త్రీలు పురుషులు బాలురు వృద్ధులు దమతమ పనులు కట్టి తమ గ్రామవాసియైన యామహాయోగి దర్శనము చేయ తీర్థప్రజలె వచ్చిరి. నానకు మనసులో తలంచినట్లె తండ్రియగు కాళుడు తల్లి త్రిప్తాదేవి పినతండ్రులలో నొకడు వానికడకు వచ్చిరి. అప్పుడు నానకు సన్యాసి వేషముతో నుండెను. కాషాయవణర్ముగల రెండుగజముల గుడ్డ తలకు చుట్టుకొని యట్టిదే మఱియొకటి మొలకు జుట్టుకొని మఱియొక చిన్నగుడ్డ చేతబూని యతడు గూర్చుండెను. ఊరుబైట చెట్టుక్రింద నట్టిదీన వేషముతో గూర్చుండిన యాకుమారుని జూడ తల్లితండ్రుల మనసెట్లు పరితపించెనో చదువరులే యూహించుకొన వచ్చును. కాళుడు కుమారుని నీచస్థితి జూచినతోడనే మనోవైకల్యము నొంది కోపపరవశుడై నానకును దూషించుటకు బ్రయత్నించెనుగాని శాంతస్వభావుడగు వాని తమ్ముడక్కడనే యున్నందున మనస్సు స్వాధీనములో నుంచుకొమ్మని సోదరునకు హితోపదేశము చేసి వానిసంరంభమును మా న్పెను. అనంతరము దండ్రి కుమారునితో సభాషింప దలప నానకు పినతండ్రి లోకవృత్త

మెఱిగినవాడయినందున గాళుడు మాటలాడ మొదలుపెట్టు నేని వానివాక్పారుష్యము వలన దండ్రికొడుకుల కదివఱకే గలిగిన వియోగము మఱింత యధికమగునని వానిని మాటలాడ నీయక తానే ముందు ప్రసంగమునకు దొరకొనెను. అన్నకొడుకును బినతండ్రి పలుకరించి ముందుగా స్వగృహమునకు రమ్మని నానకును బిలిచెను. నానకు వానికిట్లు ప్రత్యుత్తరమిచ్చెను. "అయ్యా! నా యిల్లు వేరుగ నున్నది. మీయిల్లు నాయిల్లు గాదు. అన్ని యిండ్లతో సంబంధము వదలుకొంటిని." కొడుకిచ్చిన యీయుత్తరము చెవినిబడిన తోడనే త్రిప్తాదేవి, పుత్రస్నేహమితరాలోచనలను జయింప మనసు పట్టలేక వలవల యేడ్చుచు గుమారుని పాదములపై బడెను. మాతృవిధేయుడగు నాగురువు తల్లిని పరమ భక్తితో బాదములపైనుండి లేవనెత్తి వినయమున నిట్లనియె. "అమ్మా! క్షమయేనాకు దల్లి సంతుష్టియే నాతండ్రి మనోజయ కారణమయిన సత్యమే నాపినతండ్రి.

ఆయుత్తరము మిక్కిలి ప్రశంసనీయ మైనదిగదా? గురునానకు తన యెట్టయెదుట నున్న బంధువులు బంధువులుగారని విస్పష్టముగ జెప్పి దీనబంధువుడగు భగవంతుడే తన బంధువుడనియు వాని సన్నిధానమునకు గొనిపోవందగిన సత్యాది సద్గుణములే తనమిత్రములనియు దెలియజేసెను. అప్పు డాతనిపలుకులు వినినవా రందఱు వాని నిశ్చలభావమునకు సంతసించి యతడు గృహస్థాశ్రమమును సంపూర్ణముగ విడిచినాడనియు జితేంద్రియుడై యాశల జయించి సంసార సంబంధము ద్రెంపినాడనియు వానిచరిత్రము ముందుముందు సుజనవందితమై యుండుననియు నమ్మిరి. కష్టతరమైన మాతాపితృసందర్శన మీవిధమున బరిణమించినందుకు తన మనోధైర్యము ప్రేలకుండ దాను బయటబడినందుకు నానకు మిక్కిలి సంతసించెను.

"మాతృదేవోభవ, పితృదేవోభవ" యని వేదములు పలుకుచున్నవిగదా సమస్త మతములు తలిదండ్రులసేవ యుత్తమోత్తమమని యంగీకరించు చున్నవిగదా! అట్టియెడ తలిదండ్రులకు విధేయుడైన నానకు తన యకాల సన్యాసము వల్ల వారికిరువురకు నధికమనోవేదన నేల గలిగింపవలయు? తల్లిదండ్రుల దు:ఖపెట్టినయతడు గురువగునా యని కొందఱడుగవచ్చును. స్వలాభము నెంచుకొని తల్లిదండ్రులను విడుచువాడు దూష్యుడగును గాని లోకాను గ్రహార్థము గృహము దారపుత్రులను మాతాపితలను స్వలాభమును స్వసౌఖ్యమును బరిత్యజించి యేకాకియై సుజనులు చుట్టములుగ జ్ఞానులు సహకారులుగ శిష్యులు బిడ్డలుగ లోకమే యిల్లుగ భగవంతుడు తండ్రిగ భావించి పాపుల నభ్యుద్ధరింప బాటుపడి మేనులు ధారవోయునట్టి మహాత్ములు తలిదండ్రులకు మనోవేదన గలిగించి నంతమాత్రమున దూష్యులుగారు. ఈతండ్రి దు:ఖించినను బైనున్న యాతండ్రి:వాని గుణములకు సంతసించును. ఈపుత్రులు తగు జీవనాధారము లేక స్వల్పకాల మిడుమలు బడినను శిష్యపుత్రులు వేనవేలు సద్గతులు గలిగి సుఖింతురు. బుద్ధదేవుడు తలిదండ్రులమాట సరకు సేయక సన్యసించె. శంకరాచార్యుడు తల్లికన్నిష్టమైనను వివాహపూర్వమందె నాలవయాశ్రమము స్వీకరించెను. రామానుజాచార్యుడు కాపురమునకు వచ్చిన భార్యను విడనాడి భగవత్సేవకై త్రిదండ సన్యాసియయ్యెను. బసవేశ్వరు డుపనయనమే చేసికొనని గురులమాట ధిక్కరించెను. పురాణములలో నిట్టి యుదాహరణము లనేకములు గలవు. శుకుడు బాల్యముననే సన్యసించి తండ్రియగు వేదవ్యాసునకు మిక్కిలి మన:ఖేదము గావించెను. ప్రపంచారంభమునుండియు లోకోప కారులై మహాత్ములు గురువచనంబుల నతిక్రమించియే లోక బంధువులైరి. మాతాపితల శాసనము లతిక్రమింపగూడనివని వారు గృహములందుండిన మానవలోకము గతియేమి కావలసియుండును?

అట్లు నానకు తల్లియొక్కయు బిన తండ్రియొక్కయు మాటల నిరాకరింప బిన తండ్రి కాలునితో నాలోచించి రాయబులారు మాట మీద దమకుమారునకు గౌరవముగలదని యెఱింగి యతనిచేత బుద్ధి చెప్పించవచ్చుననుకొని వాని యింట బసచేయుమని నానకును వేడుకొనెను. నానకు రాయబులారు నిమిత్తమే యక్కడికి వచ్చినందున వానియింటికి బోవుట కేయాటంకము జెప్పక కదలిపోయెను. పోయి యా మహాత్ముడు వార్ధకముచేత గదల లేకయున్న రాయబులారునుగాంచి వానిపాదములను దనహస్తముతో స్పృశించెను. ఆశతవృద్ధు మలినములగు తన పాదములను బవిత్రుడగు గురువు స్పృశించి నందుకు నొచ్చుకొని లేవలేక కూర్చుండియే నతని శిరస్సు మహనీయుడగు నానకు నడుగులం జేర్చెను. గురువు వృద్ధుని శిరస్సు సగౌరవముగా నెత్తి సేమమడిగెను. ప్రియభాషణంబులతో నిరువురు గొంతసేపు గడపిన పిదప

నానకు బంధువులు వంట బ్రాహ్మణుని నొక్కని కుదిర్చి నానకు నిమిత్తము వంట జేయించిరి. కాళుడు ద్రిప్తాదేవి యాదినమంతయు రాయబులారు గృహమందే పడియుండిరి. వారు తనయింటివద్ద భృత్యులవలె నేలపడియుండిరో యాకారణము రాయబులారు చక్కగా నెఱిగి తానె ముందుగ నామాట కదపక వారి నోటనుండియే వారికోరికలు జెప్ప దలచి ప్రసంగింప జొచ్చెను. ఆతడు సంభాషణమారంభించి నాలుగు పలుకులు పలికినతోడనే ద్రిప్తాదేవి కన్నుల నీరుపెట్టుకొని తద్దయు దు:ఖితయై రాయబులారు హృదయము కరిగి పోవునట్లు వగచుచు వాని నిట్లు ప్రార్థించెను. "ఈకష్టకాలమందు మీరుతప్పక మాకు సాయముచేసి మమ్ము దేల్చువారెవరులేరు నాయనా నీయావచ్ఛక్తి వినియోగించి నాబిడ్డతో నెట్లు చెప్పవలయునో యట్లు చెప్పి వాడీ యూరునుండి పోకుండునట్లుచేసి పుత్రభిక్షము పెట్టుము. నీకెంతో బుణ్యముండును" రాయబులారు త్రిప్తాదేవి మాటలచేత బరవశుడై నానకును జూచి నీతల్లి యభీష్టమెట్లయిన నెరవేర్ప గలవాయని యడిగెను, అడిగి యంతట నూరకుండక రాయబులారు వెండియు నిట్లనియె. "నాకు విస్తారము సేవ్యము జేయదగిన భూమిగలదు. అందుకొంత నీ కుచితముగ నిచ్చెద. నీవు శిస్తు నీయనక్కరలేదు. కావలసిన పాలేళ్ళను బంపెదను. నీవేమియు శ్రమపడనక్కరలేదు. అది శేవ్యము చేయించుచు నిచ్చట నుండగలవా."

అతనిమాటలకు గురువిట్లు బదులు చెప్పెను. "అయ్యా! భగవన్నామ స్మరణమే విత్తన మగుగాక సంతుష్టియే నాగలి యగుగాక! వినయమే కలుపు తీతయగుగాక ఇట్లు కృషిచేసిన నీభక్తివిశేషము చేతను దైవానుగ్రహము చేతను మంచిపంట పండగలదు. నీయిల్లు నిత్యకళ్యాణ సదనమై వర్థిల్లగలదు" అప్పలుకులు విని దాపుననున్న పినతండ్రి నానకుతో మెల్లగ నిట్లనియె. నీవు వ్యవసాయము వంటి కష్టపు బని జేయలేని యెడల మంచియంగడి నొకదానిం బెట్టి సుఖముగ గూర్చుండి పనిచేయు చుండుము. అనవుడు గురువు పినతండ్రికిట్లనియె. ఇకనాలస్యము చేయక నీజీవితకాలమునే యంగడి చేసికొనుము. భగవన్నామమె యాయంగడిలో నమ్మెడు సరకుగా నేర్పరచుకొనుము. ధ్యానమె యాసరకును సంపాదించు సాధనముగ నుంచుకొనుము. ఈశ్వరనామవ్యాపారము చేయు వర్తకులతోనే బేరసారముల జేయుచు గాలము గడపుము. ఇంతకన్న వేరు వతన్కము చేయకుము" అట్లు పలికిన కొడుకుమాటలు విని పినతండ్రి వెండియు నిట్లనియె "నీకంగడి పెట్టుట కిష్టములేని పక్షమున విదేశములు చూడ నభిలాష గలిగినపక్షమున గుఱ్ఱములవతన్కము జేయుము. అది కారణముగా నీవెన్నో దూరపుపట్టణముల జూడగలవు" నానకు దానికిట్లు బదులు చెప్పెను. "నీవు శాస్త్రములను వినెడు వ్యాపారమునుండి సత్యమను గుఱ్ఱములను దూరదేశములకు దీసికొనిపోయి యమ్ముము. నీదారిబత్తెముగ సత్కార్యములు సౌజన్యత గొనిపొమ్ము. ఆవ్యాపారమువల్ల నీకుగలుగు లాభమేమన నీవక్షయలోకమున కఱిగి నిరాకారుడగు నీశ్వరు సాన్నిధ్యమునుజేరి మోక్షసుఖము ననుభవింపగలవు" జ్ఞానియగు కుమారుడన్ని విధముల నిహలోక వ్యాపారమురోసి బ్రహ్మజ్ఞానబోధకములగు పలుకులు పలుకుచుండ పినతండ్రి వాని నెంతమాత్రము గ్రహింపలేక సిగ్గులేక మరల నిట్లనియె. "పోనీ నీకు గుఱ్ఱపువతన్క మిష్టములేదేని సర్కారు వారివద్దనుద్యోగములో జేరుము." ఈమాటకు గురువు నోటినుండి ఈ క్రిందియుత్తరము వచ్చెను. "నీవు మనసార భగవంతుడను సర్కారును గొలువుము. నీయాత్మభగవన్నామము మీది భక్తిని వృద్ధి పొందించునట్లు నడుచుకొనుము. నీయధికార మంతయు దోషములమీద జూపి దానిని నశింపజేయుము. అట్లుచేయుదువేని నీవు సిద్ధుడవగుదువు."

నానకునకు బినతండ్రికి జరిగిన సంభాషణము విని రాయబులారు నానకుయొక్క మనస్సునకు నిష్టముగా నుండు నట్టి పని వానిచుట్టములు చెప్పలేదనుకొని తాను చేయబోవు నుపదేశము తప్పక యంగీకరింపబడునని నమ్మి గురువుతో నీవిధమున బలికెను. "బీదవాండ్రకు నీవొకసత్రమును వేయుము దానిపోషణకు గావలసిన ధాన్యమంతయు బండదగిన మంచిభూమి మూడునూతులుగలది నేను నీ కిచ్చెదను. నీవు శిస్తురూపకముగా నాకేమియునీయనక్కఱలేదు." ఇది సత్కార్యమగుటచే సాధారణముగ నానకుమెత్తబడి దానికొప్పుకొన వలసినదే. కాని యాతని మనోనిశ్చయము దృడమైనదగుటచే నతడు పార్వా పర్వములు విచారించి దానికి సమ్మతింప లేదు. ఇదియేగాదు ఎవ్వరెంతెంత మంచి యుపదేశముల జేసినను నానకు మనస్సున కవి యెక్కవయ్యె. అట్లు కొన్నిదినములు తాల్వెండిలోనుండి నానకు యెట్టకేల కాయూరువిడిచి పోదలచెను. ఏలయన నతడచ్చట నున్నందువలన బారమార్థిక చింతగల కొంతమందికే

జ్ఞానోపదేశపూ ర్వకమగు నుపదేశము జరుగుచుండెనుగాని విశేషజనులకు వినోదముదిరుట తప్ప నెక్కువయుపయోగము లేకపోయెను. గ్రామమువిడిచి పోదలచినప్పుడు వానిని మిత్రులు జుట్టములు తలిదండ్రులు చుట్టుకొనిరి. తల్లిదండ్రులు సన్యాసాశ్రమమును విడువుమని చాలబ్రతిమాలిరి. రాయబులూరు సయితము తలిదండ్రుల పక్షముబూని వ్యాపారమేమియుం జేయనక్కఱలేదనియు నూరక స్వగ్రామమున నుండినంజాలు గావున దానికైన నియ్యకొనదగుననియు నానకును వేడుకొనెను. అందుకు నానకు తద్విషయమున దనయిష్టము చెల్లదనియు దనయిష్టమే చెల్లినపక్షమున జననీజనుకులను మెప్పించుటకంటె మరియొక కార్యము తనకు లేదనియు దనయిష్టముకంటె నతీతమైన పరమాత్మునియిష్టమెట్లో నట్లు జరుగవలసినదనియు బదులుచెప్పెను.

అట్లు చెప్పి బలమర్దనులు వెంబడింప గురువు ప్రయాణోన్ముఖుడైయున్నపుడు రాయబులారు వానిసమీపమునకు బోయి తనకొక ధర్మకార్యము జేయ నిష్టముగలదనియు నెయ్యది యుత్తమోత్తమ కార్యమగునో గురువు నోటనుండి విన వేడుక గలదనియు జెప్పెను. పరోపకారము జేయదలచిన సత్పురుషునకు నిరుత్సాహము జేయుట భావ్యముగాదని గురువు వాని మంచితలంపునకు సంతసించి తాల్వెండి గ్రామములో మంచిచెరువు లేనందున మంచినీళ్ళతటాక మొకటి త్రవ్విం పనగునని వానికుపదేశము చేసెను. నానకు స్వగ్రామములో నున్నపుడచట చెరువులేనందుకు మిగులవిచారించుచువచ్చెను. గ్రామస్థులు దానివలన జాల నిడుమలు బడుచువచ్చిరి. రాయబులారు గురువు నిర్ణయించిన ధర్మకార్యము సర్వజనోపయోగమైదని శ్లాఘించి తగినతావు వెదకి చెరువు త్వరలోనే ద్రవ్వించి దానికి గురునానకు పేరుపెట్టెను.

శ్రీ

నానకు చరిత్ర.

సప్తమాధ్యాయము.

ఇంతవఱకు నానకు దేశాటనమని చెప్పదగిన సంచారము చేయలేదు. అతడు తిరిగిన యూళ్ళు రెండు మూడు మాత్రమే గలవు. అందు మొదటిది సుల్తానుపురము. రెండవది యమ్నాబాదు గ్రామము. ఈయూళ్ళకు బోవునప్పుడు మార్గవశమున నత డొకటిరెండు గ్రామములు చూచియుండవచ్చును. అతని శరీరము వానిమనస్సువలెనే స్వేచ్ఛావిహార మందాసక్తిగల దగుటజేసి యతనికి దేశాటనమునందు మిక్కిలి యిష్టముండెను.

బలమర్దనులు వెంబడింప నట్లు తాల్వెండి గ్రామము విడిచి నానకుముందుగా యమ్నా బాదునకు బోయెను. అచ్చట పూర్వశిష్యుడగు లల్లో వాని నాదరించి పదునైదు దినములు తనయింట నుంచుకొనెను. అటనుండి గురువు తత్సమీపమందున్న మఱియొక తావునకు బోయెను. ఆస్థలమునకిప్పుడు నానకు మఠమని పేరు. ఆకాలమందచ్చటగాడనియమములతో యోగాభ్యాసము జేయునట్టి సిద్ధులనేకులుండిరి. గురు నానకు శిష్యసమేతుడై యాస్థలమునకుబోయి సిద్ధాశ్రమమున కెదురుగా నొక నారింజచెట్టుక్రింద గూర్చుండె. ఆకిచ్చలిచెట్టదివఱకు జాలకాలమునుండి శోషించి మోడుగానుండెనట. గురువు దానిక్రింద నాశీనుడైనతోడనే యావృక్షము పచ్చనియాకులు లేతచిగుళ్ళు గలిగి దర్శనీయ మయ్యెనట. ఈవింత దూరమునుండి సిద్ధులు గనిపెట్టిరట వారు తమకంటె నెక్కువయోగులు లేరని కడుగర్వితులై యుండువారట. తమకంటె నెక్కువ మహిమలుగల మహాత్ములు వచ్చెనని తెలిసికొని యాసిద్ధులు నానకు చుట్టుంజేరిరి. జోగులు పదిమంది జేరినప్పుడు వేదాంతచర్చ తప్ప మఱియొకవిషయమేది చర్చింపబడును? ఆసిద్ధులు తమకు దుస్సాధ్యములగు వేదాంతవిషయకప్రశ్నముల నెన్నో గురువు నడిగిరి. గురువు దేనిలోను వారికిం దీసిపోవడయ్యె. సిద్ధులడిగిన ప్రశ్నలకన్నిటికి గురువవలీలగ మనస్సునకు దక్షణమే నాటునట్లుగ ననుభవసిద్ధమగునట్లుగా బ్రత్యుత్తరములు చెప్పి యందఱను సంతుష్టుల జేసెను. అంతట నాసిద్ధులు నానకు తమకంటె నెక్కువ సిద్ధుడని గ్రహించి వానిం గొనియాడి తమమఠమున జేరుమని ప్రార్థించిరి. నానకు దానికి సమ్మతింపక మనుష్యున కాత్మశుద్ధి సత్ప్రవర్తనము మొదలగునవి యుండవలయును. గాని పై వేషములవలన లాభములేదనియు వేషధారణముతో బనిలేక యంతఃకరణశుద్ధికై పాటుపడవలయుననియు తానేమత మునందు నేతెగయందు జేరుట లేదనియు జెప్పెను. అట్లుపలికి నానకు వారికాసమయమున గొన్ని నీతివాక్యముల నుపదేశించినట. అవి భాషాంతరమునం దుండుటచే వానితాత్పర్య మీక్రింద బొందుపరచుచున్నాడ. “కాషాయాంబరము దండము ధరించుటలోను మేనెల్ల బూడిద పూసికొనుటలోను యోగములేదు. సిరస్సు ముండనము చేయించుకొనుటలోను శంఖము లూదుటలోను యోగము లేదు. లౌకికాకర్షణములచేత జుట్టబడియు మనుష్యుడా యాకర్షణములకు లోబడక వాని కతీతుడై యుండుటలో నిజమైన యోగమున్నది. వట్టిమాటలవల్ల నిజమైన యోగమురాదు. ఈశ్వరుని సర్వవ్యాపకత్వ మెవ్వడు తెలిసికొనునో యతడే యోగి. యోగము మనస్సులోనేకాని దానికి వెలుపల లేదు. యోగము గోరీ దిబ్బలలో లేదు. యోగము శ్మశానములలో లేదు. ఈశ్వరైక్యము చెందుచున్నామని దొంగమూర్ఛలు బడుటలోలేదు. నానాదేశముల కరిగి తీర్థములందు మునుగుటలోలేదు. లౌకికాకర్షణములకు లోబడక వాని కతీతుడై యుండుటలోనే యోగము కలదు.

మన యాదిగురువగు పరమేశ్వరుని దెలిసికొంటిమా సర్వసంశయములు నివారణములగు. అంతట ముక్తి కరతలామలక మగును. భగవద్విషయమును దెలిసికొనగోరువాడు ముందుగా మనశ్శాంతి సంపాదింపవలయును. మనస్సు తన యిష్టమువచ్చినట్లు దిరుగుటమాని నిశ్చలమైనప్పు డు పరంజ్యోతి తనలోనే వెలుగుచుండును. తనలో నీశ్వరతేజము ప్రకాశించుచున్నట్లు తెలిసికొనుటయే యోగము."

అనంతరము నానకు సిద్ధమఠము విడిచి గంగానది ప్రవహించెడు భూములలో సంచారము చేయదలచి పయనమయ్యెను. ఈయాత్రాచరిత్రలు సత్యమునకు దూరములై యద్భుతములతో మహిమలతో నిండిన కల్పనాకథలై యున్నవి. నిజమైన చరిత్రము నిమిత్తము నానకునుగూర్చి వ్రాయబడిన ప్రాచీనగ్రంథములను మన మెంతవెదకినను నూటి కొకచోట నెక్కడనో యొక సత్యమైన వృత్తాంతముండును గాని తక్కిన దంతయు బృహత్కథలోనున్న కథలకన్న నెక్కుడు చిత్రకల్పనలతో నిండియుండును.

ఆచరిత్ర లట్లుండుటకు మూడు ముఖ్యకారణములు గలవు. అందు మొదటిది. ఆచరిత్రలు వ్రాసినవారు భూగోళ శాస్త్రమేమో యెఱుగరు. వారు జన్మమధ్యమున స్వదేశమగు పంజాబు నప్పుడప్పుడు చూచియుందురు; కాని గంగానది ప్రవహించెడి దేశములనుగాని యచ్చట నివసించు జనులనుగాని వారెన్నడు జూచి యెఱుగరు. ఏస్థలముల జూడక స్థిమితముగా నిండ్లవద్ద గూర్చుండి విన్నకథల నాధారములు చేసికొని చరిత్రలువ్రాయు గ్రంథకర్తన్ లంతకంటె నెక్కువగ నేమివ్రాయగలరు. రెండవకారణమిది. ఆచరిత్రలీయాత్రలు జరిగిన ముప్పదియేండ్ల తరువాత వ్రాయబడినవి. ఆవ్రాతలు గూడ నానకుయొక్క ప్రియభక్తుడగు బలుడే చెప్పి వ్రాయించుటచేత బయలుదేరినవి. బలుడు గురువుతో గూడ దిరిగినను విద్యాగంధశూన్యు డగుటచే తను మూఢవిశ్వాసముగలవాడగుటచేతను గ్రంథకర్తలకు గురువు వృత్తాంతమును చెప్పునప్పుడు నిజమగు వృత్తాంతములను సరిగ జెప్పలేక తన పిచ్చినమ్మకముల నందు జొనుపుచు చాలకాలము గడచినపిదప చెప్పుటచే సరిగా జ్ఞాపకములేక తన మందమతికి స్ఫురించిన వన్నియుం దెలుపుచు గురుచరిత్రమందలి యీభాగమును సంశయాస్పదముగ జేసెను. మూడవకారణ మిది. గురుచరిత్రము వ్రాయునప్పటికి గురువు మృత్యుడయ్యెను. అతని కీర్తి యార్యావర్తమందంతట వ్యాపించె. ఎన్నో మహిమలు వాని కారోపింపబడెను. ఎన్నోయద్భుతములు వానింగూర్చి చెప్పుకొనబడెను. చరిత్రకారులు వానిమహిమలు వినినవారే గావున తాము వినినవి చుట్టుప్రక్కలజనులు చెప్పుకొనునవి యగులోకసామాన్యచరియలతో బుస్తకములనింపిరి. ఆగ్రంథములలోనున్న విశ్వాసపాత్రములుకాని యంశములు విడిచి వానియాత్రలు కొన్ని వర్ణింతుము.

ఆతండు గంగాతీరమునం బయనముచేసి వంగదేశమునకు వచ్చెను. అచ్చట కొంతకాలముండి పిదప నత డాసామునకు బోయి యచ్చట ననేకమాసములుండెను. ఈపయనములతో మర్దనుడు మిక్కిలి డస్సి తన గురువువలె భక్తితత్ప రుడై మార్గాయాసము మరచుటకుగాని బలునివలె వైరాగ్యము గలిగి శ్రమకోర్చుటకుగాని సమర్థుడు గాకపోయెను. అస్సాముదేశమున సంచరించుచుండ నానకు షేకుఫరీదను మహమ్మదీయ యోగియొక్క వంశస్థుడైన యొకతురకం గలుసుకొనెను. వారిరువురు గొన్నినాళ్ళు గలిసియుండి భగవద్విషయము లనేకములు చర్చించిరి. వారెడబాయునప్పుడు మతద్వేషములు లేక యొండొరులం గౌగిలించుకొని విషాదముతో వేరైరి. ఆసామునుండి గురు వోఢ్రదేశమునకు బోయి జగన్నాథక్షేత్రమును దర్శించి యచటి యాలయమునం దర్చకులు పండాబ్రాహ్మణులు నిత్యకృత్యములలో జేయు నకార్యములం జూచి యేవగించెను.

జగన్నాథక్షేత్రమునుండి నానకు దక్షిణదేశమునకు బోయి యందనేక దివ్యస్థలముల సందర్శించి యక్కడనుండి సింహళద్వీపమునకుం జనెను. ఈగురువు వెళ్లునప్పటికి సంహళద్వీపమును శివనాథుడను రాజు పాలించుచుండెను. తన దేశమునకు ముప్వురుక్రొత్తమనుష్యులు వచ్చిరనియు నందు సామాన్యసన్యాసులకు బోలని యొక విరాగి గురువై యుండెననియు శివనాథరాజు విని వాని జూడగోరెను. కోరి యాతనిం జూడబోవుటకుముందు వాని ప్రజ్ఞ యెట్టిదియో జగద్వంచనము సేయవచ్చిన మాయయోగియో నిజమైన సన్యాసియో వాని మనోనిశ్చలత యెట్టిదో కనుగొని యనంతరము వాని దర్శనమునకు

బోవలయునని రాజు నిశ్చయించుకొని పంచభక్ష్యపరమాన్నములతోనిండిన యన్నమును, విలువగల చీనిచీనాంబరములను సొగసుకత్తియలగు పడుచుకన్నియలను యోగికి గానుకగా బంపెను. గురునానకు మొదటి రెండు వస్తువుల జేతితో ముట్టక కన్నియలం గన్నెత్తిచూడక నిరాకరించుటయు నవి తోడ్కొనిపోయినవారు వచ్చినదారినే భగ్నమనోరధులై పోయిరి. తన కావించిన పరిక్ష గురునందలి గౌరవముబెంప రాజు స్వయముగ నానకును సందర్శింపవచ్చి యంతటి మహాత్ముని రాకచేత తనరాజ్యము ధన్యమైనదని కొనియాడెను. ఆమహారాజుచేసిన యాదరణమునకు సంతుష్టుడై కాబోలు నానకు సింహళద్వీపమున రెండుసంవత్సరముల యైదుమాసములుండెను. ఆదీవివెడలిలాతిభూములకు నానకు పయనమైనప్పుడు మర్దనుడు నిరంతరప్రయాణములచేత విసికి గురువును విడిచి యధేచ్చం జనియెను. అట్లు మర్దనుడు గురువును బాసిపోయినను కొంతకాలము వాని నెడబాసియుండునప్పటికి వాని కేమియుం దోచక పిచ్చియెత్తినట్లుండుటచే గురువు పిలువకపోయినను తనంతట తాను వచ్చి నానకును గలిసికొనెను.

అనంతరము గురునానకు లోకానుభవజ్ఞానము సంపాదింప భరతఖండమునకు జుట్టుప్రక్కలనున్న యనేక మ్లేచ్ఛ దేశములకు బయనము చేసెను. ఆయన చూచినట్లు జెప్పబ డినదేశములలో నొక్కదానిపేరేనియు నీనాటిభూగోళశాస్త్రజ్ఞు లెఱుంగరు. ఆదేశములాకా కాలమున నట్టి పేళ్ళుండునో లేక చరిత్రకారులు జగమునలేని దేశముల నూహించి గ్రంథములలో వ్రాసిరో మనము చెప్పజాలము. మనము నిశ్చయముగా నొక్కవిషయమునుమాత్రము చెప్పగలము. ఇస్లాము మతస్థాపకుడగు మహమ్మదువారి జన్మస్థలమైన యరేబియా దేశమునకు గురునానకు పోవుట నిర్వివాదాంశము. ఆదేశమునకు సముద్రయానముచేసెనో మెట్టదారినిబోయెనో చెప్పజాలముకాని త్రోవలో పారసీకదేశపు రేవుపట్టణమగు బుషాహరునగరము నాయన జూచెను. మార్గవశమున నతడేయూరికి బోయిన నాయూర బ్రహ్మజ్ఞానమునం దాసక్తిగల మనుష్యులంజేర్చి వారికుపదేశముజేసి జ్ఞానబీజముల నచ్చట నాటియవి పెరిగి ఫలించునని తోచినచోట్ల చిన్నసంఘము లేర్పరచి ప్రతిసమితి నొక్క పెద్దనేర్పరచి వానికి భాయి యనుపేరు వెట్టి యతనియాజ్ఞకు వారు బద్ధులై యుండునట్లు శాసించి యటుపిమ్మట పోవుచువచ్చెను. హిందూదేశమునకు బడమట నున్న దేశములలో నేటికిని ధర్మశాలలుండుట కాద్యకారణమీతడే. అట్లుసమాజములు స్థాపించుటలో గురునానకు యొక్క తలంపు క్రొత్తమతము స్థాపింపవలయుననికాదు. మిక్కిలి పురాతనమైన యార్యుల యుపనిషన్మతమును జగమునకు జాటుటయే యాయన ముఖ్యసంకల్పము. తనచేత నుప దేశింపబడిన జ్ఞానవాక్యములయందు నమ్మికగల జనులు నిర్భయముగ తమధర్మముల ననుష్ఠించి యితరులకు మార్గప్రదర్శకులై యుండవలయునని యాయన యెల్లచోటుల నొక్కి చెప్పుచువచ్చె.

అరేబియా ప్రయాణములలో నానకు వాని శిష్యులు నిర్బాధకముగ నన్నిప్రదేశములుం జూచుటకు తురకవేషములు వేసికొనిరి. నానకు సహజముగ కలహముల కిష్టపడని పరమసాధువౌటచే జగడములు రాకుండ నుంటకట్లు వేషము మార్చెనేకాని భయముచేత నెంతమాత్రముకాదు. ఏలయన నానకు మహమ్మదువారి జన్మప్రదేశమగు మెక్కాపట్టణమునకు బోయి పుణ్యభూములు చూడదలంచియు మహమ్మదీయులకు విరుద్ధములగు నాచారములనే గొన్నిటిని నెరపుచువచ్చెను. మెక్కాలో మహమ్మదీయుల కొక్క యాలయముగలదు. కాబా యని దానికిం బేరు. ఆయూరుకిబోయిన మహమ్మదీయు డెవ్వడు దన కాళ్ళు కాబాయున్న వైపునకుజూపి పగలుకాని రాత్రికాని శయనింపడు. పండుకొన్నప్పుడు తలయే కాబావైపున నుండవలయు. నానకు తరుచుగా రాత్రులు పండుకొనునప్పుడు తనకాళ్ళు కాబావైపునకు జాపుచువచ్చె. తురకలకు భయపడినవాడట్లు చేయునా? ఆగుడియధికారి యొకనాడు శాస్త్రవిరుద్ధముగా శయనించిన నానకునుజూచి దైవగృహమువైపు కాళ్ళుచాపుట యనాచారమని కఠినస్వర ముతో మందలించెను. అతనికి గురు విట్లు ప్రత్యుత్తరమిచ్చె. 'దేవునిగృహ మేప్రక్కను మాత్రమే యుండి యేప్రక్కను లేదో నాకు దెలియదు. నీవెఱుగుదువేని నాకాళ్లు చేతపట్టుకొని దేవుని మందిరములేని ప్రక్కకు వాటిని ద్రిప్పుము." ఆలయాధికారి వాని పలుకులు విని మతమునైనను లెక్కసేయక నోట పరిహాసములు సేయు మొండివాడై యుండవచ్చునని భావించి వాదము ముదరనీయక యంతతో సరిపెట్టెను. మెక్కావెళ్లిన మహమ్మదీయులు మహమ్మదువారు పరమపదము వేంచేసిన స్థానమగు మెదీనాకువెళ్ళి యాయనసమాధిజూడక పోరు. నానకు మెక్కాలోజూడవలసిన

వైచిత్ర్యములనెల్లజూచి సంతుష్టుడై మెదీనాకుగూడ బోవదలంచుచుండ మర్దనుడు తన గురువు మెదీనాకు జనండనుకొని యక్కడకుబోక తప్పదని పట్టుపట్టెను. అదివరకే వెళ్ళదలచిన గురువు శిష్యుని ప్రోద్బలముచేత వెంటనే బయలుదేరి పండ్రెండుదినములు పయనముచేసి మెదీనాపట్టణముజేరి మహమ్మదు సమాధింజూచి కొన్నిదినములచ్చట నుండెను. ఆదినములలో నతడు మెక్కాలో వలెనే యిక్కడను సమాధివైపుకాళ్లుచాపి శయనించుచువచ్చెను. మెక్కాలోనున్న యాయజమానునికంటె మెదినాలోనున్న సమాధియజమానుడు చండతరుడు దురహంకారుడు. ఇందక్కజ మేమున్నది. దేవుని దూషించునప్పుడు సయితము నోరెత్తక గురువుల పేరెత్తినతోడనే రాక్షసుల వలె మీదబడి మనుష్యులను దూషించి వీలగునేని జేయిచేసికొను పరమభాగవతులు ప్రతిమతమున వేనవేలు గలరు. మెక్కా మెదీనాపట్టణములకుబోయి యాపుణ్యభూముల జూచినపిదప మహమ్మదు వారినిగూర్చి నానకున కెట్టియభిప్రాయము కలిగెనో శిష్యుడగు బలిని యాక్రిందివాక్యములవలన స్పష్టమగును. ఈమాటలు బలుని నోటనుండి వచ్చినను గురునియభిప్రాయములే యగుట నిజము.

మహమ్మదువారినిగూర్చి గురునియభిప్రాయములను బలు డీక్రిందివిధమున దెలిపెను. “మహమ్మదువారిస్వభావమున మహాత్ముల కుండవలసినంతశాంతము కానబడక కోపపు పాలెయెక్కువ గానబడు చున్నది. పునర్జన్మరాహిత్య మగునంతటివైరాగ్యము గూడ నాయనయొద్ద నున్నట్లు గానబడదు. స్వలాభపరాయణత యక్కడక్కడ గానబడుచున్నది. ఆయన పరిశుద్ధుడు నిష్కళంకచరిత్రుడు ననుట కెంతమాత్రము సందియము లేదు గాని సంపూర్ణ మైనపవిత్రత సంపాదించుటకు జన్మపరంపరనుండి విమోచనము నొందుటకు నీమహాత్ముడు మరలజన్మము నొందవలయు. ఆజన్మము హిందూస్తానమున నొకశూద్రునియింట గావలయు. ఆయన జీవన్ముక్తు డైయొకానొకకాలమున బరలోకారోహణము చేసి ఈశ్వరసందర్శనము చేసెనని చెప్పెడిమాటలు కేవలము కల్పితములు. ఏలయన నీప్రపంచమున సృష్టింపబడినజంతువులె నేత్రగోచారము లగును గాని సృష్టింపబడనివి. కంటి కగపడవు. భగవంతుడు సృష్టిపదార్థములలోనివాడు కాడు. కావున నతడు మానవదృగ్గోచరుడగుట యసంభవము. కాని జీవాత్మ చర్మోపాధిని బాసి పరిశుద్ధావస్థ జెందినప్పుడు పరమేశ్వరసాన్నిధ్యము బడయుటకు బాత్ర మగును. పవిత్ర మైన ఖురానుగ్రంథము భగవద్వాక్యము కాదు. కారణ మే మన భగవంతున కొకభాష లేదు.

అట్లు కొన్నిదినములు మదీనానగరమున నుండి యచ్చటివిశేషములు దర్శించుచుండ బ్రియసోదరింజూడ నతనికి బుద్ధిపుట్టెను. ఈచెలియలిమీద నాయనకు మొదటినుండియు నింతింత యనరానిప్రేముడి యుండెను. ఏలయన నీతోబుట్టువే చిన్ననా డతని కెన్నిసారులో శరణం బిచ్చెను. తండ్రి కఠిను డై యతని పై బిట్టలుక పూనినప్పుడు కాపాడెను. తన సోదరుడు మిక్కిలినీతిమంతు డనియు సత్యప్రియు డనియు నిక్కడక్కడ యనక యవకాశము వచ్చినచోటనెల్ల వాదించుచు వచ్చెను. లౌకికవ్యవహారవిముఖు డై పరమేశ్వరధ్యానపరాయణుడై సోదరుడు మందమతి యై యున్నపుడు తనభతన్‌సయితము పిచ్చివా డని యెగతాళిసేయుచుండ నామెయతడు పరమభాగవతోత్తము డని కనిపెట్టి గౌరవించెను. ఆకోరిక పొడమినతోడనే గురువు శిష్యసమేతుడై మదీనానగరమును విడిచి కొన్నిమాసములు నిరంతరప్రయాణములు గావించి పారసీకగాంధారాదిదేశము లతిక్రమించి పాంచాలదేశము ప్రవేశించి యెట్ట కేలకుసుల్తానుపురముజొచ్చి చెలియలిగృహము జేరెను. అన్నయుం జెలియలు పరస్పరసందర్శన జనితానందమున బరవశత్వము నొందిగాడాలింగనము జేసికొనిరి. కొంతకాల మతడు సోదరిగృహంబున వసియించి పుణ్యభూములలో నగ్రగణ్య మైనహిమాలయపర్వతము జూడదలంచెను. తలపుపుట్టగానె యతడు బయలుదేఱెను.

హిమాలయము హిందూస్థానమునకుత్తరమున భగవంతుడు నిర్మించినస్ఫటికపుగోడయో యనునట్లు భాతతఖండలక్ష్మిశిరోభాగంబున దాల్చినవజ్రంపుమకుటమో యనునట్లు విరాజిల్లుచుండును. ఇది యనేకపుణ్యక్షేత్రములకు నిలయము. నరనారాయణులకు నివాస మైనబదరికాశ్రమ మిందేయున్నది. సిద్ధసాధ్యగంధర్వఖేచరాదుల కిది విహారస్థాన మనియు నుమామహేశ్వరులకునికిప ట్టనియు బ్రహ్మాదిసురగణంబునకు సిద్ధమునివర్గమునకు నీమహీధరకూటములు యజ్ఞవాటము లనియు గుమారస్వామికి జన్మభూమి యనియు భగీరధిప్రయత్నమున నాకాశంబుననుండి మహీతలంబునకు దిగినగంగాదేవికి వసతిస్థలం

బనియు నెల్లయోషధులకు నిలయం బనియు బురాణములలో వర్ణింపబడినది. మఱియు బరమభాగవతోత్తమ లగుమహామహులు పరమతస్థులు తమ్ము బాధించినప్పుడు నిలువ నీడలేక తలదాచుకొనుటకు జోటు లేక యె ట్టికేలకు దుర్గమమగునీపర్వతరాజముశరణు వేడి గుహాంతరములు నివాసములుగ జేసికొని సుఖించుచు వచ్చిరి. ఇట్టియామహాశైలముయొక్క నపారమహిమము పురాణములవలననేగాక చూచినతైర్థికులవలనగూడ విని దేశాటనపరాయణ డగునానకు శ్రవణంబుల వినిన దంతయు నేత్రంబులతో జూచి యానందింప దలచుట యాశ్చర్యము కాదు.

అత డాపర్వతమున కరిగి యొకక్షత్రమునుండి యొక క్షత్రమున కరుగుచు గంటి కగపడినబ్రహ్మవాదులతోడ వేదాంతచర్చలు సేయుచు దనప్రభావమెఱుగక తన్ను నిందించినవారిచేత నానావమానంబులం బడుచు భూషణంబులకు సంతసింపక దూషణంబులకు దురపిల్లక తనపనిచేసుకొనుచుండెను. మొట్టమొదట నతనియాసక్తిభావము కర్మకాండనిరసనము జూచి యాయామతస్థులు వానిని తమతమమతంబులంజేరు మనిపిలుచి యత డందు జేరక యామతముల ఖండింపవాంతనియెడల గౌరవము జూపకపోయిరి. కాని కాలక్రమమున నతనివి శేషవినయంబును సాటిలేనిసత్ప్రవర్తనమును సారము లేనిభక్తియు సూనృతవ్రతాశక్తియు గనుగొన్నపిదప నతడసాధారణపురుషు డనియు సర్వవిధముల మాననీయు డనియు దెలిసికొని యుధార్థగౌరవము గావించిరి. తొలుదొల్త నతనిని విశ్వసింపక యనుమానముతో జూచినవారు వానిసద్గుణసంపద యాలస్యముగ గనిపెట్టి యతడు తమ్ము విడిచిపోవున ప్పుడు మఱికొంతకాల మతనిసహవాససౌఖ్యము గలుగకపోయెగదా యని విచారించిరి. హిమాలయమున దిరుగుకాలమున శిష్యు డగుమర్దనునిశరీరస్థితిచెడెను. నానకుయొక్క శరీరము శీతోష్ణములకు జంకునది కాదు. రెండవశిష్యు డగుబలునిశరీరము నంతగా గాసిజెందలేదు. కాని మితిమీఱినయాచలియు నెడతెంపు లేనియావానలు నెల్లపుడు మంచుమీదిపయనములు సరిగ నాహారము లభింపమి ప్రయాణకష్టములు మొదలగునవి సుకుమారుడైనయాగాయకుని యారోగ్యమునకు భంగము గలిగించెను. నానాటి కతనిస్థితి బాగుపడుటకు మారు క్షీణించుటంజేసి గురువు యాత్ర కట్టిపెట్టి పంజాబుదేశమునకు బోవ నిశ్చయించెను. కాని యామండలముచేరుటకైన యవకాశము లేకయే మర్దనునిస్థితి పూర్తిగ జెడిపోయెను. కొన్నిదినములుమాత్రమే యతడు జీవింపగలుగు నని గురువునకు దోచెను. అందుచేతవా రతనిని దీర్ఘప్రయాణము సేయింపక దాపున నున్న యొకపల్లెకు దీసికొనిపోయి చేతనైనచికిత్స చేయించి స్వహస్తములతో జేయదగినంతయుపచారము జేసెను. బలుడును దనచెలికానికి శక్య మైనపరిచర్య గావించెను. ఆయుశ్శేషము లేనప్పుడు వైద్యములు నుపచారములు నిష్ప్రయోజనములు గదా. మర్దను డెట్టకేలకు మృతినొందెను. మర్దనుడు తనమరణానంతరమున తనదేహము దగ్ధము సేయవలసినదేకాని ఖననము చేయగూడ ద గురువుతో మనవి జేసికొనెను. శిష్యునియిచ్ఛాప్రకారమె గురువు కళేబరమును ఖననము సేయక నగ్నిపాలు చేయుటకే కృతనిశ్చయుడై తద్విషయప్రయత్నములు చేసెను. ఆముప్పురు కప్పుడుగలసొత్తు మూడుశాటులు ఆశాటీత్రయమును నానకు శిష్యునికళేబరము జుట్టబెట్టి స్వహస్తనిర్మిత మైనచితి మీద శవమును బలుడుందానును బెట్టిరి. అగ్నిసంస్కారము బలునిచేత చేయింపక శిష్యవత్సలు డాకట్టకడపటికర్మముగూడ దనచేతులతోనే చేసెను. శిష్యునకు చుట్టము లెవ్వరు లేమి యతనియుత్తరక్రియలు చేయుట దర్మమని గురువు స్వయముగానె పారలౌకికక్రియలు చేసెను. నిజమైనప్రేమ యెక్కువతక్కువస్థితులుగాని వర్ణభేదముగాని పాటింపనీయదుగదా. "ఉదారచిత్తానాం వసుధయేవకుటుంబ:" యనునట్లు మహానుభావులకు లోకమే కుటుంబము. మర్దనుడు గురువుతో జిరసహవాసము జేయుటంజేసి మౌఢ్యము బాసి జ్ఞానమించుకయైనసంపాదించెనా యని కొందఱు సంశయముపడవచ్చును. అట్లు సందియముపడుటకు వలనుపడదు. ఏలయన మంచిపూలు గుచ్చినదారమునైతము సువాసన గలిగి యుండును. అట్లె బ్రహ్మజ్ఞానసంపన్ను డైననానకువంటిమహానుభావునితో జిరకాలము కలసిమెలసియుండి యతడు సేయువేదాంతచర్చలు పలుమాఱు వినివిని యున్న మర్దనునకు జ్ఞాన మంటదనుట యసంభవము. మొట్టమొదట మర్దనుడు నాన కువద్ద శిష్యు డైనప్పుడు వాడు తనజాతియందు మిక్కుటమైనయభిమానము గలిగి యాశాపాశబద్ధుడై స్వలాభపరాయణుడై నెల్లవారి నెగతాళి సేయుస్వభావము గలవాడై చీటికి మాటికి సణుగుకొనుచు

లోకవ్యవహారములయందెయాశక్తి గలిగి యుండెను. కాని కాలము గడచినకొలది గురువు యొక్కసదాచారసంపత్తి యీశ్వరభక్తి లోకోద్ధరణాశక్తి కన్నులార జూచినకొలది నతనిధనకాంక్ష స్వలాభపరాయణత మొదలగు సామాన్యమానవలక్షణము లడుగంటెను. భక్తిజ్ఞానవైరాగ్యములు వానిస్థానము నాక్రమించెను. అవి హృదయమున నెలకొనుటయు నతడు నిరర్థకసంభాషణములతో గాలక్షేపము సేయక సణుగులుగొణుగులు మాని పరాక్షేపణలు గట్టిపెట్టి జ్ఞానమార్గమున బడి బ్రహ్మానుసంధానపరాయణు డయ్యెను. ఆతనియందు గలిగినమార్పులు గనిపెట్టి సంతసించి యజ్ఞానకవచమును విడిచి జ్ఞానకవచమును దొడిగికొని తనశిష్యుడు దేహయాత్రచాలించినందుకు సంతసించెను.

మర్దనునిమరణము నానకుయొక్క సంకల్పమునకు మార్పు కలిగించెను. పంజాబు దేశమునకు బోవలయునని యంతకుముం దత డాలోచించెను. కాని ప్రియశిష్యుడైన బలుడు సేతుబంధరామేశ్వరయాత్ర చేయవలయునని కుతూహలపడి నందున నతనిమనోరథసిద్ధి గావించుటకై యతడు దక్షణాపథంబున కరుగ సంకల్పించెను. ఈప్రయాణమున నానకును కనేకులతో వేదాంతచర్చలు జరిగెను. ఆచర్చలు వివాదహేతువులు గాక యతనికి సంతోషప్రదములై రెండవపక్షము వారికి జ్ఞానసంధాయకము లై యుండెను. రామేశ్వరయాత్ర నుండి యతడు తిరిగివచ్చి కొందఱు సాధువులు గురుదాసుపురముజిల్లాలో నున్న బాటలె యనుపుణ్యక్షేత్రమునకు బోవుచున్నా రని విని యాసాధువులసహవాసము చేయుటకును తనజన్మభూమినింకొకసారి సందర్శించుటకును నిశ్చయించి వారితో గలిసి యచ్చోటి కరిగెను. బాటలేగ్రామవాసులకును నచ్చట చేరినతీర్థవాసులకును సనాతనసిద్ధాంతములకును వ్యతిరేకమైనమతబోధ చేయుచున్ననానకుయొక్కరాకయసహ్యా మయ్యెను. ఆమెమహాత్మునియెడల వారెంతద్వేషభావము బూనిరో యెంతకఠినముగ దూషించిరో యెంతయవమానపఱచిరో మనము చెప్పజాలము కాని యెంద రెందరుసాధువులు తనతో వితండవాదములు చేసి వెఱపించినను వెఱవనిధీరుడు పలుపల్లియలయందు బట్టణములయందు వసియించు పూర్వాచార పరాయణుల కోపానలాజ్వాలలబాఱి బడనిశ్చలుడు వేనవేలుజనులు వచ్చి ప్రశ్నలవర్షము గురిపించి వాదించి యోడిపోయి తుదకు నిందించినను మనోధైర్యము చెడనిపరమశాంతుడు. బాటలేగ్రామము విడిచి వెడలవలసినవా డయ్యెను. "అతిపరిచయాదవజ్ఞః" యన్నట్లు పిన్ననాటనుండియు దన్ను దనకుటుంబమును దనగృహపరిస్థితులను దనబాల్యవిచేష్టితము లను నెఱిగిన కాకులవంటి లోకుల నడుమ నున్నప్పుడు శాంతాంత:కరణుడగు పరమతపోధను డైనను వారివెక్కరింపులగ్గలమైనతరి తనశాంతము చిక్కబట్ట జాలడు.

పంజాబుదేశము విడువకమున్ను మృతినొందిన మర్దనుని స్థానమందు దనకు మఱియొక శిష్యుడు సంప్రాప్తించునేమో యని వెదుక జొచ్చెను. ప్రియశిష్యు డైనమర్దనున కొక్కకుమారు డుండె నని యతని కప్పుడు జ్ఞప్తికి వచ్చెను. ఆబాలకునిపేరు సజ్జదుడు. ఆకుమారు డెట్లైన శిష్యుడుగ బరిగ్రహించుటకు గురువును బలుడును గృతనిశ్చయ లై తమరాక గ్రామవాసుల కెవ్వరికిం దెలియకుండునట్లు రాత్రి ప్రొద్దుపోయిన తరువాత తాల్వెండిగ్రామమునకు వెళ్ళిరి. గురు వొకమారుమూలను గూర్చుండి సజ్జదునికడకు బలుని పంపెను. అత డతిరహస్యముగ బోయి గురుసందేశ మెఱిగించినతోడనే సజ్జదు డెంతకాలమునుండియొ ప్రయాణ మగుచున్నవాడ పోలె గడియయాలస్యమైన జేయక వెంటనే మూటముల్లె గట్టుకొని వానితో బయలుదేఱెను. అతనినిజూచి నానకు వానితండ్రియొక్క మరణవార్తను దెలిపెను. నానకు యొక్క తల్లియు దండ్రియు గతించినా రని సజ్జదు డెఱిగించెను. గురువుయొక్క పినతండ్రి మాత్రము బ్రతికి యుండె ననియు నిష్టమైనచో నతనిని జూడవచ్చుననియు సజ్జదుడు విన్నవింప గతన్నాస్థి మృతినొందిన వారికొఱకు వి చారించిన గార్యము లేదు. జీవించినయున్నవారిని జూడనక్కఱలే దని నానకు తన జన్మస్థానమున నొక్క రాత్రియైన సంపూణన్గ గడుపక శిష్యసమేతుడై వెడలెను.

ఈసారి గాంధార నగరమున కరుగవలయునని వారి సంకల్పము. గాంధారపురమున వసియించుచు సుప్రసిద్ధులైన బాబావలీ యను మహానుభావుని సందర్శింపవలయు నని యతడు బయలు దేఱెను. ఈదారి పలుమా ఱతనికాలిక్రింద నలిగినదే యగుటచేత గ్రామములు బురములు బరిచితములు. ఆముప్వురును ముల్తాను మండలములోని తలంబాపట్టణము విడిచిన తరువాత గురువు బలునితో గూడి మెల్ల మెల్లగా వెనుకబోవుట కేర్పఱచుకొని ముందరియూరికి సజ్జదుని

ముందుగాబంపెను. సజ్జదుడు కొంత దూరము పోవునప్పటికి వాని కొకయూరు కనబడెను. అచ్చట హిందువుల దేవాలయము మహమ్మదీయుల మసీదు నొక్క స్థలమందె యొకదానికొకటి చేరియుండెను. ఆమఠాధిపతి జనపనార పీచువలె మిక్కిలి తెల్లనై నాభీ వివరపర్యంతము వ్యాపించిన గడ్డము గలిగి వృద్ధు డనితెలియజేయుటకు మొగముమీద ముడుతలుగలిగి చూచినవారికి గౌరవభాజన మని తోచుచుండును. సజ్జదుడు గంభీరుడైన యాతనియాకారము చూచి భక్తితత్పరుడై యతని కభివాదము చేసి యతనితో బ్రసంగించెను. ఆవృద్ధుడు కొంతసంభాషణము జరిగినపిమ్మట వానిని భోజన శాలకు దీసికొనిపోయి మధురాహారములతో విందు సేయుమని సేవకుల కానతిచ్చెను. సేవకులును కడుపార వానికి మెక్కబెట్టు వారుపోలె సత్యాదరమున వానిని లోనికి దీసికొనిపోయి యోగిరముపెట్టుటకు మాఱు వాని కట్టినపుట్టము లొలుచుకొని తిండిపెట్టక కాలు సేతులు గట్టి మారుమూల గదిలో బడవైచిరి. ఇదిజరిగిన కొంతసేపటికి గురుడు బలుసమేతుడై యచ్చోటికి బోయి సజ్జదుని గానక యావృద్ధుని బిలిచి తనశిష్యుని శరీరాదులు వణిన్ంచ యానవాలు చెప్పి యట్టిలక్షణములు గల పడుచువాడు మీ కగుపడినాడా యని యడిగెను. అట్టికుఱ్ఱవాని మొగమైన జూడలేదని యా యోగి భృవుడు నొక్కిపలుక వాని మాయమాటలు దొంగచూపులు గురువున కనుమానము గలిగించెను. తోడనే బలుడును దానును సజ్జదునికొఱకు పలుతావులు వెదకిరి. ఎట్టకేల కన్నములేక మిక్కిలి ఖిన్నుడై యొకమూలబద్ధుడై యున్న సజ్జదున వారు కనుంగొని వానికట్లు విప్పి విముక్తంజేసి యావృద్ధుం బిలిచి నిరపరాధు లగు బాటసారుల నావిధముగ నిష్కారణముగ దోచుకొని చెఱబెట్టవలసిన యవసరమేమివచ్చినని మిక్కిలి కఠినముగ నడిగిరి. అడగుటతో దనివినొందక గురువు కపటయోగింజూచి సాధుబాధ పరమపాతకమనియు నది కావించిన దురాచరణము లిహలోకమునకు జెడుటయే గాక పరలోకమునకుగూడ జెడి దుర్గతులపాల గుదురని ధర్మోపదేశము చేసెను. అతితక్షణమైన మాయుపదేశముయొక్క వేడిమిచేత నమ్ముదుసలి దొండయొక్క రాతి గుండెయు గలిగి నీరై పోవ నతడు పశ్చాత్తప్తుడై దు:ఖపరవశుడై తన కావించిన దోసమొప్పుకొని తప్పు సైరింపుమని వేడుకొనెను. ఆపురుషత్రయ మాస్థానము విడిచి కొంతదవ్వరుగునప్పటికి మర్దనుని సమాధి యున్న యూ రగుపడెను. ఆసమాధి దృష్టపథమునం బడినతోడనే భస్మరూపు డైన తనతండ్రి యాసమాధిలో నున్నాడనివిని సజ్జదుడుపితృభక్తి తరంగితాంతరంగుడై యాస్థానము విడిచి రా జాల నని గురువుతో జెప్పి యచ్చటనె జీవిత శేషము గడుప నిశ్చయించుకొనెను. సజ్జదుడు తన్నువిడచుటచేత గానము తన చెవులకింక వినబడదని గురువు వానిని విడువలేక విడిచెను. శుభము సంప్రాప్తించినప్పుడు మేర మీఱిన యానందమును కష్టము సంప్రాప్తించినప్పుడు డపారమైన దు:ఖమును బొందుట ధీరలక్షణము గా దని శ్రీకృష్ణుడు భగవద్గీతలలో జెప్పిననీతి స్మరించుకొని యతడు సజ్జదునివియోగముకొఱకు విచారము నొందలేదు. అట్లు సజ్జదుని పితృసమాధికడ నెలకొలిపి బలోపేతుడై నానకు బహుదినంబులు ప్రయాణములుచేసి గాంధారుదేశమునకు హిందూదేశమునకు నడుమ నున్నకొండలలో ప్రసిద్ధమైన బొలాను కనుమదాటి కడుశ్రమపడి యెట్లకేలకు గాంథారము జేరెను. బాబావలీవారిని మిక్కిలి ప్రేమతో నాదరించెను. నానకు జ్ఞానసముద్రుడైన బాబావలీయొక్క సహవాస సౌఖ్యము కతిపయ దినములనుభవించి మునుపటికన్న జ్ఞానసంపన్నుడై యచ్చోటువిడచి స్వదేశాభిమాను డయ్యెను. మార్గమధ్యమున మానచందుండను క్షత్రియు డాయన కగపడెను. ఈరాచవానికి మతాసక్తి మెండు. ఎవ్వరైనదనకు సన్మతోపదేశము చేసి మంచిదారి చూపువారు దొరకుదురాయని తగినగురువునిమిత్త మత డెదురుచూచు చుండెను. మంచినీరు త్రాగబూనువారికి మహాసరోవర మగపడినట్లు నిరుపేదకు పెన్నిధి లభించినట్లు నానకువంటి జ్ఞానరత్నాకరు డాజ్ఞానదరిద్రునకు దొరకినతోడనే యతడు తనయదృష్టముచేత లభించెనని సంతసించి యనేక దినములు సుశ్రూషజేసి బహు సంవత్సరములనుండి దేనికై యన్వేషించు చుండెనో యాబ్రహ్మజ్ఞానఫలమును దని నొంద ననుభవించెను.

తిరిగి పయనము చేయునపుడు నానకు బాలనాధపర్వతమునొద్ద జుట్టుప్రక్కల నెక్కడ నూరుపల్లెలు లేని నట్టడవిలో నొకచెట్టుక్రింద శిష్యద్వితీయుడై దారితెన్ను కానక మొసగుట కాహారములేక బడలి గూర్చుండెను. ఆకొండదాపున జోగులమఠ మొకటి గలదు. ఆజోగుల కొడయడైనయోగి పరమదయాళువు పరోపకారపరాయణుడు. అతని యాజ్ఞాప్రకార మాజోగులు ప్రత్యహము సాయంసమయమున చిన్న చిన్నజట్లుగా జేరి దారితప్పి పోవుబాటసారులను

గలిసికొని వారిని దమమఠమునకు దోడ్కొనివచ్చి సత్కరించుచుందురు. ఆగుంపులలో నొక్కటి వృక్షచ్ఛాయం గూర్చుండిననానకుం గనుంగొన తమమఠమునకువచ్చి యతిథి గావలసినదని వానిని గోరెను. ఆతరుచ్ఛాయయె తన కారాత్రి నివాసయోగ్య మగు నెలవగుననియు దా నదివిడిచి రాననియు నతం డుత్తరము చెప్పెను. వారతని యుత్తరము మఠాధిపతి కెఱిగింప నతడు కదలిఘొయి స్వయముగ నతని నాహ్వానము జేసెను. అతని కోరిక నిరాకరించుట మోటతన మగునని తలంచి గురువు తన యనుచరుని గలసి మఠమున కరగి యతిథియై వారిచ్చు సత్కారములనంది సంతుష్టుడయ్యెను. అత డామఠమున నొకటిరెండుదినము లుండి మరల బయలుదేరి తెంపులేని పయనములు చేసి తనమామగారైన మూళుడు వసియించుగ్రామము చేరెను. అప్పటికతడు పదియారు సంవత్సరములనుండి ప్రయాణముచేయుచుండెను. ఆగ్రామమునకు నానకు వచ్చినాడని వినినతోడనే ముదిమిచే నవయవపటుత్వము దప్పిన మూళుడు కన్నులార నల్లునొక్కసారి గని యతని నింటికి దోడ్కొనిరావలయునని శ్రమపడి యతడున్న ధర్మశాలకు బోయి సబహు మానముగ నతనిని దర్శించి తనయింటికి రమ్మని వేడుకొనెను. గురువు బహుమానముల స్వీకరింపక యతని గృహమునకు బోవుటకు సమ్మతింపక హరినామస్మరణమే తనకాప్తబంధు వనియు ధర్మశాలలే తన గృహములనియు జెప్పి యతనింబంపెను.

మామగారి గ్రామమైన పఖోకరండవాలో నానకు రెండుమాసము లుండెను. ఆకాలములో నజ్ఞానతమ: పటలముచేత నావృతములైన యనేకమనస్సులయందు జ్ఞానదీపములను వెలిగించి వారిని యీశ్వరభక్తులుగ జేసెను. అంతకంత కతనిపేరు పరిసరభూములయందు వ్యాపించుటజేసి జ్ఞానసంపాదనము నిమిత్తము జనులు పెక్కండ్రతని సన్నిధికి రాదొడగిరి. మాసద్వయ మాగ్రామముననున్న తరువాత ధర్మక్షేత్రమైన కురుక్షేత్రమునందు గొప్పతీర్థము జరుగునని తెలిసినందున నానకు బలునిగూడి యచ్చటి కరిగెను. ఆర్యావర్తమాన మందలి మహాపుణ్యక్షేత్రములలో గురుక్షేత్ర మొకటి. ఈ క్షేత్రముందే భగవానుడగు శ్రీకృష్ణుండు తన మేనమరదియు జెలియలి మగడును గారాపుచెలికాడునగు నర్జునునకు రథసారథియై పార్థసారథినామధేయంబున బ్రసిద్ధుడై కురుపాండవ సైన్యమధ్యమున నరదంబున నిలువంబెట్టి యుపనిషత్సారమైన భగవద్గీతాశాస్త్ర మాధవుం డాయన కుపదేశించెను. ఈక్షేత్రమునందే కురుపాండవ రాజకుమారులు కౌరవసామ్రాజ్యము నిమిత్తము పెచ్చుపెరిగినమత్సరంబున మహాసంగ్రామము గావించి నిహతులైరి. ఈక్షేత్రమునందే యాకాలపురాజనందను లందము కౌరవపాండవులలో నేదోయొక పక్షముబూని మహానామప్రళయానలమునకు మిడుతలై కధావశేషులైరి. మహాభారతసంగ్రామము జరిగి రమారమి యిప్పటికి నాలువేల సంవత్సరములైనను ననేక రాజఋషులచ్చట రణనిహతులై వీరస్వర్గము జూరగొనుటచే నాటగోలెనది భువనపావనమైన పుణ్యక్షేత్రమై పుణ్యాత్ములకెల్ల సేవ్యమై పురాతనచరిత్రాభిలాషులకు గూడ నభిగమ్యమై విరాజిల్లుచున్నది. ఈకారణముచేతనే నానాకాస్థలమునకు బోయి యుండును. ఆసంవత్సరము సమ్మేళనము మిక్కిలి గొప్పది. అన్నివణన్ములవారు నన్నిమతములవారు నచ్చట సమావేశమైరి. కాని కాలక్షేపము నిమిత్తము వేడుకనిమిత్తము వేళాకోళము నిమిత్తము విహారము నిమిత్తము వచ్చినవారే కాని తీర్థవాసులలో ననేకులు నిజమైన భక్తితోడను శ్రద్ధతోడను బరమార్థముతోడను వచ్చినవారు లేరు. హోమములు గావించువారు స్వాధ్యాయము చెప్పువారు భజనలు సేయువారు స్నానములు సలుపువారు జపములు చేయువారు తపోనిరూఢు లైనవారు ధర్మోపదేశములు చేయువారు వేనవేలు గనబడిరి. విగ్రహారాధనము విరివిగా జరిగెను. నిష్కళంక మైనభక్తి నిజమైనవైరాగ్యము సత్పుత్రదానము సాధుసేవ బ్రహ్మజిజ్ఞాస మొదలగునవచ్చట మృగ్యములయ్యెను. నానకువంటి వేదాంతకవియన్నియు నసహ్యములై తోచెను. ఆజపములు తపములు దానములు ధర్మములు బ్రహ్మజ్ఞాననిష్ఠు డైన యామహాత్మునకు దలయేరు గలిగించెను. పారమార్థికులు గాక గతానుగతికులైన మూఢలోకులకు బుద్ధి చెప్పవలయునని తలంచి బలుని బిలిచి యచ్చటచెరువులోనుండి యొకచేపం దెమ్మని యతడు తెచ్చిన యామత్స్యమునుదాకలోబెట్టి మండింపదొడగెను. అదిచూడగానే తీర్థవాసులకు నతితీక్షణమైన కోపము వచ్చెను. అటువంటి పావనక్షేత్రమున పరమపావన చరిత్రులగు తీర్థవాసులు లక్షోపలక్షలు చూచుచుండగ నటువంటి పుణ్యదినమున యోగి యన్నపేరు పెట్టుకొన్నవాడు జీవహింస చేసి కడుపు నించికొనుటకన్న

కష్టకార్యము మరొకటి లేదని యచ్చట చేరినవారందరు దలంచి కోపగించిరి. కొందఱు తమనాలుకలను యధేచ్ఛముగ నుపుయోగించి వానిని నోటికి వచ్చునట్లు బండబూతులు తిట్టిరి. అట్టి దురాత్ముని బ్రతుకనియ్య గూడదని దుడ్డుకర్రలు చేతబట్టుకొని చంపవచ్చిరి. వాని కాసమయమున నొడలే తెలియలేదు. పొంగి పొరలివచ్చుచున్న మహాసముద్రమువలె జనసమూహము తన్ను నిర్మూలనము జేయుటకు దుడ్డుకఱ్ఱలతో వచ్చి మీదపడుచున్నను నతడు మహాపర్వతమువలె చలింపక నిర్భయముగ వారిముందర నిలిచి మీరు వాగ్వాదము చేసి నన్ను గెలువ దలంచిరా లేక దండప్రయోగముచేతనే నిర్జింపదలచిరా యని యడిగెను. వర్షకాల మేఘము లురిమిన చందమున దమకంఠము లెత్తి వారిట్లనిరి. వాగ్వాదముచేసి నీతప్పు నీవు తెలిసికొని యికముం దట్టిపని నెన్నడు సేయవని నీవు ప్రమాణము చేసిన పక్షమున నిన్ను విడిచెదము. లేదా యాచేపను నీవు కోసినట్లే నిన్ను ముక్కలుముక్కలుగా గోసెదమని వారుత్తరమిచ్చిరి. అపుడు నానకు వారి కిట్లనియెను. మనుష్యుడు మాంసమునుండి పుట్టెను. మాంసముతోనే పెరుగుచున్నాడు. కావున మాంసమునందు నంతద్వేష ముండవలసిన యవసరము లేదు. పూర్వాచార పరాయణులైన యామూఢభక్తులు వానిమాటకు దగిన ప్రత్యుత్తరము చెప్పలేక యతడు జ్ఞానసంపన్నుడైన మహాయోగి అతని జోలికి మనము పోగూడదని చల్లచల్లగ జారిరి. నానకుగురువుయొక్క ప్రతిష్ఠ దేశమంతటను ముఖ్యముగ బంజాబుదేశమునను గ్రమక్రమముగ వ్యాపించెను. అత డొకమతమును మెచ్చలేదు. ఒక మతమును ఖండింపలేదు. ఏమతమునందైనను దోషములున్న పక్షమున నాదోషముల నతడువిమర్శించి ఖండించుచు వచ్చెను. దీనిఫలిత మేమనగా బ్రతి మతస్థులు నతనింగూర్చిన కథలువినుచు నతని గుణగణములు భక్తిశ్రద్ధలు జెప్పుకొనుచువచ్చిరి. అంతకంతకతనికి యశస్సు డిల్లీచక్రవర్తి యొక్క కొలువుకూటమువఱకు వ్యాపించెను. ఆకులమున భోగపరాయణు డైన యిబ్రహీములోడీ డిల్లీచక్రవర్తిన్యై యుండెను. ఆడిల్లీ చక్రవతిన్ కితనిగొడవ లక్కఱలేదు కాని యాయన యాస్థానమునందు స్వమతాభిమానియు నానకు సిద్ధాంతములయందు ద్వేషము గలవాడు నగు ముత్సద్దీ యను మహమ్మదీయుడుండి చక్రవర్తికి నానకుమీద నమితద్వేషము కలుగునట్లు చెవిచెంతజేరి కొండెము లెన్నెన్నియో చెప్పి యతని మనస్సు పాడుచేసెను. ఆమహమ్మదీయుడు చక్రవతిన్‌తో నీతెఱంగున జెప్పెను. ఈనానకు మహమ్మదీయ మతమునకె గాక హిందూమతమునకు గూడ ద్రోహవిగ్రహారాధనము సేయగూడదనియు వణన్‌భేదము దూష్యమనియు నితడు హిందువుల నధిక్షేపించును. గోవధము పాతకమనియు మహమ్మదువారు జగద్గురువు కారనియు మనల నధిక్షేపించును. కావున నిత డుభయమతస్థులకు విరోధియే కావున సర్వవిధముల దండ్యుడు. ఆపలుకులు చక్రవతిన్‌కి నచ్చెను. ముత్సద్దికి గాని చక్రవతిన్‌కి గాని హిందూమతము మీద నిజమైన యభిమాన మున్నదని మనము నమ్మగూడదు. మహమ్మదీయ మతము నధిక్షేపించుట చేతనే ముత్సద్దీకి నానకుపై బట్టరాని యాగ్రహము వచ్చెను. తనమతమును దూషించి నందుకు నానకును దండించినచో హిందువులకు గష్టముగ నుండు నని ముత్సద్దీ హిందూమతముమీద నత్యంతాభిమాన మున్నట్లభినయించి చక్రవతిన్ కాపరమసాధువు మీద సారములేని కోపముదెప్పించెను. ఆకోపాదేశమున జక్రవర్తి నానకును జెఱసాలలో బెట్టించెను. మహాపురుషులకు గృహములు కారాగృహములు నొక్కవిధముగానే యుండు ననుమాట భోగపరాయణు డైన చక్రవతిన్ యెఱుగడు, జీవ న్ముక్తు లగు మహాత్ములు కారాబద్ధులయ్యు చెఱసాలలో సంపూణన్ స్వాతంత్ర్యము గలవారియట్ల సంతోష భరితు లై యుందురు. అజ్ఞానులు యథేచ్ఛముగ విహరింప స్వాతంత్ర్యము గలిగియు సంసారబద్ధులై కారాబద్ధుల కంటె నధికదు:ఖము లనుభవించు చుందురు. చక్రవతిన్ గురువుయొక్క శరీరమునే నాలుగుగోడల నడుమబంధించెను. కాని యాతనియాత్మను బాధింప జాలడు. శరీరము చెఱనుండి గదలలేకపోయినను విశృంఖలమైన యాత్మ రోదసీ కుహరమంతయు స్వేచ్ఛగా విహరించి పరమేశ్వరుని పాదములవఱకు బయనముసేయును. ఆ చెఱసాలలో నున్న ఖైదీలు ప్రతిదినము తిరగళ్ళతో గొంతపిండి విసరవలయునని నియమముండెను. కారాబద్ధు లాపని బహుకష్టమున జేయవలసి వచ్చెను. నానకు స్వధర్మముచేయుటయం దత్యంతాసక్తి గలవాడు కావునదక్కిన వాండ్రవలె రేలు పెందలకడ నిదురవోవక విసరవలసినపిండి యంతయు విసిరి శయనించుచు వచ్చెను. అది యెఱుగక తోడిఖైదీలు నానకుయొక్క శిష్యులు నానకునకు మహామహిమలు గల్పించి నానకు స్వహస్తముతో విసరనక్కఱలేకుండ నతని ప్రభావముచేత వాటంతటవే తిరుగళ్ళు తిరిగె ననియు భగవంతు డే వచ్చి విసరెననియు జెప్పుకొన జొచ్చిరి. మూఢవిశ్వాసము గల యానాడు

జనులందఱు నామాటలు నమ్మిరి. దైవానుగ్రహమువలన నానకు చిరకాలము చెఱలోనుండ డలేదు. మొగలాయి వంశస్థు డగుబేబరు కట్టకడపటిసారి హిందూదేశముపై దండువెడలి పానిపట్టువద్ద యిబ్రహీము లోడీని గెలిచి యతనిం జంపి డిల్లీసింహాసన మెక్కెను. అతడు గద్దెయెక్కిన యెనిమిదవనాడు మహానుభావు డైనయోగి యొకడు పూర్వచక్రవతిన్ చేత నిహేన్తుకముగ జెఱబెట్ట బడెనని విని తక్షణమే యతనిని వదిలిపెట్టవలసినదనియు మిక్కిలి గౌరవముతో దనసన్నిధికి దోడ్కొని రావలసినదనియు నానతిచ్చెను. అతని యాజ్ఞాప్రకారము బందెకాడు వానిని జక్రవతిన్ సన్నిధికి దోడ్కొని పోయెను. చక్రవతిన్ యతనితో భగవద్విషయమై సంభాషించి యతడిచ్చిన యుత్తరములకు సంప్రీతుడై ప్రీతుడై వీడుకొలిపెను. ఏడుతరములవఱకు బేబరుసంతతివారు హిందూస్థానము పరిపాలింతురని యాసమయమున బేబరుతో నానకు చెప్పెనని కొందఱు చరిత్రకారులు వ్రాసిరి. అట్లు మొగలాయి చక్రవతిన్ని వీడ్కొని నానకు మరల దేశాటన మారంభించి కాశ్మీర దేశమునకు బోయియచ్చట దనసిద్ధాంతములను బోధించి ప్రసిద్ధు డైక యొక బ్రాహ్మణుని దనమతమునం గలపుకొనియెను. నాటం గోలె బెక్కండ్రు నాతని మతమును స్వీకరించి శిష్యులైరి. కాశ్మీరమునుండి యతడు లాహోరుపురమునకు వచ్చెను. ఆపురవాసియు మిక్కిలి పలుకుబడి గలవాడు గొప్పవాడునగు నొకతురక యమీరుగూడ నతని శిష్యు డయ్యెను. అనంతరము నతడు మామగారి యూరికి వచ్చెను. ఒకనా డత డాగ్రామమున నొక చెట్టుక్రింద గూర్చుండ జాటుజాతివాడైన యొకబాలుడు పశువులం దోలుకొనుచు నాదారిం బోయెను. వానిపేరు బూరా అతనిముఖవైఖరిం బట్టి సద్గురూపదేశము గలిగి సత్పురుషునిచేత శిక్షితు డైనపక్షమున నాబాలకుడు మహాపురుషుడు కా గలడని గురువు తెలిసికొని వానిం దనకడకు రమ్మని చేసన్న జేసెను. అబాలుడు తక్షణమె యాతనిసన్నిధికిం బోయి యేలపిలిచితిరని యడిగెను. పనియేమి లేదు. ఊరకపిలిచితినని గురు వుత్తరము చెప్పెను. లోకఖ్యాతకీతిన్ యైన మహానుభావుడు తగవంటి యర్భకుని నిర్హేతుకముగ బిలువ డని యబ్బాలుడు తలంచి మరునా డొక చెంబునిండ నేయి బోసికొని యతని దర్శనమునకు బోయి తనతెచ్చిన కానుక గ్రహింపు మని ప్రార్థించెను. నీతలిదండ్రులతో జెప్పి యిది తెచ్చితి వా వారియెరుకలేక తెచ్చితివా యని నానకు డింభకు నడిగె మాతాపితలకు దెలియకుండ దెచ్చితి నని యతడుత్తరము చెప్ప గృహయజమానులకు దెలియకుండ దొంగతనముగ దెచ్చిన వస్తువు పుచ్చుకో నని బాలకు డెంత బతిమాలినను దానిని గ్రహింపక పంపివైచెను. అనంతర మాబాలకుడు ప్రతిదినము గురుసందర్శనము జేసి క్రొత్తవిషయములు నేర్చికొనును గొంతకాలమునకాతనికి శిష్యుడై పంజాబుదేశ మందు మిక్కిలి పేరుగాంచిన సన్యాసి యయ్యెను. ఈవిధముగ హిందువులు మహమ్మదీయులుగూడ నతని శిష్యులుగను వచ్చిరి.

మామగారియూర నాలుగుసంవత్సరములుండి మామగారి మరణానంతరమున నతడు గ్రామము విడిచిపెట్టెను. అప్పటి కతనికరువది సంవత్సరములు నిండెను. మునుపటివలె దీఘన్ప్రయాణములుచేయుట కోపిక లేకపోయెను. అందుచేత స్వస్థలము విడిచి దేశాంతరముల కరుగగూడ దని యతడు నిశ్చయించుకొనెను.

చరమావస్థ.

నానకు షష్టిహాయన పూతిన్ చేసినందున మనుపటివలె సాధువులయొక్కయు సన్యాసులయొక్కయు పకీర్లయొక్కయు సహవాసము చేసి వేదాంతగోష్ఠితో గాలము బుచ్చుట కవకాశము లేకపోయెను. ఏదోయొకచోట స్థిరముగా నుండి పశ్చిమవయస్సు గడుపవలయునని నిశ్చయించి యేగ్రామము తనకనుకూలముగ నుండునోయని యతడు విచారింపదొడగెను. అట్లొకస్థానమేర్పరచుకొనక మునుపు జన్మభూమియగు తాల్వెండి కరిగి పిత్రువంశస్థులలో హతశేషుల నొకసారి చూడవలయునని కోరిక గలిగినందున నతడచ్చట కరిగెను. అతని పినతండ్రి యగులుల్లామాత్రమప్పటికి జీవించి యుండెను. నానకు పినతండ్రియింట బదునైదు దినములుం డెను. యావజ్జీవ మచ్చటనే యుండవలసిన దని పినతండ్రి నానకు ననేకవిధముల బ్రతిమాలెను. కాని యతడు దానికి సమ్మతింపలేదు. నానకు తన్ను విడిచిపోవునప్పుడు పినతండ్రి గుఱ్ఱమొకదానిని తెచ్చి సుకరముగ బ్రయాణము సేయుటకు వీలుగ నుండును గనుక దానినైన బరిగ్రహింపవలసిన దని పలువిధముల వేడుకొనెను. అదియు బరిగ్రహింపక నానకు వానికిట్లనియె.

నేను భగవంతుని కొలువు చేయుచున్నాను.. ఇప్పుడు నామనస్సులో నేవిధమైన సంతాపము గాని బెంగగాని భయము గాని సందేహము గాని లేదు. ఇది పెట్టుబడిలేనివ్యాపారము కాని లాభము విశేషముగ వచ్చుచున్నది. ఇది యిమ్మని అది యిమ్మని యడుగువారు లేరు. ఎంతయదృష్టవంతులకో గాని యిటువంటి బేరము తగులునా అట్లు చెప్పి పినతండ్రిని వీడ్కొని చిరకాలమునుండి తన్ను సేవించుచున్న బలుని తన శుశ్రూషాబంధమునుండి విడిపించి యధేచ్ఛముగ విహరింపవలసిన దని యానతిచ్చి బియాసునదీతీరమున మిక్కిలి మనోహర మైనయొక స్థానము తనకు నిలయముగ నేర్పరచుకొని యాస్థానమునకు విశ్వకతన్ యగుపరమేశ్వరునిపేరు పెట్టదలచి కర్తారపురమని నామమిడెను. ఇచ్చట సాధువులు యోగులు పెక్కండ్రు చేరి యతనిని సేవించి యతని సహవాససౌఖ్య మనుభవించిరి. అతనిభార్య యగుచూనీదేవియు నానకుయొక్క కొడుకులు గూడ నచ్చోటనే జేరిరి, ఆబిడ్డలు ' వచ్చిరని యతని కానందములేదు. విచారము లేదు. సన్యాసులకు తమమనస్సె సమస్తానందములు గలుగ జేయును. గాని బాహ్యవస్తువులు సంతోష మొసంగ జాలవు. అత డీవిధముగ నొకచోట స్థిరముగ నుండుటవలన గొప్ప ప్రయోజనము గలిగెను. ఆమహాత్ము డదివఱకు బోధించిన బోధనములవలనను గానముచేసిన గీతములవలనను చేసిన వాదముల వల్లను నతని యభిప్రాయములు దెలియుచుండినను నవి యొక వరుసలేక చెదిరి విడివిడిగా నుండుటచేత నెల్లవారికి సులభముగ లభింపకుండెను. పూర్వోత్తర సందర్భములు చక్కగా గమనించి యవి యొకచో జేర్చివ్రాసి లోకుల కుపయోగముగనుండునట్లు చేయవలసిన భారము తనపై నుండెను. ఒకచో స్థిరముగ నుండుటవలన గలుగు ముఖ్యప్రయోజన మిదియె. ఆకర్తారపురమందుండి నానకు తనపని నెఱవేర్చుచుండ లెహనుడను నొకక్షత్రియుడు విష్ణుదేవి యనుక్షత్రియువకు యాత్రపోవుచు నీగ్రామమునకు బోయి యచ్చోట మహానుభావుడొకడున్నాడనివిని యాతని సందర్శించెను. ఆక్షత్రియుడు కర్తారపురమున నొక్కదినము మాత్రమె యుండదలచెను. కాని నానకుయొక్క బోధామృతపానముచేత నతడు పరవసు డై యచ్చోటు విడువజాలక నిరంతర శుశ్రూషలచేతను పరమార్థగ్రహణముచేతను వినయవివేక సంపత్తిచేతను సత్ప్రవతన్నముచేతను గురువుయొక్క యనుగ్రహము బడసెను. గురుశిష్యులకు గలపరిచయము స్వల్పకాలమునుండి యైనను నారాచవానిభక్తిజ్ఞాన వైరాగ్యములు గురువుమనస్సును సంపూర్ణముగ గరగించి యతనియందు పుత్రవాత్సల్యము గలిగెను.

తనయనంతరమున దాను బోధించిన మతములోకమునకు బోధించుటకు దగినవా డారాచవాడే యని నానకు వానినే పీఠాధిపతిం జేసెను. ఈకార్యము చూనీదేవికి మిక్కిలి కష్టముగ నుండెను. పీఠాధిపత్యము కుటుంబమునకు గౌరవము విశేషముగ గలిగించుటయె గాక కట్నములు కానుకలు మొదలగువానిరూపమున ధనలాభము గూడ గలిగించును. గావున నట్టిమహాపదవి తనకొడుకులకు రాక పరాధీనమగుటచే నాయిల్లాలు మిక్కిలివగచి యది తనపుత్రులయందె నిలుపు మని యతనిం బ్రార్థించెను. కాని మతబోధకు డైన పీఠాధిపతికుండవలసిన లక్షణము లేవియు దనకుమారులయందు బొడకట్టక క్షత్రియునియందె పొడగట్టుటచేత నతడు లోకోపకారార్థమై పుత్రస్నేహ మొకమూలకు ద్రోచి మతవ్యాప్తియె ప్రధానముగ జేసికొని యిల్లాలి మొఱలు పెడచెవిని బెట్టి రాచవానినె పీఠమున బ్రతిష్ఠించి యతనికి యంగదుడనునామమిచ్చెను. చూనీదేవి నెట్లయిన తనకావించిన యేర్పాటున కొడంబరుపదలచి నానకు తనకుమారులను రాచవానిని బలుసారులు భార్య యెట్టయెదుట బహువిధముల శోధించెను. ఆశోధనలలో క్షత్రియుడె సర్వవిధముల శ్రేష్ఠు డని చూనీ దేవికింగూడ దోచుటంజేసి సత్యమొప్పుకొనక తప్పదుగావున మనసులో నిష్టము లేకపోయినను నామె రాచవానినె బ్రతిష్ఠింప దగు నని నోటితో ననెను.

ఆమహాపదప్రతిష్ఠుడగు తన శిష్యుడు మత్సరగ్రస్తులైన జనులచేత బీడింపబడకుండ నతని స్వగ్రామమునకే బోయి యుండవలసినదని శాసించెను. తను వచ్చినపని సమాప్తమైనందున నానకు దేహత్యాగము చేయవలసినకాలము సమీపించు చున్నదని గ్రహించి యందుకు సన్నద్ధు డయ్యెను. మరణము సమీపించు చున్నదని యాతడు తెలిసికొని యొక నాడతడు రేపురాత్రిలోపుగ నేను లోకాంతరమున కేగుదునని చెప్పెనట. అతని బసకు సమీపమున నొక మర్రిచెట్టు గలదు. ఆవృక్ష మతనికి మిక్కిలి ప్రియము. అతడు పలుమాఱు దాని నీడకు వసియించి సుఖించెను. ఆదినమున గూడ నత డాచెట్టుక్రిందనే తన సెజ్జలపరపించుకొని పండుకొనియెను. ఆమహాత్మునకు గాలము సమీపించినదని విని హిందువులు మహమ్మదీయులు గూడ గడసారి

యాతని దర్శనము జేయగోరి గుంపులు గుంపులుగ బోయి చూచి ధన్యులైరి. మరణము నిమిత్తము ప్రత్యేకముగ నతడు గట్టించుకొన్న యింటిలోనికి దన్ను తీసుకొని పొమ్మని సాయంకాల మతడు కోరెను. ఆగృహమున స్వబంధువులయొక్కయు శిష్యగణము యొక్కయు సన్నిధి నతడు 1526 వ సంవత్సరమున నాశ్వ యుజ శుద్ధ దశమినాడు జాములాత్రియుండగ బరమపదము నొందెను. చూనీదేవియు గొడుకులు పీఠాధిపత్యము తమ కుటుంబములో నుంచవలసినదని కట్టకడపటి దినమున సయితము గురుని యడుగులపైబడి వేడుకొనిరి. కాని యతడు నిశ్చయుడై వారివేడుకలుత్రోసిపుచ్చెను. గురుకళేబరమునకు దహనసంస్కారము చేయదలచి హిందువులా శవమును రుద్రభూములకడకు గొనిపోయిరి. అది విని యంతయు మహమ్మదీయులు నానకు తమ మతమే బోధించె ననియు దమవాడే యనియు శవము తమ యధీనమే కావలసినదనియు వాదించి శవమును ఖననము చేయుటకై తెమ్మనిరి. హిందువులందుకు సమ్మతింపకపోగా రెండుతెగలకు భయంకరమైన కలహము వచ్చుటకు సిద్ధమయ్యెను. ఉభయులు కత్తులు దూసిరి. అప్పుడొకజ్ఞాని యాగుంపులోనుండి వచ్చి నానకు వంటి మహాత్ములు తమకళేబరములోనుగూడ విడిచి పోవరు సుడీ యని పలికెను. ఆమాట విని హిందువులు మహమ్మదీయులు గూడ కళేబరమును మున్ను బెట్టిన నెలవునకు బోయి చూడ నచ్చట శవము లేకపోయెను. ఎల్లవారు విస్మితులైరి. ఆయన కప్పుకొన్న దుప్పటి మాత్రము లభించుటంజేసి యది హిందువులు మహమ్మదీయులు రెండుతునకలు చేసి చెరియొక తునక పుచ్చుకొనిరి. హిందువు లాతునకను దహనము చేసిరి. తురకలు నేలపూడ్చిపెట్టిరి. ఈవిధముగ మహానుభావుడైన నానకు పేదకుటుంబము పుట్టి తనవిజ్ఞానసంపత్తిచేత జగద్గురువై మతకతన్యై డెబ్బదియేండ్లు జీవించి జీతకాలములో నొక్కనిమిషమైనను వ్యర్థముచేయక జ్ఞానసంపాదనమునందే వినియోగించి సంసారశృంఖలముల నాసముగ నను ద్రెంపివైచి యెవ్వరికొలువు సేయక దేవ దేవునికొలువే చేసి చరితార్థుడై యాతని సాన్నిధ్యము బడసెను.

నానకు స్థాపించిన మతముపేరు సీకుమతము. తన్మతస్థులు సీకులు అని వ్యవహరింప బడుచున్నారు. వీరు పంజాబు దేశమున విశేషముగ నున్నారు. నానకుయొక్క మతము చైతన్య వైష్ణవమతమువలె బసవేశ్వరుని జంగము మతమువలె వర్ణభేధశూన్యమై భక్తిరసప్రధానమైయుండును. విగ్రహారాధనము చేయ గూడదని నానకు బోధించెను. వేదమునందితనికి గౌరవము కలదు. కాని యిదియే పరమప్రమాణ మని యత డొప్పుకొనలేదు. జీవహింసాస్పదము లైన క్రతువులు మొదలగు కర్మలు పనికిరావని యతడుగర్హించెను. ఈశ్వరుడొక్కడే యనియు నతడు సర్వశక్తుడనియు సృష్టిస్థితి లయకారుణు డనియు భక్తిచేతనే యతడు సాధ్యు డగుననియు నితనియాశయము. శంకరరామానుజమధ్వాచార్యులవలె నితడు విద్వాంసుడు గాడు. జీవాత్మపరమాత్మభేదములు విచారించి యితడు తత్వనిర్ణయములు చేయలేదు. భక్తిజ్ఞానవైరాగ్యములవలన మానవుడు పాపబంధములు విడిచి యీశ్వరసా న్నిధ్యము నొందునని యతడు బోధించెను. సీకులమతగ్రంథముపేరు ఆదిగ్రంథము. దీనికే గ్రంథసాహెబులని పేరు. దీనిలో నానకుయొక్కయు నతని యనంతరమున మతరక్షకులైన గురువులయొక్కయు సిద్ధాంతము లున్నవి. ఇతడు తులసీదాసు కబీరుదాసు మొదలగువారియట్లే పరమభాగవతోత్తముడు. ఈమతము పదియవ గురువగు గురుగోవిందుని కాలమున మహోన్నతమైన స్థితికి వచ్చెను.

సమాప్తము.